PHÆDRI

AUGUSTI LIBERTI

FABULÆ.

Durand. In. del. Le Grand. Sculp.

PHÆDRI
AUGUSTI LIBERTI
FABULÆ.

Ad Manuscriptos Codices & optimam quamque Editionem emendavit

STEPH. AND. PHILIPPE.

Accesserunt Notæ ad calcem.

PARISIIS,
Typis JOSEPHI BARBOU.

M. DCC. LIV.

LECTORI

erudito ac benevolo

S.

EDITOS, nobis curantibus, veteris Latii principes Poëtas, Lucretium scilicet, Virgilium, Horatium, Juvenalem, ac Persium, factosque juris publici tres Historicos, suo scribendi genere nihilo inferiores, Sallustium, Cornelium Nepotem, & Velleium Paterculum Phædrus excipit, fabulator ille cultissimus atque apprime

festivus. Hic quippe Cæsaris Augusti ſive Tiberii libertus, aspersa quinque fabularum libellis ea, quam nomine suo præfert, hilaritate ita scripsit ut nemo Philosophus doceat sapientius, nemo Romanorum loquatur emendatius, nemo Rhetor pressius narret vel elegantius: ut neque in Thracia sed Romæ, neque servili sed liberali conditione genitus videatur. Diu latuit in tenebris Poëta luce dignissimus: nunc omnium teritur manibus, paritque imitatores bene multos qui labore scribant molestiore, non feliciore.

VITA PHÆDRI

A

JOHANNE SCHEFFERO

Argentoratensi composita.

PHÆDRUS, cujus pauci meminerunt apud veteres, si non ante, sub Augusto saltem natus fuit. Virgilium profecto ac Ovidium est æmulatus, qui utrique sub Augusto floruere. Quin imo Augusti mentionem facit ipse, tanquam ejus, sub quo vixerit, cujusque gesta quædam observarit. Nam cum lib. III. c. 10. præmisisset:

Narrabo tibi, memoria quod factum est mea,

subdit:

A Divo Augusto tunc petiere judices.

Patriam habuit Thraciam, ut ipse indicat præfat. lib. III. his verbis:

Cur somno inerti deseram patriæ decus?
Threissa quum gens numeret auctores suos,
Linoque Apollo sit parens, Musa Orpheo.

Sed hoc alii: amplius observatione dignum, quod in monte Pierio videatur editus, quem antiqui sedem atque domicilium Musarum credidere. Ita namque, dicto loco:

Ego, quem Pierio mater enixa est jugo,
In quo tonanti sancta Mnemosyne Jovi
Fœcunda novies Artium peperit chorum.

Vides simul, in hoc monte Musas genitas putasse olim. Unde quoque nata est opinio, quod ibi commorentur. Strabo lib. X. *A cantilena & numeris, & instrumentis, & Thracica omnis Musica, & Asiatica fit magni. Quod ex eo liquet, quia ibi loca sunt, in quibus velut sedibus suis Musæ esse dicuntur. Nam Pieria, Pimpla, Libethrum olim Thraciæ fuere montes regiones-*

que. Sic hunc locum verto, quem obscurius nonnihil Casaubonus reddidisse videtur. Jam quia Musæ artium omnium ac litterarum deæ, post superius allata verba Phædrus subjecit, *natum se in ipsa prope schola;* Parentes quos habuerit, haud constat. Saltem quoniam in Thracia editus, Thrax ipse fuit, minime servilis extitisse conditionis credi possunt, ac sic casu potius, quam nascendi sorte, factus esse servus, neque cum P. Pithæo, *libertinum Augusti*, sed *libertum* appellari oportere. Ceterum quis ille casus fuerit, nemini est promptum dicere: Nisi fors quis divinare velit ex Suetonio, quando de Octavii Augusti patre scribit cap. 3. *Bessos ac Thracas magno prælio fudisse.* Potuit nimirum evenisse tum, ut cum aliis captivus Romam duceretur. Quod si quis admittit, primam Phædri se extendere ætatem ad Julium necesse est, quando memoratum bellum gestum eo tempore, quo Cæsar solus gessit Consulatum; atque Q. Cicero

a 4

Asiam administravit. Nec fortasse multum obstat huic sententiæ, cum præsertim senectutis suæ passim Phædrus ipse mentionem faciat temporibus Sejani. Ingenium videtur habuisse probitatis atque honestatis amans, ostenduntque tot egregiæ sententiæ, quæ in hoc opusculo occurrunt. Quin imo & alios juxta secum ad virtutis cultum incitare studuit, ut palam in Præfat. lib. II. ostendit. Pertinet huc quoque, quod eodem libro habet de Ardelionum natione, multo labore nihil agente:

Hanc emendare, si tamen possum, volo.

Nec interea morosus fuisse credi potest, sed jucundus, hilarisque, ut potissimum ex lib. IV. cap. 13. & 14. item cap. 16. liquet. Opes & pecunias alto generosoque animo contempsit semper, ut de se testatur ipse lib. III. præfat. ubi *curam habendi penitus corde erasisse* scribit. Maxime vero hoc egit, cum videret, quam multis exitiales essent suo tempore pecuniæ. Id quod

innuit lib. 5. fab. 4. ubi ait, post allatam fabulam de Asino detrectante hordei comedere reliquias, quo saginatus porcus Herculi deinde immolatus fuit:

Hujus respectu fabulæ deterritus,
Periculosum semper vitavi lucrum.

Et profecto tunc opulentissimum quemque a Tiberio variis criminationibus circumveniri solitum non ipse modo docet in sequentibus, sed & exemplis a Suetonio cap. 19. & Tacito VI. An. c. 19. aliisque locis allatis comprobatur. Quemadmodum vero negligens fuit opum, ita ex adverso gloriam sectatus est, eam maxime, quæ est ex litteris doctrinaque. Ideo & de obtenta ea tantum non triumphat, in præfat. lib. III. ubi ait:

Ergo hinc abesto livor, ne frustra gemas,
Quoniam solennis mihi debetur gloria.

Sic ab initio lib. V. *Mihi parta laus est.* Quin imo tam præclare de se sentit, ut &

aliis famam nominis ac immortalitatem dare posse scriptis crediderit. Inde ad Particulonem lib. V.

Particulo, chartis nomen victurum meis.

Litteras autem ipsas magno animi ardore est aggressus, & in illis eam partem maxime, quæ poësis appellatur. Liquet vel ex eo, quia puerum se etiam tractasse Ennium fatetur, & ex eo versum citat lib. IV. circa finem, ubi Ennium intelligit, cum ait:

Ego quondam legi quam puer sententiam;
Palam mutire plebeio piaculum est;
Dum sanitas constabit, pulcre meminero.

Atque hinc fortasse factum, ut Æsopi fabulas versu potius, quam oratione prosa comprehenderet; de quibus amplius nunc aliquid dicendum. Scripsisse eàs in ætate ultima ipse innuit non uno loco, pertinetque huc potissimum postrema, quæ in libro quinto est, fabella. Quin & tempus

potest colligi quodammodo ex libri tertii prooemio, quo videlicet Sejanus pro arbitrio cuncta gessit sub Tiberio, suamque latissime potentiam exercuit. Ubi simul etiam causa scripti hujus aperitur. Calamitas nimirum certa & peculiaris, in quam odio & persecutione Sejani præcipitatus, fortunam, quia non licebat aperte, ob potentem adversarium, occulte saltem, & sub involucris fabularum exponere, depingendoque mores ejus & flagitia, velut ultionem sumere de ipso, seque consolari sic suscepit. Ita enim est intelligendus locus totus, qui occurrit in prædicto prooemio.

Servitus obnoxia
Quia, quæ volebat, non audebat dicere,
Affectus proprios in fabellas transtulit,
Calumniamque fictis elusit jocis:
Ego illius post semita feci viam,
Et cogitavi plura, quam reliquerat;
In calamitatem deligens quædam meam.

Secutus in plerisque est Æsopum, nisi quod interdum etiam historias admisceat,

ut ex lib. III. cap. 10. & lib. V. cap. 1. intelligitur. Sed & ex illis ipsis Æsopi, non omnino omnes, verum cum delectu eas saltem, scribere suscepit, quæ servirent instituto, id est, vel Sejanum tacite arguerent, vel calamitatem propriam declararent. Ita statim ab initio affert fabulam de Lupo & Agno, quorum ille Sejani, hic Phædri speciem exhibere debet. Igitur & sic concludit eam:

Hæc propter illos scripta est homines fabula,
Qui fictis causis innocentes opprimunt.

Quibus verbis manifeste sortem suam deplorat; & Sejani crudelitatem significat. Nec fortassis aliud quid altera respexit fabula, quam ut Hydro ingenium Sejani, quodque ipse animabat veluti, Tiberii exprimeret, eique opponeret patientiam, humanitatem, bonitatem Augusti, sub quo primum vixerat. Sed & tertia quartaque manifestum continent augurium de futuro Sejani casu: quem haud secus

ac Graculum omnes ob fastum intolerabilem olim essent deplumaturi. Quod si eveniet, similem vult futurum Cani, qui dum captat alia, ea etiam, quæ possidet, amittat. Nec fefellit Phædrum ista præsagitio, uti ex historia Sejani manifestum est. Verum isthæc obiter, & tantum, ut ostendam causas & occasiones harum fabularum. Quas intelliget etiam in ceteris, qui conferre ista tempora cum iis volet. Nam cohærent inter se pulcerrime, hocque fine sunt ab eo selectæ, sicut ipse lib. III. cap. 12. & IV. in procemio indigitat. Scripsit porro has fabellas stilo longe optimo ac Latinissimo, ut plerique docti tradiderunt, quod ex testimoniis ipsorum alibi propositis apparet. Nam quod Schoppius in eo nescio quid barbari ac Thracici subodoratur, id plane est ejusmodi, quale ejus, qui in Tito Livio deprehendit Patavinitatem. Itaque hucusque nemini ex doctioribus suam approbare potuit sententiam, nec credo unquam approbabit. Nos, qui &

ipsi semel iterumque, ac cum cura Nostrum legimus, adeo nil invenimus istiusmodi, ut in plerisque Virgilium, in ceteris Plautum, Terentium, Ovidium imitatum esse opinemur, nec fallacibus argumentis exemplisque in notis nostris demonstremus. Denique ipse longe aliter, quam Schoppius, de his ad Particulonem,

Chartis nomen victurum meis,
Latinis dum manebit pretium litteris.

Quasi diceret, se ita scripsisse has fabellas, ut si modo ullum pretium manebit sermonis Latini, propter eum in auctoritate ac existimatione sint futuræ. Nec ipsius solum fuit hoc judicium, sed Particulonis etiam, & aliorum, quippe qui & verba formulasque ejus ex libellis hisce ediscebant, scriptisque inserebant suis. Noster manifeste in præf. V.

Mihi parta laus est, quod tu, quod similes tui
Vestras in chartas verba transfertis mea,
Dignumque longa judicatis memoria.

Quanquam autem tanti fuerint æstimati hi libelli, vivo etiam adhuc auctore, tamen non magis ipsi, quam vulgo solent aliorum, evitare invidiam potuerunt. Alii habere quædam fatebantur bona, sed ea ex Æsopo mutuo accepta, cetera ut excogitata sint a Phædro, ita mala esse ac inepta. Vide cap. 20. lib. IV. Alii cum nil possent aliud, brevitatem & obscuritatem earum accusabant. Indicat id ipse lib. III. cap. 10. ubi ait:

Hæc exsecutus sum propterea pluribus,
Brevitate nimia quoniam quosdam offendimus.

Erant &, qui argumenti vilitatem, & humilitatem stili ac orationis arguerent, sicuti ex lib. III. cap. 16. toto intelligitur. Denique qui nil horum audebant, vindicabant sibi, quod inventum erat a Phædro, invidia gloriæ alienæ. Hoc enim voluit toto cap. 13. lib. III. ut vel ex conclusione ejus liquet. Libellum primum, & secundum edidit sine dedicatione, cum nuda

præfatione ad lectorem qualemcunque, eam secutus causam, quam in præcedentibus prodidimus. Invenerunt statim amatores, interque alios Eutychum: cui propterea, & quoniam ad supplicium tractus fuit interim Sejanus, libellum tertium, & quemadmodum conjicio, quartum: itemque Particulonem, cui libellum quintum dedicavit. Eutychus vero ille ac Particulo qui fuerint, haud facile est dicere. Facit ipse Noster alterum gravibus crebrisque negotiis occupatum, & potentem. Itaque & opem ejus contra æmulos ac inimicos, potissimum vero calamitatem, in quam innocens invidia Sejani venerat, implorat. Ac fortasse fuit quispiam ex libertis in Tiberiana aula: nam in talem convenit potissimum sermonis peregrini nomen. Fortuna Phædri reliqua quæ fuerit, nonnihil patet ex superioribus. Primum in ætate puerili captus, Romamque ex Thracia deportatus, ibique ab hero suo, quocunque denique, ad consuetudinem illorum tem-

porum,

porum, litteris imbutus fuisse videtur. In quibus cum non parum profecisset, accidit forte, ut in domum Augusti, vehementer doctos homines amantis, vocaretur. Ubi cum probasset suam fidem, elegantiam ingenii, morum probitatem, paulo post manumissus ac libertate donatus est. Id quod indicat vel titulus opusculi, in quo LIBERTUS CÆSAR. AUGUSTI nominatur. Quem qui de Tiberio accipiunt, ut fit a Demstero, & nonnullis aliis, mihi equidem haud satisfaciunt. Et mecum sentiunt ex eruditis plurimi, quos inter est Septimius Florens quoque. Mox Augusto defuncto, & Tiberio imperium administrante incidit in calamitatem magnam, nulla sua culpa, sicut aliquoties testatur, verum odio Sejani, qui eum fictis criminibus accusaverat juxta, &, ut fuit potentissimus, damnari fecerat. Ita enim docent verba ejus, quæ leguntur in præfat. lib. III. Nec fortassis tam obscuri tituli sunt criminationis ejus, ut videntur, si bene re-

putamus, quod versatus fuerit in domo Augusti, ab ipso clementer habitus, in libertatem restitutus. Id enim absque dubio fuit causa, cur Augustum primo, & mox eo defuncto posteros illius amaret coleretque. Quos inter cum extiterit primum Agrippa, & deinde Germanicus, non potuit profecto deesse ratio Sejano criminandi Nostrum apud invidentem atque suspicacem principem Tiberium. Tulit autem hanc calamitatem magno animo, & remedium adversus eam petiit ex litteris. Nec defuerunt amici, qui eum solarentur, & promitterent suam opem. Inter quos Eutychus præcipue, quem propterea ad solvenda promissa, fine lib. IV. sedulo adhortatur. Quando diem suum obierit, ignotum est. Saltem post Sejanum vixit, quod apparet ex iis, quæ de ipso tradit. Nec enim verisimile, fuisse scripturum vivo Sejano talia, cum & post obitum illius extiterint, qui hominem metuerent. Periit porro Sejanus anno Tiberii decimo octavo,

a quo ad Consulatum Julii solitarium, quo Romam venisse Noster videtur, anni circiter sunt septuaginta, ut septuagesimum superasse annum ætate sua sit necesse, ac propterea nec videri possit mirum, toties de senectute sua conqueri.

b 2

DE ÆTATE

PHÆDRI,

Ex Gerar. Jo. Vossio de Poëtis Latinis.

SUB Tiberio vixit Phædrus Thrax, Augusti Cæsaris libertus, ut qui se Augustum dicat vidisse jus dicentem, & Bathyllum Cilnii Mæcenatis saltantem. Reliquit quinque libros fabularum Æsopicarum, Iambicis conscriptos. Antiquissimus, qui earum meminit, est Avienus, præfatione in fabulas Æsopicas ad Theodosium Macrobium. Nec mirum adeo non meminisse Senecam, ubi loquitur de fabularum Æsopicarum scriptoribus. Nam de Romanis loquitur: hic se Thracem prædicat.

Ex eodem, de Arte Grammatica.

Non est Phædrus ille Augustæi ævi, ut

multi arbitrantur: vel multa saltem sunt a sequiori ætate.

Operæ pretium est videre quo pacto huic Vossii Judicio adversetur Chr. Wasius Anglus in Senario, pag. 31.

Vehementer autumat (*Vossius*) Phædrum hunc Augustæi ævi poëtam non fuisse: super quo, cur ab ipso dissentiam præter illa quæ ab aliis argumenta satis valida sunt allata, rem extra dubium ponere videtur, quod partem operis hujus Eutycho jam senior inscribat, qui Eutychus, teste Josepho Antiquit. l. 19. c. 3. Prasinus auriga opibus & gratia in aula C. Caligulæ florebat: etiam in sacris stabulis ædificandis (& magna tum ardebant Circensium certaminum studia) operum curæ præfectus. Cauti enim & circumspecti judicis erat sententiam ampliare, ne fides testimonium præcurreret.

JUDICIA
ET
TESTIMONIA
DE PHÆDRO.

Joannes Cardinal. Bona, in Notitia Auctorum.

PHÆDRUS Thrax, Augusti Cæsaris libertus, fabularum, quas, ut ipse ait lib. V. auctoritatis gratia Æsopias nuncupavit, libros quinque conscripsit Iambicis versibus cultissimis & elegantissimis.

Thomas Reinesius, Eponymol. inedit.

Phædrus Thrax, Augusti Lib. fabulas Æsopi pulcerrimis versibus Latinis reddidit.

Jacobus Bidermannus e Soc. Jesu, Utopiæ lib. I. pag. 3.

Phædrum horis subsecivis per proximos priores.

dies legi, Tiberii principis libertum, doctum cetera scriptorem & fabulatorem sane non inficetum; quique probioris aliquantum indolis, quam hodie pleraque fabularum commenta; aut verius ævi nostri dedecora: in quibus legendis præter bonas horas, morum quoque animorumque dispendium est.

Jo. Pricæus, notis in Apuleii Apologiam pag. 18.

Phædrus lepidissimus Fabularum Scriptor.

Caspar Barthius, Adversar. lib. XXX. c. 22.

Ingenuas Phædri fabulas a prima pueritia in deliciis habui. Et immortali amore prudentiam in tam suavibus verbis & fabulis abditam, dignam esse quis neget?

Augustus Buchnerus, in libris de commutata ratione dicendi.

Phædrus elegantissimus Fabularum Æsopicarum poëta.

Idem, Oration. Tom. 2. Orat. 2.

Phædrus elegantissimus Fabularum Æsopicarum poëta, libertus Tiberii Cæsaris doctissimus.

Idem, Epist. Tom. 2. Ep. 71. ad Janum Gruterum.

Phædri elegantes & purissimæ Latinitatis, sic Barthius censet, Fabulas tenere semper amavi. Et quidni? cum illas nemini non eruditorum hactenus in deliciis esse viderem.

F. Vavassor e Soc. Jesu, de ludicra dictione pag. 205.

Phædrum igitur habemus, Augusti libertum, sive Octaviani, sive Tiberii, qui & nomine ipso hilaritatem præ se fert, & profitetur libelli sui dotem alteram e duabus esse, ut risum moveat, & fictis fabulis jocetur. Idem quam proprie de communibus & quotidianis rebus, quas alii tractarunt scriptores nulli, loquitur! quam sincere & ab omni peregrinitate atque insolentia remote! quam presse, nec moleste tamen! quam solute, nec licenter! quam emendate literateque, ac bene, ut verbo dicam, Latine! In quo genere quid posset, & agnovit ipse & æquales, qui ætate vivebant eadem, cum ejus verba in suas

suas chartas transferrent, satis declararunt. Memini equidem Jacobum Sirmondum narrare mihi solitum, cum Petrus Pithœus hos Phædri Æsopiarum fabularum quinque libros *Lutetiæ* edidisset primum, & ad se Romam pro veteri amicitia muneri misisset; percussos illico Romanos novitate voluminis, atque, ut gens est *emunctæ naris*,

Natura nunquam verba cui potuit dare,

suspicari cœpisse num quidnam partus iste recens ac supposititius esset, qui tanto intervallo appareret, tamque delituisset diu: verumtamen libro perlecto toto, neminem dubitasse, quin ætatem redoleret Augusti, ac summam illam facilitatem stili & scripturæ, & beatam copiam repræsentaret; tuncque vixisset auctor, cum laus bene loquendi temporum potius, quam hominum fuit; ibique etiam apud Cæsarem servisset, ubi sedem ac domicilium eruditio collocasse videretur; qua in domo filiæ & neptes, intimi & familiares, servi & liberti literas egregie didicissent. Etenim memoria sua Phædrus rem memorabilem ait delatam ad centumviros, de qua divus Augustus ab iis ascitus judex, quod ipsi satis verum non dispicerent, judicarit. Alio quodam loco Sejanum male nescio quid de se meritum significat. Unde colligitur hunc Octavii temporibus extitisse & Tiberii. Cujus etiam, quantum subodorari licet,

improbos mores passim expressit, libidinem, sumptus, avaritiam, rapinas, vulpinam vafritiem, cum leonina feritate & violentia conjunctam. Quare miror vehementer, cur affirmarit Seneca, Æsopios logos esse intentatum Romanis ingeniis opus: cum Phædrum hunc haberet, quem opponere posset toti Græciæ. Nam quod clarissima lumina superioris sæculi duo, Petrus Pithœus & Justus Lipsius prodiderunt, vere id a Seneca dictum; quia Phædrus non genere aut ortu Romanus, sed Thrax, sicut ipse testatum reliquit, esset: minus ea probabilis videtur expositio Senecæ. Quasi vero Romanis ingeniis opus intentatum, sit quidquam aliud, quam literis nondum illustratum nec elaboratum opus: aut Comœdia fuerit carmen intactum Romanis, quamvis id solus natione Afer Terentius tractasset: aut si percenseret Seneca, qui philosophiam scriptores Latine explicassent, de eo se numero eximeret ipse; propterea quod natione foret Hispanus, patria Cordubensis. At non exemit Quintilianus, qui quo loco de philosophis egit Latinis, his illum potissimum annumeravit; cum inter oratores, & poëtas, & alios diversi generis scriptores potuisset referre. Citius dixerim Senecam vel parum hîc attendisse, quid scriberet: vel istud, ut alia, oblitum prorsus, memoriæ vitio peccasse. Nam maligne ab eo & invide præteritum Phædrum, quasi pro nihilo putaret, aut in honore ac pretio nollet esse, a cujus munditia & nitore abesset

tam procul; etsi non alienum videtur crimine, quod ei Quintilianus, & Suetonius, ac Tacitus etiam inferunt: nolim tamen facile, ac nulla ratione manifesta, de tanto viro credi. Illud verisimilius, iniquissimis Tiberii, Caligulæ, Claudii, Neronis temporibus, cum scripta edictis abolerentur & senatus-consultis, si cui Poëtæ aut Historico verbum excidisset opportunum delationi & calumniæ; cum ne liberæ quidem relictæ cogitationes; & opinio tacita de principe, sicunde vel ex vultu argui posset, majestatis rea fieret: libellum fabularem, cujus in apologis plerisque mera illius sæculi tyrannis notaretur, suppressum fuisse continuo, ac evanuisse tandem, & ignoratum a Seneca, & reliquæ posteritatis oculo subductum. Ita fuit tanto thesauro fatale, ut usque ad ætatem nostram defossus lateret: aut, quemadmodum de se auctor futurum præsensit, ut in sterquilinio, sic tanquam margarita pretiosissima, jaceret; non quia non intelligeretur, sed quod ne compareret quidem.

Olaus Borrichius, in Dissertationibus de Poëtis.

Phædrus Thrax, ævo Tiberii inclaruit, notissimus ob exquisitos illos Iambos, quibus fabulas Æsopicas illigavit, libere in mores seculi sui, sed tecte invectus. Hunc qui Oct. Augusti Libertum credunt, non

advertunt satis, artes Sejani ab eo attactas, quas utique Tiberii imperium aperuit, non Octaviani. Dictio ejus pura est, & emendata, nec indigna quam imitentur Linguæ Latinæ candidati.

Idem, de variis Linguæ Latinæ ætatibus.

Subrogati Atlantes alii, & ipsi fortes fidique, qui antiquam gloriam ita sustinuere, ut in illis vel nihil, vel parum aut peregrinitatis, aut invisi senii internoscas: Paterculum designo, Curtium, Celsum, *Phædrum*, &c.

Daniel Georgius Morkofius, in libro de Patav. Livian. pag. 158.

Phædrus Augusti vel Tiberii libertus, gente Thrax, Æsopi Fabulas Latinis versiculis descripsit adeo nitidis & limatis, ut nil Romanius dici scribique possit.

Idem Polyhistor. part. 11. pag. 61.

Ne fabulas quidem ipsas hîc excipimus, estque eo in genere nihil Phædri fabulis elegantius.

Joann. Petr. Titius, Manuduction. ad excerpendum.

Esse sane Phædri Fabulas maximi pretii, vel ex eo

intelligi potest, quod tam multi tanti nominis viri illustrare eas superiori & nostra ætate dignati sunt.

Christ. Wagenselius, in Pera librorum Juvenilium.

Hæsi nonnihil ambiguus, quo maxime antiquo & ingenuo libro, Filium puerum Latinitati initiarem. Cumque nec severitas Epistolarum Ciceronis, nec alius Auctor prolixus, ac in rerum verborumque amplitudinem diffusus, videretur tantillo captui convenire, Quintiliani consilio locum dandum esse mecum statui, qui ætati nondum Rhetorem capienti, Æsopi fabellas, sermone puro, & nihil se supra modum extollente, narrare, ac nutricularum fabulis substituere suadet. Quamobrem Phædrum, quo nemo Æsopi Apologos magis scite, magisque diserte elocutus est, Præceptorem filio exponere, & elegantiores expressiones ediscendas committere jussi. Simul occasionem semper captabam, monendi puerum, quid Æsopus per fabellas quæsiverit, & quantum ad errores mortalium corrigendos eæ faciant; ut sic mature virtutis & probitatis præceptis teneram mentem imbuerem.

Christoph. Cellarius, in Curis posterioribus de Barbarismis, &c.

Phædrus, Augusti Libertus, Tiberio Remp. administrante, Sejani odio, fortuna adversa conflictatus, scripsit politissimas Fabulas tum ultioni sui, tum etiam solatio, quod utrumque ex proœmio Lib. III. apparet. Scioppii judicium, qui Infam. pag. 69. in Phædro nescio quid barbari subodoratur, non magis se doctis probavit, quam illius, qui in Livio deprehendit Patavinitatem. Principem ergo locum in hoc sæculo & proximum Poëtis Augusteis, non tantum temporis ratione, quo vixit; sed etiam stili ornatu, quem Fabulis expressit, jure ipsi meritoque adsignamus.

Jo. Albertus Fabricius, in Bibliotheca Latina.

Phædrus Thrax, Augusti Imperatoris Libertus, sub Tiberio Imperatore versibus senariis suavissimis expressit libros quinque Fabularum Æsopiarum.

Paulus Colomesius, in Animadversionibus ad Gyraldi Dial. VII. de poëtis, p. 402.

Tersissimus ille Fabularum Æsopiarum imitator Phædrus.

Martialis, III. Epig. XX. de Canio.

An æmulatur improbi jocos Phædri?

Avianus, in præfat. fabularum suarum.

Phædrus etiam partem aliquam quinque in libellos resolvit.

Septi. Florens Christianus, in Carm. ad Pithœum, de Phædro loquens:

——— de stilo atque tempore,
Par proximusve Laberio vel Publio.

Rittershusius, in epist. dedicatoria Phædri:

Fabellas continet opusculum expositas sermone Latino, & puro atque genuino, in quo multas antiquæ elegantiæ notas impressas cernere est, multas legere sententias, ad quaslibet vitæ partes utilissimas.

Idem, in epist. ad Camerarium, ubi & de Camerarii Bongarsiique judicio, hoc modo:

De hoc libello idem ego tecum, & cum politissimo

viro, Jacobo Bongarsio sentio, elegantem esse cumprimis, & florente etiam, ac pura lingua Latina scriptum, ac supparem esse judico hunc Phædrum Laberio, ac Publio Syro Mimographo.

Lipsius, ad Senec. Consol. Polyb. c. 27.

Phædrus Tiberii Libertus, jam condiderat (logos Æsopi) & pulcherrimis versibus latinos fecerat, qui extant.

Laur. Pignorius, Epist. 13.

Etiam ego venire possim in literarum plausum, velut loquitur elegantissimus fabulator, Phædrus.

Caspar Barthius, XXXV. Adver. c. 21.

De Phædri Fabulis ita judicant doctorum plerique, esse ingenuæ latinitatis, neque mentiri ævum Tiberii. In quorum ego prorsus opinione sum, licet unam & alteram subdititiam & insititiam esse jam olim notarim.

Demsterus, ad Rossinum.

Phædrus Thrax, Tiberii Libertus, fabularum luculentus scriptor.

Tanaquillus Faber, in Not. ad Phædr.

De dicendi genere si roges, quid sentiam, dicam equidem, & quasi me Censor rogaret, ex animi sententia; neminem arbitror a felici illa Terentii simplicitate propiùs abesse. *& mox*: Nemo e veteribus ingenio fuisse videtur ad illam Terentii semper lenitatem magis facto, quàm Phædrus, quod & necesse fuerat; ea enim est apologorum, atque adeo fabellarum omnium natura, ut sermone non debeant, nisi facili placidoque, tractari.

INDICULUS

Editionum PHÆDRI.

1596. PHÆDRUS, ex Editione P. Pithœi. *Augustobonæ Tricassium*: in-12.
1598. *Lugd. Batav.* in-8.
1599. Ex Editione Nic. Rigaltii. *Lutetiæ*: in-12.
Cum Aphthonio & Gabria. *Hanoviæ*: in-8.
1610. Cum observationibus Jo. Meursii. *Plantinus*: in-8.
1610. Cum Notis Neveleti, inter Fabulas variorum. *Commelinus*: in-8.
1617. *Rob. Stephanus*: in-4.
1622. *Lubecæ*: in-8.
1629. *Parisiis*: in-12.
1630. *Parisiis*: in-12.
1638. Phædri Liber primus. *Flexiæ*: in-4.
1643. Apologi Phædrii ex Ludicris J. Regnerii. *Divione*: in-8.
1647. Phædrus, cum Gallica Versione Albini. *Parisiis*: in-12.
1657. Cum Notis J. Henr. Ursini. *Ratisbonæ*: in-8.
1657. Cum Notis Tanaq. Fabri. *Salmurii*: in-8.
1660. Inter Fabulas variorum. *Francofurti*: in-8.
1660. Phædrus ex Editione Jo. Lud. Praschii. *Giessæ*: in-12.
1662. Cum Notis Al. Arn. Pagenstecheri. *Duisburg*: in-8.
1663. Cum Annotationibus Jo. Scheffert. *Upsaliæ*: in-8.

1664. Fabri. *Salmurii* : in-8.
1664. Ex Editione Henr. Holstii. *Argentorati* : in-8.
1664. Cum Annotationibus Jo. Freinshemii & Notis Rittershusii, &c. *Argentorati* : in-8.
1665. Fabri. *Salmurii* : in-12.
1666. Phædrus. In-8. & 1673. in-8.
1667. Ex Editione Joan. Laurentii, cum Notis Variorum. *Amstelodami* : in-8.
1668. Ex Editione Christ. Wase. *Londini*.
1671. Et cum Notis Petri Axen. *Hamburgi* : in 8.
1673. Fabri. In-12.
1675. In Usum Delphini. *Parisiis* : in-4.
1685. Ex recensione J. Frid. Kœbri. *Jenæ*. in-12.
1686. *Hamburgi* : in-8. & 1693. in-8.
1689. Fabri. In-12.
1694. Cum Annotationibus Jo. Schefferi. *Franekeræ* : in-8.
1696. Ex Editione Dan. Hartnaccii. *Rudolphistadii* : in-8.
1698. Ex Editione Petri Burmanni. *Amst*. in-8.
1698. Delectus Fabularum Phædri. *Oxoniæ* : in-12.
1700. Phædrus, ex Editione Christ. Junckeri. *Lipsiæ* : in-12.
1700. Ex Editione Praschii. *Franekeræ* : in-12.
1701. Ex Editione Th. Johnson. *Londini* : in-8.
1701. In Usum Princ. Nassavii, a Dav. Hoogstratano. *Amstel*. in-4.
Ex Editione Dav. Hoogstratani. *Londini* : in-12.
1702. Phædrus. *Parisiis* : in-12.
1702. Cum Versione Gallica. *Parisiis* : in-12.
1703. Cum Notis J. Fred. Gronovii. *Amstel*. in-8.
1703. Phædri Liber secundus, a Sam. Hondly. *Londini* : in-8.
1706. Phædri Liber tertius, ex Edit. Hoogstratani. *Londini* : in-12.

1706. Schefferi. *Hamburgi* : in-8.
1708. Johnson. *Londini* : in-8.
1708. Phædrus cum Metaphrasi Galli. vers. *Parisiis* : in-8.
1709. Ex Editione Christoph. Wolfii. *Fleusburgi* : in-8.
1712. Cum Notis Jo. Georg. Walchii. In-12.
1712. Cum Prosaria Versione. *Amst.* in-8.
1713. Cum Notis Variorum. *Tiguri* : in-8.
1713. Ex Editione Mich. Maittaire. *Londini* : in-12.
1714. Johnson. *Londini* : in-8.
1718. Cum Notis Variorum. *Amstel.* in-8.
1718. Ex recensione Gotfr. Richteri. *Jenæ* : in-12.
1719. Burmanni. *Hagæ Comitum.*
1727. Ex Edit. & cum Notis Rich. Bentleii. *Amstel.* in-4.
1729. *Typographia regia* : in-4.
1729. In-24.
1742. Opera le Mascrier. Ant. Urb. Coustelier. *Parisiis* : in-12.
1747. Lutetiæ Parisiorum. Ad Manuscriptos Codices & optimam quamque Editionem emendavit Stephanus Andreas *Philippe*. Sumptibus Joan. August. *Grangé* : typis C. F. *Simon* : in-12. Cum Iconibus æneis ; cartâ Gallicâ vel Batavicâ.

DELECTUS

VARIARUM LECTIONUM.

FABULA IV, LIBRI I. Pagina nobis 5.

Aliamque prædam ab alio deferri putans, &c.
Alii legunt perferri, *sed accuratior esset hic versus in quo observarentur metri Jambici regulæ* :
Aliamque prædam ab altero ferri putans.

FABULA V, pag. 6.

Socii fuere cum Leone in saltibus.
Nota Syntaxim , Vacca, Capella , & Ovis socii.
Fortè legendum est, sociatim iere.

FABULA XII, pag. 12.

Laudatis utiliora quæ contempseris
Sæpe inveniri, hæc exerit narratio.
Hosce duos versiculos in contextu omisimus, licet eosdem præ se ferant vulgatæ Editiones, ut quoddam προμύθιον : *eamdem enim sententiam affabulatio repræsentat.*

Fabula XIII, *pag.* 12.

At ille, dum vult etiam vocem ostendere,
Non male legunt alii,
At ille stultus, dum vult vocem ostendere.

In eadem fabula expuncti sunt duo ultimi versus, ut pote Phædri Musâ parum digni: hos tamen habeat, si velit, Lector benevolus.

Hac re probatur quantum ingenium valet:
Virtute semper prævalet sapientia.

Fabula XVIII, *pag.* 16.

Cum Heinsio legimus, onus maturum: *ceteri*, onus Naturæ.

Fabula XX, *pag.* 17.

Aquam cœpere bibere: *quidam legunt*, Ebibere aquam cœpere.

Fabula XXII, *pag.* 18.

Quæso, inquit, parcas mihi;
Nonnulli habent: parce, quæso, inquit mihi.

Fabula XXV, *pag.* 20.

quamlibet lambe otio,
Prasch. legit: quamlibet lambe, otium est.

Fabula XXVIII, *pag.* 22.

Nidoque imposuit, pulli ut escam carperent.
Vulgatæ Editiones, sed minùs accuratè,
Nidoque posuit pullis, escam ut carperent.
Legit Bentleius, pullis escam ut conderet (*Aquila.*)
Ibid. reddidit, *sana lectio*; tradidit, *absurda videbitur attendenti.*

Fabula XXX, *pag.* 23.

Statio, ait, separata, ac diversum est genus:
Solitam lectionem referemus, licet minùs nobis arrideat. Quid enim sibi vult versus iste?
Natio, ait, separata, ac diversum est *genus.*

Fabula II. Libri II. Pag. 27.

Ætatis mediæ quemdam mulier non rudìs
Tenebat, annos celans elegantiâ.
Sic legimus cum Prasch. Scheff. Gudio. Alii:
Ætatis mediæ cuidam, mulier non rudis
Tegebat annos, celans elegantiâ.

Fabula IV, *pag.* 28.

nemoricultrix, *Fab. Burdelot. Prasch.*
nemoris cultrix, *ceteri legunt.*

Fabula V, *pag.* 30.

læta... viridia. *Ita Hoog. Vide Senecam*, *epist.* 87. Vulg. Editiones habent, *viridaria.*

Fabula VI, *pag.* 31.

te lassabit pondere. *Ita legunt Gud. Hoog. ex MS.* te lassabis pondere. *Vulg. Codices.*

Fabula VII, *pag.* 32.

Mulum sauciant. *Locum hunc vexatissimum ita legimus ex MS. Vulgo legebatur* tonsitant: *alii* trucidant; *unde* trusitant *posuit Rigaltius. Meursius maluit* tuditant.

Ibid. nec sum passus vulnera. *Ex MS.*
Alii. nec sum læsus vulnere.

Fabula VIII, *pag.* 33.

Hospitium adverso quod præstiterint tempore. *Nec malè legeretur cum MS. Par.* quia præstarent.

Epilogus. Pag. 34.

Æsopi *ingenio* statuam posuere Attici.
Ita legimus cum MS. Par. Alii, ingentem.
Ibid. Patere honoris scirent ut cuncti viam.
Scires ut *cunctis* viam. *Praschius.*

Sub

Sub finem. Sin autem & illos doctus offendet labor.
Alii minùs lucidè: doctus illis occurrit labor.

Prologus Libri III. Pag. 36.

Officiis meis. *Heinsius*, & *Gronovius.*
Cetera Edit. habent: officii mei; & *quidem obscurè.*

Ibidem, pagina 37.

Nec laude invita vitam in hanc incubuerim.
Alii legunt, & *sensu contrario licet minùs obvio.*
Et laude invita vitam in hanc incubuerim.

Ibidem, pag. 38.

Ego illius post semitâ feci viam. *Gron. Hoogi*
Gudius legit, Ego illius pro semita feci viam.
Ceteri minùs rectè, Ego porro illius &c.

Fabula I, pag. 39.

O suavis anima, quantùm te dicam bonam
Antehac fuisse, tales quum sint reliquiæ?
Bentleius restituit, qualem te dicam bonam.
Gudius vult, quale in te dicam bonum.
Nostram lectionem asserit Horatius. Sat. Si rarò Scribes, *in qua canit*, tantùm magna.

Fabula II, pag. 40.

Sævit innato impetu. MS. P. Alii volunt, *irato*.

d

Fabula VII, pag. 44.

collum detritum Cani. *MS. P.* Dic, sodes, tamen. *idem MS. P. Legunt alii* collum... Canis; *&*, dic, quæso, tamen.

Fabula VIII, pag. 45.

Insignem pulchra facie filium. *MS. Par.*

Hi, speculum in cathedra matris ut positum fuit. *Faber.*

Bentleius loco fuit, *utitur voce* suæ, *quam refert ad* matris; *& cum ceteris Editoribus legit hunc versum, satis quidem languidum.*

His speculum in cathedra matris suppositum *fuit* (suæ.)

Fabula X, pag. 46.

Semper priùs... stultè prava. *Sic MS. Par.*

multum priùs. *Alii: quidam legunt*, multò priùs, *ad imitationem Terentii qui Hecyr.* 4. 1. Multò priùs, quàm tu, illum scivi. *Schefferus legit*, multùm exploranda priùs quàm, &c. *Aliter Bentleius, hoc modo.*

Ergo exploranda est veritas multùm, & diu,
Ne stulta pravè judicet sententia.

Ibid. MS. Par. suasit legere:

Sed fabulosam ne vetustatem eleves.
Sed fabulosa ne vetustate elevem. *Vulg. Edit.*

Ibid. tria restituere in tribus versibus suasit MS. Par. pro, jam pararet filio, *compararet filio; pro*, liberto suo, *liberto est suo; pro*, Qui dum, *Hic quum.*

FABULA XI, pag. 48.

Damnum... *abscissi* corporis. *Prasch. Alii*, amissi.

FABULA XIV, pag. 50.

Derisor potiùs quàm deridendus senex.
Longè dissimilem habet versum MS. Par.
Ut derisorem deridendum ostenderet.

FABULA VI, LIBRI IV. Pagina 64.

Si qui stulti nauseant. *Quidam*, qui stultitiâ nauseant.

FABULA VIII, pag. 65.

Homo in periclum simul ac venit callidus,
Reperire effugium quærit alterius malo.
Ita habent hosce duos versus Codex Remensis, Gronovius, Hoogstratanus, Bentleius: ceteri, nec accuratè, legunt.
Homo simul ac venit in magnum periculum,
Effugium reperire alterius quærit malo.

FABULA XVI, pag. 70.

Cum Rittershusio, Gudio, & Burmanno legimus,

d 2

vexata navis, *in primo casu; & pro*, mutatur dies, mutato die.

Fabula XX, *pag.* 74.

ne quid de tuo faciat lucri. *Ita MS. Par. Ritters. Fab. Gronov. Bentl. Vel enim, inquit, Bentleius, legendum est*, ne quod lucrum, *vel*, ne quid lucri.

Fabula XXIV, *pag.* 78.

Verùm ne irate dimissum te sentiam.
Verùm ut sine ira te dimissum sentiant. *MS. Par.*

Fabula XXV, *pag.* 80.

Versiculum quartum & vicesimum excipit in vulgatis,

Similique gyro venient aliorum vices:

qui versiculus quum eamdem quàm superior sententiam complectatur, & ab ea brevitate, quæ Phædro admodum familiaris est, abhorreat, visus est expungendus.

Liber V. *Poëta ad Particulonem. Pagina* 83.

Omisimus versum quem vulg. Edit. habent post hunc,

(Quas Æsopeas, non Æsopi nomino,
Quasi paucas ostenderit, ego plures dissero,
Usus vetusto genere, sed rebus novis)

Ibid. Illiteratum plausum non desidero. *Critici.*
Alii. In litterarum plausum ire desidero.

FABULA I, *pag. 84.*

Quinam cinædus ille in conspectum meum
Audet Venire? *MS. Par. Vulgati Codices*:
Effœminatus quid hic in conspectu meo, &c.

FABULA II, *pag. 85.*

Eamdem sortem subiit initium hujus fabulæ, quàm finis præcedentis; & quinque priores versus ita supplevit antiquus interpres: quos hìc asservamus.

Viam expediti pariter carpebant duo;
Imbellis alter, alter at promptus manu.
Occurrit illis Latro, & intentans necem
Aurum poposcit: Audax confestim irruens
Vim vi repellit, ac ferro incautum occupat.

Nos tamen MS Par. duos alios versus adoptavimus.

Duo quum incidissent in latronem milites,
Unus profugit; alter autem restitit.

Similis ferè historia refertur ab Æliano, lib 3. c. 44.

FABULA V, *pag. 88.*

Et sic porcellum voce imitatus est sua. *MS. Par.*
Et sic porcelli vocem est imitatus sua. *Vulg. Edit.*

In eadem fabula, pag. 89.

Tum simulans sese vestimentis Rusticus
Porcellum obtegere (quod faciebat scilicet)
Sed in priore quia nil compererant latens,
Pervellit autem vero quem celaverat.
Horum quatuor versuum tertius deest in MS. Par.

FABULA VII, pag. 90.

Ut spectatorum mos est, & lepidum genus.
Ut... moris est, cupidum genus. *Quidam Critici.*

FABULA X, pag. 93.

Cui *Latrans* contra *senex. Ita legimus cum Jano Broukhusio, Hoog. Alii volunt,* cui senex contra latrans.
Quod fuimus laudas, dum damnas quod non sumus.
Quod fuimus *lauda, si jam damnas quod sumus. Gudius. Alii volunt*, jam damnas quod non sumus.

APPENDIX. FABULA IV, pag. 97.

Luxuriabant Mures. *Vulg. Edit.* Luxuriantes. *Quidam Critici mallent*, Lasciviebant.
Vox crimen *eradenda videtur in quinto hujus fabulæ versu; qui quidem alioqui esset septenarius.*
(*Crimen*) Supplex fatetur peccatum imprudentiæ.

PRISCIANI SOPHISTÆ

Ex arte praeexercitaminum secundùm Hermogenem vel Libanium ac Græcos Rhetores.

FABULA est oratio ficta verisimili dispositione imaginem exhibens veritatis. Ideo autem hanc primùm tradere pueris solent Oratores, quia animos eorum adhuc molles, ad meliòres facilè vias instituunt vitæ. Usi sunt ea vetustissimi quoque auctores, Hesiodus, Archilocus, Plautùs, Horatius. Nominantur autem ab inventoribus, Fabularum aliæ Æsopiæ, aliæ Cypriæ, aliæ Libycæ, aliæ Sybariticæ, omnes autem communiter Æsopiæ, quoniam in conventibus frequenter solebat Æsopus fabulis uti; & pertinent ad vitæ utilitatem. Expositio autem fabularum vult circuitionibus carere, & jucundior esse: sed oratio quâ utilitas fabulæ retegitur, ἐπιμύθιον vocant, quod nos adfabulationem possumus dicere: a quibusdam prima, a plerisque rationabiliùs postrema ponitur.

Vide Fabium lib. V. Institutionum Oratoriarum, Aul. Gellium lib. II. Noct. Attic. cap. XXIX; & Macrobium, lib. I. Comment. in somn. Scipionis.

PHÆDRI

PHÆDRI
AUGUSTI LIBERTI
FABULARUM ÆSOPIARUM
LIBER PRIMUS.

PROLOGUS.

ÆSOPUS auctor quam materiam reperit,
Hanc ego polivi versibus senatiis.
Duplex libelli dos est: quòd risum movet,
Et quòd prudenti vitam consilio monet.

Calumniari si quis autem voluerit
Quòd & arbores loquantur, non tantum feræ,
Fictis jocari nos meminerit Fabulis.

FABULA I.

LUPUS, ET AGNUS.

AD rivum eundem Lupus & Agnus venerant,
Siti compulsi: superior stabat Lupus,
Longeque inferior Agnus. Tunc fauce improba
Latro incitatus jurgii causam intulit.
Cur, inquit, turbulentam fecisti mihi
Aquam bibenti? Laniger contra timens:
Quî possum, quæso, facere quod quereris, Lupe?
A te decurrit ad meos haustus liquor.
Repulsus ille veritatis viribus,
Ante hos sex menses at maledixisti mihi;
Respondit Agnus: equidem natus non eram.
Pater hercule tuus, inquit, maledixit mihi;
Atque ita correptum lacerat injusta nece.

Hæc propter illos scripta est homines fabula,
Qui fictis causis innocentes opprimunt.

FABULA II.

RANÆ REGEM PETENTES.

ATHENÆ quum florerent æquis legibus,
Procax libertas civitatem miscuit,
Frenumque solvit pristinum licentia.
Hinc conspiratis factionum partibus,
Arcem tyrannus occupat Pisistratus.
Quum tristem servitutem flerent Attici,
Non quia crudelis ille, sed quoniam grave
Omnino insuetis onus, & cœpissent queri,
Æsopus talem tum fabellam retulit.

Ranæ vagantes liberis paludibus,
Clamore magno regem petiere ab Jove,
Qui dissolutos mores vi compesceret.
Pater deorum risit, atque illis dedit
Parvum tigillum: missum quod subitò vadis,
Motu sonoque terruit pavidum genus.
Hoc * mersum limo quum jaceret diutiùs,

* Hæc vocula *Hoc* ad pavidum genus referenda est.

Forte una tacite profert e stagno caput,
Et, explorato rege, cunctas evocat.
Illæ timore posito certatim adnatant,
Lignumque supra turba petulans insilit:
Quod quum inquinassent omni contumelia,
Alium rogantes regem misere ad Jovem,
Inutilis quoniam esset, qui fuerat datus.
Tum misit illis Hydrum, qui dente aspero
Corripere cœpit singulas. Frustra necem
Fugitant inertes: vocem præcludit metus.
Furtim igitur dant Mercurio mandata ad Jovem,
Adflictis ut succurrat. Tunc contra Deus:
Quia noluistis vestrum ferre, inquit, bonum,
Malum perferte. Vos quoque, o cives, ait,
Hoc sustinete, majus ne veniat malum.

FABULA III.

Graculus superbus, et Pavo.

Ne gloriari libeat alienis bonis,
Suoque potius habitu vitam degere,
Æsopus nobis hoc exemplum prodidit.

Tumens inani Graculus superbia,

Pennas, Pavoni quæ deciderant, sustulit;
Seque exornavit: deinde contemnens suos
Immiscet se pavonum formoso gregi.
Illi impudenti pennas eripiunt avi,
Fugantque rostris. Male multatus Graculus
Redire mœrens cœpit ad proprium genus;
A quo repulsæ tristem sustinuit notam.
Tum quidam ex illis, quos prius despexerat:
Contentus nostris si fuisses sedibus,
Et, quod natura dederat, voluisses pati,
Nec illam expertus esses contumeliam,
Nec hanc repulsam tua sentiret calamitas.

FABULA IV.

CANIS PER FLUVIUM CARNEM FERENS.

AMITTIT merito proprium, qui alienum adpetit.

Canis, per flumen carnem dum ferret natans,
Lympharum in speculo vidit simulachrum suum;
Aliamque prædam ab alio deferri putans,
Eripere voluit: verùm decepta aviditas,

Et quem tenebat ore, dimisit cibum;
Nec quem petebat, potuit adeo attingere.

FABULA V.

Vàcca, Capella, Ovis, et Leo.

Nunquam est fidelis cum potente societas:
Testatur hæc fabella propositum meum.

Vacca, & Capella, & patiens Ovis injuriæ
Socii fuere cum Leone in saltibus.
Hìc quum cepissent Cervum vasti corporis,
Sic est locutus, partibus factis, Leo:
Ego primam tollo, nominor quoniam Leo;
Secundam, quia sum fortis, tribuetis mihi;
Tum quia plus valeo, me sequetur tertia;
Malo adficietur, si quis quartam tetigerit.
Sic totam prædam sola improbitas abstulit.

FABULA VI.

RANÆ AD SOLEM.

VICINI furis celebres vidit nuptias
Æsopus, & continuo narrare incipit.

Uxorem quondam Sol quum vellet ducere,
Clamorem Ranæ sustulere ad sidera.
Convicio permotus quærit Jupiter
Causam querelæ, quædam tum stagni incola:
Nunc, inquit, omnes unus exurit lacus,
Cogitque miseras arida sede emori;
Quidnam futurum est, si crearit liberos?

FABULA VII.

VULPES AD PERSONAM TRAGICAM.

PERSONAM tragicam forte Vulpes viderat;
O quanta species! inquit, cerebrum non habet.

Hoc illis dictum est, quibus honorem & gloriam
Fortuna tribuit, sensum communem abstulit.

FABULA VIII.

Lupus, et Grus.

Qui pretium meriti ab improbis desiderat,
Bis peccat: primùm, quoniam indignos adjuvat;
Impune abire deinde quia jam vix potest.

Os devoratum fauce quum hæreret Lupi,
Magno dolore victus cœpit singulos
Inlicere pretio, ut illud extraherent malum.
Tandem persuasa est jurejurando Gruis,
Gulæque credens colli longitudinem,
Periculosam fecit medicinam Lupo.
Pro qua quum pactum flagitaret præmium;
Ingrata es, inquit, ore quæ nostro caput
Incolume abstuleris: & mercedem postulas?

FABULA IX.

PASSER, ET LEPUS.

SIBI non cavere, & aliis consilium dare,
Stultum esse, paucis ostendamus versibus.

Oppressum ab Aquila fletus edentem graves
Leporem objurgabat Passer: Ubi pernicitas
Nota, inquit, illa est? quid ita cessarunt pedes?
Dum loquitur, ipsum Accipiter nec-opinum rapit,
Questuque vano clamitantem interficit.
Lepus semianimus: Mortis en solatium:
Qui modo securus nostra inridebas mala,
Simili querela fata deploras tua.

FABULA X.

LUPUS, ET VULPES JUDICE SIMIO.

QUICUNQUE turpi fraude semel innotuit,
Etiamsi verum dicit, amittit fidem.

Hoc adtestatur brevis Æsopi fabula.

Lupus arguebat Vulpem furti crimine:
Negabat illa se esse culpæ proximam.
Tunc judex inter illos sedit Simius.
Uterque causam quum perorassent suam,
Dixisse fertur Simius sententiam:
Tu non videris perdidisse quod petis;
Te credo subripuisse quod pulchre negas.

FABULA XI.

ASINUS, ET LEO VENANTES.

VIRTUTIS expers, verbis captans gloriam,
Ignotos fallit, notis est derisui.

Venari Asello comite quum vellet Leo,
Contexit illum frutice, & admonuit simul,
Ut insueta voce terreret feras,
Fugientes ipse exciperet. Hìc auritulus
Clamorem subitum tollit totis viribus,
Novoque turbat bestias miraculo;
Quæ dum paventes exitus notos petunt,
Leonis adfliguntur horrendo impetu.
Hic postquam cæde fessus est, Asinum evocat,

Jubetque vocem premere. Tunc iste insolens:
Qualis videtur opera tibi vocis meæ?
Insignis, inquit, sic ut nisi nossem tuum
Animum genusque, simili fugissem metu.

FABULA XII.

Cervus ad fontem.

AD fontem Cervus, quum bibisset, restitit,
Et in liquore vidit effigiem suam.
Ibi dum ramosa mirans laudat cornua,
Crurumque nimiam tenuitatem vituperat,
Venantûm subito vocibus conterritus,
Per campum fugere cœpit, & cursu levi
Canes elusit. Sylva tum excepit ferum,
In qua retentis impeditus cornibus
Lacerari cœpit morsibus sævis canum.
Tunc moriens vocem hanc edidisse dicitur:
Ô me infelicem, qui nunc demum intelligo,
Ut illa mihi profuerint quæ despexeram,
Et quæ laudaram, quantum luctûs habuerint!

FABULA XIII.

Vulpes, et Corvus.

Qui se laudari gaudet verbis subdolis,
Serâ dat pœnas turpes pœnitentiâ.

Quum de fenestra Corvus raptum caseum
Comesse vellet celsa residens arbore,
Hunc vidit Vulpes, deinde sic cœpit loqui:
O qui tuarum, Corve, pennarum est nitor!
Quantum decôris corpore & vultu geris!
Si vocem haberes, nulla prior ales foret.
At ille, dum vult etiam vocem ostendere,
Dimisit ore caseum, quem celeriter
Dolosa Vulpes avidis rapuit dentibus.
Tum demum ingemuit Corvi deceptus stupor.

FABULA XIV.

Ex Sutore medicus.

Malus quum sutor inopia deperditus,
Medicinam ignoto facere cœpisset loco,

Et venditaret falso antidotum nomine,
Verbosis adquisivit sibi famam strophis.
Hìc, quum jaceret morbo confectus gravi
Rex urbis, ejus experiendi gratiâ,
Scyphum poposcit; fusâ dein simulans aquâ
Antidoto miscere illius se toxicum,
Ebibere jussit ipsum, posito præmio.
Timore mortis ille tum confessus est,
Non artis ulla medicum se prudentia,
Verùm stupore vulgi factum nobilem.
Rex advocata concione, hæc edidit:
Quantæ putatis esse vos dementiæ,
Qui capita vestra non dubitatis credere,
Cui calceandos nemo commisit pedes?

Hoc pertinere vere ad illos dixerim,
Quorum stultitia quæstus impudentiæ est.

FABULA XV.

Asinus ad Senem.

IN principatu commutando, civium
Nil præter domini nomen mutant pauperes.
Id esse verum parva hæc fabella indicat.

Asellum in prato quidam pascebat senex:
Is hostium clamore subito territus,
Suadebat Asino fugere, ne possent capi.
At ille lentus: Quæso, num binas mihi
Clitellas impositurum victorem putas?
Senex negavit. Ergo, quid refert mea
Cui serviam, clitellas dum portem meas?

FABULA XVI.

Cervus, et Ovis.

FRAUDATOR nomen quum locat sponsu improbo,
Non rem expedire, sed mala videre expetit.

Ovem rogabat Cervus modium tritici
Lupo sponsore; at illa præmetuens doli:
Rapere, atque abire semper adsuevit Lupus,
Tu de conspectu fugere veloci impetu:
Ubi vos requiram, quum dies advenerit?

FABULA XVII.

Ovis, Canis, et Lupus.

SOLENT mendaces luere pœnas maleficî.

Calumniator ab Ove quum peteret Canis,
Quem commodasse panem se contenderet,
Lupus citatus testis, non unum modo
Panem debere, verùm affirmavit decem.
Ovis damnata falso testimonio,
Quod non debebat, solvit. Post paucos dies
Bidens jacentem in fovea prospexit Lupum:
Hæc, inquit, merces fraudis a Superis datur.

FABULA XVIII.

Mulier Parturiens.

NEMO libenter recolit, qui læsit, locum.

Instante partu Mulier actis mensibus
Humi jacebat, flebiles gemitus ciens.

Vir est hortatus, corpus lecto reciperet,
Onus maturum meliùs quò deponeret.
Minimè, inquit illa, posse confidam loco
Malum finiri, quo conceptum est initio.

FABULA XIX.

CANIS PARTURIENS.

HABENT insidias hominis blanditiæ mali;
Quas ut vitemus, versus subjecti monent.

Canis parturiens quum rogasset alteram,
Ut fœtum in ejus tugurio deponeret,
Facile impetravit: dein reposcenti locum,
Preces admovit, tempus exorans breve,
Dum firmiores catulos posset ducere.
Hoc quoque consumpto, flagitare validiùs
Cubile cœpit: Si mihi & turbæ meæ
Par, inquit, esse potueris, cedam loco.

FABULA XX.

Canes famelici.

Stultum consilium non modo effectu caret,
Sed ad perniciem quoque mortales devocat.

Corium depressum in fluvio viderunt Canes.
Id ut comesse extractum possent faciliùs
Aquam cœpêre bibere : sed rupti priùs
Periêre, quàm quod petierant, contingerent.

FABULA XXI.

Leo Senex, Aper, Taurus, et Asinus.

Quicunque amisit dignitatem pristinam,
Ignavis etiam jocus est in casu gravi.

Defectus annis, & desertus viribus
Leo quum jaceret, spiritum extremum trahens,
Aper fulmineis ad eum venit dentibus,

Et vindicavit ictu veterem injuriam.
Infestis Taurus mox confodit cornibus
Hostile corpus. Asinus ut vidit ferum
Impune lædi, calcibus frontem exterit.
At ille exspirans: Fortes indigne tuli
Mihi insultare, te, naturæ dedecus,
Quòd ferre cogor, certe bis videor mori.

FABULA XXII.

Mustela, et homo.

Mustela ab homine prensa quum instantem necem
Effugere vellet: Quæso, inquit, parcas mihi,
Quæ tibi molestis muribus purgo domum.
Respondit ille: faceres si causa mea,
Gratum esset, & dedissem veniam supplici:
Nunc quia laboras, ut fruaris reliquiis,
Quas sunt rosuri, simul & ipsos devores,
Noli imputare vanum beneficium mihi;
Atque ita locutus, improbam letho dedit.

Hoc in se dictum debent illi agnoscere,
Quorum privata servit utilitas sibi,
Et meritum inane jactant imprudentibus.

FABULA XXIII.

CANIS FIDELIS.

REPENTE liberalis stultis gratus est,
Rerum peritis irritos tendit dolos.

Nocturnus quum fur panem misisset Cani,
Objecto tentans an cibo posset capi:
Heus, inquit, linguam vis meam praecludere,
Ne latrem pro re domini: multum falleris;
Namque ista subita me jubet benignitas
Vigilare, facias ne mea culpa lucrum.

FABULA XXIV.

RANA RUPTA.

INOPS, potentem dum vult imitari, perit.

In prato quondam Rana conspexit Bovem,
Et tacta invidiâ tantae magnitudinis,
Rugosam inflavit pellem: tum natos suos
Interrogavit, an Bove esset latior?
Illi negarunt. Rursus intendit cutem
Majore nisu, & simili quaesivit modo

Quis major esset: illi dixerunt Bovem.
Novissime indignata, dum vult validiùs
Inflare sese, rupto jacuit corpore.

FABULA XXV.

CANIS, ET CORCODILUS.

CONSILIA qui dant prava cautis hominibus,
Et perdunt operam, & deridentur turpiter.

Canes currentes bibere in Nilo flumine
A Corcodilis ne rapiantur, traditum est.
Igitur quum currens bibere cœpisset canis,
Sic Corcodilus: quamlibet lambe otio,
Noli vereri. At ille: Facerem mehercule,
Nisi esse scirem carnis te cupidum meæ.

FABULA XXVI.

VULPES, ET CICONIA.

NULLI nocendum; si quis verò læserit,
Multandum simili jure; fabella admonet.

Vulpes ad cœnam dicitur Ciconiam
Prior invitasse, & illi in patina liquidam
Posuisse sorbitionem, quam nullo modo
Gustare esuriens potuerit Ciconia.
Quæ Vulpem quum revocasset, intrito cibo
Plenam lagenam posuit: huic rostrum inserens
Satiatur ipsa, & torquet convivam fame.
Quæ quum lagenæ frustra collum lamberet,
Peregrinam sic locutam volucrem accepimus:
Sua quisque exempla debet æquo animo pati.

FABULA XXVII.

Canis, Thesaurus, et Vulturius.

HÆc res avaris esse conveniens potest,
Et qui humiles nati, dici locupletes student.

Humana effodiens ossa, Thesaurum Canis
Invenit, & violarat quia Manes Deos,
Injecta est illi divitiarum cupiditas,
Pœnas ut sanctæ religioni penderet.
Itaque aurum dum custodit, oblitus cibi,
Fame est consumptus: quem stans Vulturius super
Fertur locutus: O Canis, merito jaces,
Qui concupisti subito regales opes,
Trivio conceptus, & educatus stercore.

FABULA XXVIII.

VULPES, ET AQUILA.

QUAMVIS sublimes debent humiles metuere:
Vindicta docili quia patet solertiæ.

Vulpinos catulos Aquila quondam sustulit,
Nidoque imposuit, pulli ut escam carperent.
Hanc persecuta mater orare incipit,
Ne tantum miseræ luctuum importet sibi.
Contempsit illa, tuta quippe ipso loco.
Vulpes ab ara rapuit ardentem facem,
Totamque flammis arborem circumdedit,
Hostis dolorem damno miscens sanguinis.
Aquila, ut periclo mortis eriperet suos,
Incolumes natos supplex Vulpi reddidit.

FABULA XXIX.

ASINUS IRRIDENS APRUM.

PLERUMQUE stulti risum dum captant levem
Gravi destringunt alios contumelia,

Et sibi nocivum concitant periculum.

Asellus Apro quum fuisset obvius:
Salve, inquit, frater. Ille indignans repudiat
Officium, & quærit, cur sic mentiri velit.
Asinus demisso pene: Si similem negas
Tibi me esse, certe simile est hoc rostro tuo.
Aper quum vellet facere generosum impetum,
Repressit iram, &: Facilis vindicta est mihi:
Sed inquinari nolo ignavo sanguine.

FABULA XXX.

Ranæ metuentes Taurorum Prælia.

Humiles laborant, ubi potentes dissident.

Rana in palude pugnam Taurorum intuens:
Heu quanta nobis instat pernicies! ait.
Interrogata ab alia cur hoc diceret,
De principatu quum decertarent gregis,
Longeque ab illis degerent vitam boves:
Statio, ait, separata, ac diversum est genus:
Sed pulsus regno nemoris qui profugerit,
Paludis in secreta veniet latibula,

Et proculcatas obteret duro pede :
Caput ita ad nostrum furor illorum pertinet.

FABULA XXXI.

Milvus, et Columbæ.

QUi se committit homini tutandum improbo,
Auxilium dum requirit, exitium invenit.

Columbæ sæpe quum fugissent Miluum,
Et celeritate pennæ vitassent necem,
Consilium raptor vertit ad fallaciam,
Et genus inerme tali decepit dolo :
Quare sollicitum potiùs ævum ducitis,
Quàm regem me creatis, icto fœdere,
Qui vos ab omni tutas præstem injuria ?
Illæ credentes, tradunt sese Miluo
Qui regnum adeptus cœpit vesci singulas,
Et exercere imperium sævis unguibus.
De reliquis tunc una : merito plectimur.

EXPLICIT LIBER I.

PHÆDRI

L. 2.e F.le 1.e

PHÆDRI
AUGUSTI LIBERTI
FABULARUM ÆSOPIARUM
LIBER SECUNDUS.

PROLOGUS.

EXEMPLIS continetur Æsopi stilus :
Nec aliud quicquam per fabellas quæritur
Quàm corrigatur error ut mortalium,
Acuatque sese diligens industria.

C

Quodcunque fuerit ergo narrandi genus,
Dum capiat aurem & servet propositum suum,
Re commendetur, non auctoris nomine.
Equidem omni cura morem servabo senis:
Sed si libuerit aliquid interponere,
Dictorum sensus ut delectet varietas,
Bonas in partes, lector, accipias velim.
Sic istam tibi rependet brevitas gratiam,
Cujus verbosa ne sit commendatio,
Attende cur negare cupidis debeas,
Modestis etiam offerre quod non petierint.

FABULA I.

Juvencus, Leo, et Prædator.

Super juvencum stabat dejectum Leo:
Prædator intervenit partem postulans:
Darem, inquit, nisi soleres per te sumere;
Et improbum rejecit. Forte innoxius
Viator est deductus in eundem locum,
Feroque viso retulit retro pedem.
Cui placidus ille: Non est quod timeas, ait;
Et, quæ debetur pars tuæ modestiæ,
Audacter tolle. Tunc diviso tergore,

Sylvas petivit, homini ut accessum daret.

Exemplum egregium prorsus & laudabile;
Verùm est aviditas dives, & pauper pudor.

FABULA II.

Anus diligens virum mediæ ætatis, item puella.

A Fœminis utcunque spoliari viros,
Ament, amentur, nempe exemplis discimus.

Ætatis mediæ quemdam mulier non rudis
Tenebat, annos celans elegantia;
Animumque ejusdem pulchra juvenis ceperat.
Ambæ videri dum volunt illi pares,
Capillos homini legere cœpêre invicem.
Quum se putaret fingi cura mulierum,
Calvus repente factus est: nam funditus
Canos puella, nigros anus evellerat.

FABULA III.

HOMO, ET CANIS.

LACERATUS quidam morsu vehementis Canis
Tinctum cruore panem misit malefico,
Audierat esse quod remedium vulneris.
Tunc sic Æsopus: Noli coram pluribus
Hoc facere canibus, ne nos vivos devorent,
Quum tale scierint esse culpæ præmium.

Successus improborum plures allicit.

FABULA IV.

AQUILA, FELES, ET APER.

AQUILA in sublimi quercu nidum fecerat;
Feles cavernam nacta, in media pepererat:
Sus nemoricultrix fœtum ad imam posuerat.
Tum fortuitum Feles contubernium
Fraude & scelesta sic avertit malitia.
Ad nidum scandit volucris: Pernicies, ait,

Tibi paratur, forsan & miseræ mihi.
Nam fodere terram quem vides quotidie,
Aper insidiosus quercum vult evertere,
Ut nostram in plano facile progeniem opprimat.
Terrore offuso & perturbatis sensibus,
Derepit ad cubile setosæ suis:
Magno, inquit, in periclo sunt nati tui:
Nam simul exieris pastum cum tenero grege,
Aquila est parata rapere porcellos tibi.
Hunc quoque timore postquam complevit locum,
Dolosa tuto condidit sese cavo.
Inde evagata noctu suspenso pede,
Ubi esca se replevit & prolem suam,
Pavorem simulans prospicit toto die.
Ruinam metuens Aquila ramis desidet:
Aper rapinam vitans non prodit foras.
Quid multa? inedia sunt consumpti cum suis,
Felique & catulis largam præbuerunt dapem.

Quantum homo bilinguis sæpe concinnet mali,
Documentum habere stulta credulitas potest.

FABULA V.

CÆSAR AD ATRIENSEM.

EST ardelionum quædam Romæ natio,
Trepide concursans, occupata in otio,
Gratis anhelans, multa agendo nihil agens,
Et sibi molesta, & aliis odiosissima.
Hanc emendare, si tamen possum, volo
Vera fabella: pretium est operæ attendere.

Cæsar Tiberius quum petens Neapolim,
In Misenensem villam venisset suam,
Quæ monte summo posita Luculli manu,
Prospectat Siculum, & prospicit Tuscum mare;
Ex alticinctis unus atriensibus,
Cui tunica ab humeris linteo Pelusio
Erat destricta, cirris dependentibus,
Perambulante læta Domino viridia,
Alveolo cœpit ligneo conspergere
Humum æstuantem, come officium jactitans:
Sed deridetur. Inde notis flexibus
Præcurrit alium in xistum, sedans pulverem.
Agnoscit hominem Cæsar, remque intelligit.
Heus, inquit Dominus: Ille enimvero adsilit,

Id ut putavit esse nescio quid boni.
Tum sic jocata est tanti majestas Ducis :
Non multum egisti, & opera nequicquam perît :
Multo majoris alapæ mecum veneunt.

FABULA VI.

Aquila, Cornix, et Testudo.

CONTRA potentes nemo est munitus satis :
Si verò accessit consiliator maleficus,
Vis & nequitia quicquid oppugnant, ruit.

Aquila in sublime sustulit Testudinem :
Quæ quum abdidisset cornea corpus domo,
Nec ullo pacto lædi posset condita,
Venit per auras Cornix, & propter volans ;
Opimam sane prædam rapuisti unguibus,
Sed nisi monstrâro quid sit faciendum tibi,
Gravi nequicquam te lassabit pondere.
Promissa parte, suadet ut scopulum super
Altis ab astris duram inlidat corticem,
Qua comminuta facile vescatur cibo.
Inducta verbis Aquila, monitis paruit,
Simul & magistræ largam divisit dapem.

Sic tuta quæ naturæ fuerat munere,
Impar duabus occidit tristi nece.

FABULA VII.

MULI, ET LATRONES.

MULI gravati sarcinis ibant duo;
Unus ferebat fiscos cum pecunia,
Alter tumentes multo saccos hordeo.
Ille onere dives celsa cervice eminet,
Clarumque collo jactat tintinabulum:
Comes quieto sequitur & placido gradu.
Subito latrones ex insidiis advolant,
Interque cædem ferro mulum sauciant;
Diripiunt nummos, negligunt vile hordeum.
Spoliatus igitur casus quum fleret suos,
Equidem, inquit alter, me contemptum gaudeo:
Nam nihil amisi, nec sum passus vulnera.

Hoc argumento tuta est hominum tenuitas,
Magnæ periclo sunt opes obnoxiæ.

FABULA VIII.

Cervus, et Boves.

Cervus nemorosis excitatus latibulis,
Ut venatorum fugeret instantem necem,
Cæco timore proximam villam petit,
Et opportuno se bubili condidit.
Hìc Bos latenti: Quidnam voluisti tibi,
Infelix, ultro qui ad necem cucurreris,
Hominumque tecto spiritum commiseris?
At ille supplex: Vos modo, inquit, parcite,
Occasione rursus erumpam data.
Spatium diei noctis excipiunt vices:
Frondem bubulcus adfert, nec ideo videt.
Eunt subinde & redeunt omnes rustici,
Nemo animadvertit: transit etiam villicus;
Nec ille quicquam sentit. Tum gaudens ferus
Bobus quietis agere cœpit gratias,
Hospitium adverso quòd præstiterint tempore.
Respondit unus: Salvum te cupimus quidem,
Sed ille qui oculos centum habet, si venerit,
Magno in periclo vita vertetur tua.
Hæc inter ipse dominus a cœna redit;
Et quia corruptos viderat nuper boves,

Accedit ad præsepe : Cur frondis parum est ?
Stramenta desunt. Tollere hæc aranea
Quantùm est laboris ? Dum scrutatur singula,
Cervi quoque alta conspicatur cornua :
Quem convocatâ jubet occidi familiâ,
Prædamque tollit. Hæc significat fabula,
Dominum videre plurimum in rebus suis.

EPILOGUS.

ÆSOPI ingenio statuam posuere Attici,
Servumque collocarunt æterna in basi,
Patere honoris scirent ut cuncti viam,
Nec generi tribui, sed virtuti gloriam.
Quoniam occuparat alter ne primus forem,
Ne solus esset, studui ; quod superfuit.
Neque hæc invidia, verùm est æmulatio.
Quòd si labori faverit Latium meo,
Plures habebit quos opponat Græciæ.
Sin livor obtrectare curam voluerit,
Non tamen eripiet laudis conscientiam.
Si nostrum studium ad aures pervenit tuas,
Et arte fictas animus sentit fabulas,
Omnem querelam submovet felicitas.
Sin autem & illos doctus offendet labor
Sinistra quos in lucem natura extulit,

Nec quicquam possunt nisi meliores carpere,
Fatale exitium corde durato feram,
Donec fortunam criminis pudeat sui.

EXPLICIT LIBER II.

L. 3.e F.le 3.e

Durand . D. V. deli. — G. Jonard . Sculp.

PHÆDRI
AUGUSTI LIBERTI
FABULARUM
ÆSOPIARUM
LIBER TERTIUS.

PROLOGUS AD EUTYCHUM.

PHÆDRI libellos legere si desideras,
Vaces oportet, Eutyche, a negotiis,
Ut liber animus sentiat vim carminis.
Verùm, inquis, tanti non est ingenium tuum,
Momentum ut horæ pereat officiis meis.

Non ergo causa est manibus id tangi tuis,
Quod occupatis auribus non convenit.
Fortasse dices: Aliquæ venient feriæ,
Quæ me soluto pectore ad studium vocent.
Legesne, quæso, potiùs viles nænias,
Impendas curam quàm rei domesticæ,
Reddas amicis tempora, uxori vaces,
Animum relaxes, otium des corpori,
Ut adsuetam fortiùs præstes vicem?
Mutandum tibi propositum est & vitæ genus,
Intrare si Musarum limen cogitas.
Ego, quem Pierio mater enixa est jugo,
In quo tonanti sancta Mnemosyne Jovi
Fœcunda novies Artium peperit chorum,
Quamvis in ipsa penè sim natus schola,
Curamque habendi penitus corde eraserim,
Nec laude invita vitam in hanc incubuerim,
Fastidiose tamen in cœtum recipior.
Quid credis illi accidere, qui magnas opes
Exaggerare quærit omni vigilia,
Docto labori dulce præponens lucrum?
Sed jam *quodcunque fuerit* (ut dixit Sinon,
Ad regem quum Dardaniæ perductus foret;)
Librum exarabo tertium Æsopi stilo,
Honori & meritis dedicans illum tuis.
Quem si leges, lætabor; sin autem minus,
Habebunt certe, quo se oblectent posteri.

Nunc fabularum cur sit inventum genus,
Brevi docebo. Servitus obnoxia
Quia quæ volebat, non audebat dicere,
Affectus proprios in fabellas transtulit,
Calumniamque fictis elusit jocis.
Ego illius post semitâ feci viam,
Et cogitavi plura quàm reliquerat,
In calamitatem deligens quædam meam.
Quòd si accusator alius Sejano foret,
Si testis alius, judex alius denique,
Dignum faterer esse me tantis malis,
Nec his dolorem delenirem remediis.
Suspicione si quis errabit sua,
Et rapiet ad se, quod erit commune omnium,
Stulte nudabit animi conscientiam.
Huic excusatum me velim nihilominus.
Neque enim notare singulos mens est mihi,
Verùm ipsam vitam & mores hominum ostendere,
Rem me professum dicet fors aliquis gravem.
Si Phryx Æsopus potuit, si Anacharsis Scytha,
Æternam famam condere ingenio suo:
Ego litteratæ qui sum propior Græciæ,
Cur somno inerti deseram patriæ decus?
Threissa quum gens numeret auctores suos,
Linoque Apollo sit parens, Musa Orpheo,
Qui saxa cantu movit, & domuit feras,
Hebrique tenuit impetus dulci mora.
Ergo hinc abesto, Livor; ne frustra gemas,

Quoniam solemnis mihi debetur gloria.

Induxi te ad legendum; sincerum mihi
Candore noto reddas judicium peto.

FABULA I.

Anus ad Amphoram.

ANus jacere vidit epotam amphoram
Adhuc Falerna fæce, testâ nobili
Odorem quæ jucundum late spargeret.
Hunc postquam totis avida traxit naribus:
O suavis anima, quantùm te dicàm bonam
Antehac fuisse, tales quum sint reliquiæ?

Hoc quo pertineat, dicet qui me noverit.

FABULA II.

Panthera, et Pastores.

SOlet a despectis par referri gratia.

Panthera imprudens olim in foveam decidit.

Vidêre agrestes: alii fustes congerunt,
Alii onerant saxis; quidam contra miseriti,
Perituræ quippe, quamvis nemo læderet,
Misere panem, ut sustineret spiritum.
Nox insecuta est: abeunt securi domum,
Quasi inventuri mortuam postridie.
At illa vires ut refecit languidas,
Veloci saltu foveâ sese liberat,
Et in cubile concito properat gradu.
Paucis diebus interpositis, provolat,
Pecus trucidat, ipsos pastores necat,
Et cuncta vastans, sævit innato impetu.
Tum sibi timentes, qui feræ pepercerant,
Damnum haud recusant, tantùm pro vita rogant.
Et illa: Memini, qui me saxo petierint,
Qui panem dederint: vos timere absistite,
Illis revertor hostis, qui me læserunt.

FABULA III.

Æsopus, et Rusticus.

USu peritus hariolo velocior
Vulgò esse fertur, causa sed non dicitur:
Notescet quæ nunc primùm fabellâ meâ.

Habenti

Habenti cuidam pecora pepererunt oves
Agnos humano capite. Monstro exterritus
Ad consulendos currit mœrens hariolos.
Hic pertinere ad domini respondet caput,
Et avertendum victima periculum.
Ille autem affirmat conjugem esse adulteram,
Et insitivos significari liberos:
Sed expiari posse majori hostia.
Quid multa? variis dissident sententiis,
Hominisque curam cura majore aggravant.
Æsopus ibi tum, naris emunctæ senex,
Natura nunquam verba cui potuit dare:
Si procurare vis ostentum, Rustice,
Uxores, inquit, da tuis pastoribus.

FABULA IV.

Simii Caput.

PENDERE ad Lanium quidam vidit Simium
Inter relictas merces atque opsonia.
Quæsivit, quidnam saperet; tum Lanius jocans:
Quale, inquit, caput est, talis præstatur sapor.

Ridicule magis hoc dictum, quàm vere æstimo.

D

Quando & formosos sæpe inveni pessimos,
Et turpi facie multos cognovi optimos.

FABULA V.

Æsopus, et Petulans.

Successus ad perniciem multos devocat.

Æsopo quidam petulans lapidem impegerat;
Tanto, inquit, melior: assem deinde illi dedit.
Sic prosecutus: Plus non habeo mehercule;
Sed unde accipere possis, monstrabo tibi.
Venit ecce dives & potens: huic similiter
Impinge lapidem, & dignum accipies præmium.
Persuasus ille, fecit quod monitus fuit.
Sed spes fefellit impudentem audaciam:
Comprehensus namque pœnas persolvit cruce.

FABULA VI.

Musca, et Mula.

Musca in temone sedit, & Mulam increpans,
Quàm tarda es, inquit: non vis citiùs progredi?

Vide ne dolone collum compungam tibi.
Respondit illa : Verbis non moveor tuis,
Sed istum timeo, sellâ qui primâ sedens,
Cursum flagello temperat lento meum,
Et ora frenis continet spumantibus.
Quapropter aufer frivolam insolentiam,
Namque ubi strigandum est, & ubi currendum, scio.

Hâc derideri fabulâ meritò potest,
Qui sine virtute vanas exercet minas.

FABULA VII.

Canis, et Lupus.

QUAM dulcis sit libertas, breviter proloquar.

Cani perpasto, macie confectus Lupus
Forte occurrit : salutantes dein invicem
Ut restiterunt : *L.* Unde sic quæso nites,
Aut quo cibo fecisti tantùm corporis?
C. Adfertur ultro panis, de mensa sua
Dat ossa dominus, frusta dat familia,
Et quod fastidit quisque pulmentarium.
Sic sine labore venter impletur meus.
L. Ego qui sum longe fortior, pereo fame.

C. Canis simpliciter : Eadem est conditio tibi,
Præstare domino si par officium potes.
L. Quod ? inquit ille. *C.* Custos ut sis liminis,
A furibus tuearis & noctu domum.
L. Ego verò sum paratus: nunc patior nives,
Imbresque, in Sylvis asperam vitam trahens ;
Quanto est facilius mihi sub tecto vivere,
Et otiosum largo satiari cibo !
C. Veni ergo mecum. *Poëta.* Dum procedunt, aspicit
Lupus a catena collum detritum cani.
L Unde hoc, amice ? *C.* Nihil est. *L.* Dic, sodes, tamen.
C. Quia videor acer, alligant me interdiu,
Luce ut quiescam, & vigilem nox quum venerit:
Crepusculo solutus, quà visum est, vagor.
L. Age, si quò abire est animus, est licentia ?
C. Non plane est, inquit. *L.* Fruere, quæ laudas, Canis :
Regnare nolo, liber ut non sim mihi.

FABULA VIII.

Frater, et Soror.

Præcepto monitus, sæpe te considera.

Habebat quidam filiam turpissimam,

Idemque insignem pulchra facie filium.
Hi, speculum in cathedra matris ut positum fuit,
Pueriliter ludentes, forte inspexerant.
Hic se formosum jactat; illa irascitur,
Nec gloriantis sustinet fratris jocos,
Accipiens (quid enim?) cuncta in contumeliam.
Ergo ad patrem decurrit, læsura invicem,
Magnaque invidia criminatur filium,
Vir natus, quòd rem fœminarum tetigerit.
Amplexus ille utrumque, & carpens oscula,
Dulcemque in ambos caritatem partiens:
Quotidie, inquit, speculo vos uti volo;
Tu formam ne corrumpas nequitiæ malis,
Tu faciem ut istam moribus vincas bonis.

FABULA IX.

SOCRATES AD AMICOS.

VULGARE amici nomen, sed rara est fides.

Quum parvas ædes sibi fundasset Socrates,
(Cujus non fugio mortem, si famam adsequar,
Et cedo invidiæ, dummodo absolvar cinis.)
E populo sic nescio quis, ut fieri solet:
Quæso, tam angustam talis vir ponis domum?
Utinam, inquit, veris hanc amicis impleam!

FABULA X.

POETA DE CREDERE ET NON CREDERE.

PERICULOSUM est credere, & non credere.
Utriusque exemplum breviter exponam rei.
Hippolytus obiit, quia novercæ creditum est;
Cassandræ quia non creditum, ruit Ilium.
Ergo exploranda est veritas semper priùs
Quàm stulte prava judicet sententia.
Sed fabulosam ne vetustatem eleves,
Narrabo tibi, memoria quod factum est mea.

Maritus quidam quum diligeret conjugem,
Togamque puram jam pararet filio,
Seductus in secretum a liberto est suo,
Sperante hæredem suffici se proximum.
Hic quum de puero multa mentitus foret,
Et plura de flagitiis castæ mulieris,
Adjecit id quod sentiebat maximè
Doliturum amanti, ventitare adulterum,
Stuproque turpi pollui famam domûs.
Incensus ille falso uxoris crimine,
Simulavit iter ad villam, clamque in oppido

Subsedit : deinde noctu subitò januam
Intravit, rectà cubiculum uxoris petens;
In quo dormire natum mater jusserat,
Ætatem adultam servans diligentiùs.
Dum quærunt lumen, dum concursant familia,
Iræ furentis impetum ille haud sustinens,
Ad lectum accedit, tentat in tenebris caput.
Ut sentit tonsum, gladio pectus transigit,
Nihil respiciens, dum dolorem vindicet.
Lucernâ adlatâ, simul adspexit filium,
Sanctamque uxorem dormientem cubiculo,
Sopita primo quæ nil somno senserat;
Repræsentavit in se pœnam facinoris,
Et ferro incubuit, quod credulitas strinxerat.
Accusatores postularunt mulierem,
Romamque pertraxerunt ad Centumviros.
Maligna insontem deprimit suspicio,
Quod bona possideat. Stant patroni fortiter
Causam tuentes innocentis fœminæ.
A Divo Augusto tunc petiere judices,
Ut adjuvaret jurisjurandi fidem,
Quando ipsos error implicuisset criminis.
Qui postquam tenebras dispulit calumniæ,
Certumque fontem veritatis reperit,
Luat, inquit, pœnas causa libertus mali.
Namque orbam nato simul & privatam viro,
Miserandam potiùs, quàm damnandam existimo.
Quòd si delata perscrutatus crimina

Paterfamilias esset, si mendacium
Subtiliter rimatus, a radicibus
Non evertisset scelere funesto domum.

Nil spernat auris, nec tamen credat statim,
Quandoquidem & illi peccant, quos minime putes,
Et qui non peccant, impugnantur fraudibus.

Hoc admonere simplices etiam potest,
Opinione alterius ne quid ponderent:
Ambitio namque dissidens mortalium,
Aut gratiæ subscribit, aut odio suo.
Erit ille notus, quem per te cognoveris.

Hæc exsecutus sum propterea pluribus,
Brevitate quoniam nimia quosdam offendimus.

FABULA XI.

EUNUCHUS AD IMPROBUM.

EUNUCHUS litigabat cum quodam improbo,
Qui super obscœna dicta, & petulans jurgium,
Damnum insectatus est abscissi corporis.
En, ait, hoc unum est, cur laborem validiùs,
Integritatis testes quia desunt mihi.

Sed

Sed quid fortunæ stulte delictum arguis?
Id demum est homini turpe, quod meruit pati.

FABULA XII.

PULLUS AD MARGARITAM.

IN sterquilinio Pullus gallinaceus
Dum quærit escam, margaritam reperit.
Jaces indigno, quanta res, inquit, loco!
Te si quis pretii cupidus vidisset tui,
Olim redisses ad splendorem pristinum.
Ego qui te inveni, potior cui multo est cibus,
Nec tibi prodesse, nec tu mihi quicquam potes.

Hoc illis narro qui me non intelligunt.

FABULA XIII.

APES, ET FUCI VESPA JUDICE.

APES in alta fecerant quercu favos:
Hos Fuci inertes esse dicebant suos.
Lis ad forum deducta est, Vespa judice;

Quæ genus utrumque nosset cum pulcherrime,
Legem duabus hanc proposuit partibus :
Non inconveniens corpus , & par est color ,
In dubium plane res ut meritò venerit ;
Sed ne religio peccet imprudens mea ,
Alveos accipite , & ceris opus infundite ,
Ut ex sapore mellis , & forma favi ,
De quîs nunc agitur , auctor horum appareat.
Fuci recusant ; Apibus conditio placet.
Tunc illa talem protulit sententiam :
Apertum est quis non possit , aut quis fecerit.
Quapropter Apibus fructum restituo suum.

Hanc præteriissem fabulam silentio ,
Si pactam Fuci non recusassent fidem.

FABULA XIV.

Æsopus Ludens.

Puerorum in turba quidam ludentem Atticus
Æsopum nucibus quum vidisset , restitit ,
Et quasi delirum risit. Quod sensit simul
Derisor potiùs quàm deridendus senex ,
Arcum retensum posuit in media via :
Heus , inquit , sapiens , expedi quò fecerim.
Concurrit populus ; ille se torquet diu ,

Nec quæstionis positæ causam intelligit:
Novissime succumbit. Tum victor sophus:
Citò rumpes arcum, semper si tensum habueris;
At si laxaris, quum voles, erit utilis.

Sic ludus animo debet aliquando dari,
Ad cogitandum melior ut redeat tibi.

FABULA XV.

CANIS AD AGNUM.

INTER capellas Agno balanti Canis,
Stulte, inquit, erras, non est hìc mater tua;
Ovesque segregatas ostendit procul.
Non illam quæro, quæ, quum libitum est, concipit,
Dein portat onus ignotum certis mensibus,
Novissime prolapsam effundit sarcinam;
Verùm illam, quæ me nutrit admoto ubere,
Fraudatque natos lacte, ne desit mihi.
Tamen illa est melior quæ te peperit. Non ita est.
Anne illa scivit niger an albus nascerer?
Age porro scisset: quum crearet masculus,
Beneficium sane magnum natali dedit,
Ut expectarem lanium in horas singulas.
Hac illa potior, quæ jacentis miserita est,

Dulcemque sponte præbet benevolentiam
Quamvis potestas nulla in gignendo fuit.
Facit parentes bonitas, non nativitas.

His demonstrare voluit auctor versibus,
Obsistere homines legibus, meritis capi.

FABULA XVI.

CICADA, ET NOCTUA.

HUMANITATI qui se non accommodat,
Plerumque pœnas oppetit superbiæ.

Cicada acerbum Noctuæ convicium
Faciebat, solitæ victum in tenebris quærere,
Cavoque trunco capere somnum interdiu.
Rogata est, ut taceret: multo validius
Clamare occœpit. Rursus admota prece,
Accensa magis est. Noctua ut vidit sibi
Nullum esse auxilium, & verba contemni sua,
Hâc est adgressa garrulam fallaciâ.
Dormire quia me non sinunt cantus tui,
Sonare citharâ quos putes Apollinis,
Potare est animus nectar, quod Pallas mihi

Nuper donavit: si non fastidis, veni;
Unà bibamus. Illa, quæ arebat siti,
Simul cognovit vocem laudari suam,
Cupide advolavit. Noctua egressa e cavo,
Trepidantem consectata est, & letho dedit.
Sic viva quod negarat, tribuit mortua.

FABULA XVII.

ARBORES IN DEORUM TUTELA.

OLIM, quas vellent esse in tutela sua,
Divi legerunt arbores. Quercus Jovi,
Et myrtus Veneri placuit, Phœbo laurea,
Pinus Cybelæ, populus celsa Herculi.
Minerva admirans: Quare steriles sumerent?
Interrogavit. Causam dixit Jupiter:
Honorem fructu ne videamur vendere.
At mehercule, inquit, narret quod quis voluerit,
Oliva nobis propter fructum est gratior.
Tum sic Deorum genitor, atque hominum sator:
O nata, meritò sapiens dicere omnibus;
Nisi utile est, quod facimus, stulta est gloria.

Nihil agere, quod non prosit, fabella admonet.

FABULA XVIII.

PAVO AD JUNONEM.

PAvo ad Junonem venit, indigne ferens,
Cantus lusciniæ quòd sibi non tribuerit:
Illam esse e cunctis auribus admirabilem,
Se derideri, simul ac vocem miserit.
Tunc consolandi gratiâ dixit Dea:
Sed forma vincis, vincis magnitudine;
Nitor Smaragdi collo præfulget tuo,
Pictisque plumis gemmeam caudam explicas.
Quo mî, inquit, tanta species, si vincor sono?
Fatorum arbitrio partes sunt vobis datæ:
Tibi forma, vires aquilæ, lusciniæ melos,
Augurium corvo, læva cornici omina,
Omnesque propriis sunt contentæ dotibus.

Noli adfectare quod tibi non est datum,
Delusa ne spes ad querelam recidat.

FABULA XIX.

ÆSOPUS AD GARRULUM.

Æsopus domino quum esset solus familia,
Parare cœnam jussus est maturiùs.
Ignem ergo quærens, aliquot lustravit domos;
Tandemque invenit, ubi lucernam accenderet.
Tum circumeunti fuerat quod iter longius,
Effecit brevius: namque rectà per forum
Cœpit redire: Quidam e turba garrulus:
Æsope, medio sole quid cum lumine?
Hominem, inquit, quæro; & abiit festinans domum.

Hoc si molestus ille ad animûm retulit,
Sensit profecto, se hominem non visum seni,
Intempestive qui occupato adluserit.

FABULA XX.

ASINUS, ET GALLI.

Qui natus est infelix, non vitam modo
Tristem decurrit; verùm post obitum quoque

Persequitur illum dura fati miseria.

Galli Cybeles circùm quæstu ducere
Asinum solebant, bajulantem sarcinas.
Is quum labore & plagis esset mortuus,
Detracta pelle, sibi fecerunt tympana.
Rogati mox a quodam, delicio suo,
Quidnam fecissent? Hoc locuti sunt modo:
Putabat se post mortem securum fore;
Ecce aliæ plagæ congeruntur mortuo.

EXPLICIT LIBER III.

L. 3. F. 20.

L. 4. F. 2.

Durand D.V. Del. E. Fessard Sculp. 1747

PHÆDRI

AUGUSTI LIBERTI

FABULARUM

ÆSOPIARUM

LIBER QUARTUS.

FABULA I.

Mustela, et Mures.

JOCULARES tibi videmur; & sanè levi,
Dum nihil habemus majus, calamo ludimus:
Sed diligenter intuere has nænias,

Quantam sub illis utilitatem reperies?
Non semper ea sunt, quæ videntur; decipit
Frons prima multos: rara mens intelligit,
Quod interiore condidit cura angulo.
Hoc ne locutus sine mercede existimer,
Fabulam adjiciam de mustela & muribus.

Mustela, quum annis & senecta debilis,
Mures veloces non valeret adsequi,
Involvit se farina, & obscuro loco
Abjecit negligenter. Mus, escam putans,
Adsiluit, at compressus occubuit neci.
Alter similiter, deinde periit tertius.
Aliquot secutis, venit & retorridus;
Qui sæpe laqueos, & muscipula effugerat;
Proculque insidias cernens hostis callidi:
Sic valeas, inquit, ut farina es, quæ jaces.

FABULA II.

VULPES, ET UVA.

FAME coacta Vulpes alta in vinea
Uvam adpetebat, summis saliens viribus.
Quam tangere ut non potuit, discedens ait:
Nondum matura est, nolo acerbam sumere.

Qui facere quæ non possunt, verbis elevant,
Adscribere hoc debebunt exemplum sibi.

FABULA III.

EQVUS, ET APER.

EQUUS sedare solitus quo fuerat sitim,
Dum sese Aper volutat, turbavit vadum.
Hinc orta lis est. Sonipes iratus fero
Auxilium petiit hominis, quem dorso levans,
Rediit ad hostem. Jactis hunc telis eques
Postquam interfecit, sic locutus traditur.
Lætor tulisse auxilium me precibus tuis:
Nam prædam cepi, & didici quàm sis utilis;
Atque ita coegit frenos invitum pati.
Tum mœstus ille: Parvæ vindictam rei
Dum quæro demens, servitutem reperi.

Hæc iracundos admonebit fabula,
Impune potiùs lædi, quàm dedi alteri.

FABULA IV.

Poeta.

Plus esse in uno sæpe, quàm in turba, boni,
Narratione posteris tradam brevi.

Quidam decedens tres reliquit filias:
Unam formosam, & oculis venantem viros;
At alteram lanificam, & frugi & rusticam;
Devotam vino tertiam, & turpissimam.
Harum autem matrem fecit hæredem senex,
Sub conditione, totam ut fortunam tribus
Æqualiter distribuat: sed tali modo,
Ne data possideant aut fruantur; tum, simul
Habere res desierint, quas acceperint,
Centena matri conferant sestertia.
Athenas rumor implet; mater sedula
Jurisperitos consulit: nemo expedit,
Quo pacto non possideant quod fuerat datum,
Fructumve capiant; deinde, quæ tulerint nihil,
Quanam ratione conferant pecuniam.
Postquam consumpta est temporis longi mora,
Nec testamenti potuit sensus colligi,

Fidem advoçavit, jure neglecto, parens.
Seponit mœchæ vestem, mundum muliebrem,
Lavationem argenteam, eunuchos, glabros:
Lanificæ agellos, pecora, villam, operarios,
Boves, jumenta, & instrumentum rusticum:
Potrici plenam antiquis apothecam cadis,
Domum politam, & delicatos hortulos.
Sic destinata dare quum vellet singulis,
Et adprobaret populus, qui illas noverat,
Æsopus media subito in turba constitit.
O si maneret condito sensus patri,
Quàm graviter ferret, quòd voluntatem suam
Interpretari non potuissent Attici!
Rogatus deinde, solvit errorem omnium.
Domum & ornamenta, cum venustis hortulis,
Et vina vetera date lanificæ rusticæ:
Vestem, uniones, pedisequos, & cetera
Illi adsignate, vitam quæ luxu trahit:
Agros, villas, & pecora cum pastoribus
Donate mœchæ. Nulla poterit perpeti,
Ut moribus quid teneat alienum suis.
Deformis cultum vendet, ut vinum paret;
Agros abjiciet mœcha, ut ornatum paret;
At illa gaudens pecore, & lanæ dedita,
Quacumque summâ tradet luxuriæ domum.
Sic nulla possidebit quod fuerit datum,
Et dictam matri conferent pecuniam,
Ex pretio rerum, quas vendiderint singulæ.

Ita quod multorum fugit imprudentiam,
Unius hominis reperit solertia.

FABULA V.

PUGNA MURIUM, ET MUSTELARUM.

QUUM victi Mures Mustelarum exercitu,
(Historia quorum in tabernis pingitur)
Fugerent, & artos circùm trepidarent cavos;
Ægre recepti, tamen evaserunt necem.
Duces eorum, qui capitibus cornua
Suis ligarant, ut conspicuum in prælio
Haberent signum quod sequerentur milites,
Hæsere in portis, suntque capti ab hostibus;
Quos immolatos victor avidis dentibus,
Capacis alvi mersit tartareo specu.

Quumcunque populum tristis eventus premit,
Periclitatur magnitudo principum;
Minuta plebes facili præsidio latet.

FABULA VI.

POETA.

TU, qui, nasute, scripta destringis mea,
Et hoc jocorum legere fastidis genus,
Parva libellum sustine patientia,
Severitatem frontis dum placo tuæ,
Et in cothurnis prodit Æsopus novis.

Utinam nec unquam Pelii nemoris jugo
Pinus bipenni concidisset Thessalâ;
Nec ad professæ mortis audacem viam
Fabricasset Argus opere Palladio ratem,
Inhospitalis prima quæ Ponti sinus
Patefecit, in perniciem Graiûm & Barbarûm.
Namque & superbi luget Æetæ domus,
Et regna Peliæ scelere Medeæ jacent,
Quæ sævum ingenium variis involvens modis,
Illic per artus fratris explicuit fugam,
Hìc cæde patris Peliadum infecit manus.

Quid tibi videtur? Hoc quoque insulsum est, ais,
Falsoque dictum; longe quia vetustior
Ægea Minos classe perdomuit freta,

Justoque vindicavit exemplo impetum.
Quid ergo possum facere tibi, lector Cato,
Si nec fabellæ te juvant, nec fabulæ?
Noli molestus esse omnino literis,
Majorem exhibeant ne tibi molestiam.

Hoc illis dictum est, si qui stulti nauseant,
Et, ut putentur sapere, cœlum vituperant.

FABULA VII.

VIPERA, ET LIMA.

MORDACIOREM qui improbo dente adpetit,
Hoc argumento se describi sentiat.

In officinam fabri venit Vipera.
Hæc quum tentaret, si qua res esset cibi,
Limam momordit. Illa contra contumax:
Quid me, inquit, stulta, dente captas lædere,
Omne adsuevi ferrum quæ corrodere?

FABULA VIII.

Vulpes, et Hircus.

Homo in periclum simul ac venit callidus,
Reperire effugium quærit alterius malo.

Quum decidisset Vulpes in puteum inscia,
Et altiore clauderetur margine,
Devenit Hircus sitiens in eundem locum;
Simul rogavit, esset an dulcis liquor,
Et copiosus? Illa fraudem moliens:
Descende, amice; tanta bonitas est aquæ,
Voluptas ut satiari non possit mea.
Immisit se barbatus; tum vulpecula
Evasit puteo, nixa celsis cornibus:
Hircumque clauso liquit hærentem vado.

FABULA IX.

De Vitiis Hominum.

Peras imposuit Jupiter nobis duas;
Propriis repletam vitiis post tergum dedit,

Alienis ante pectus suspendit gravem.

Hac re videre nostra mala non possumus;
Alii simul delinquunt, censores sumus.

FABULA X.

Fur aram compilans.

Lucernam fur accendit ex ara Jovis,
Ipsumque compilavit ad lumen suum:
Onustus qui sacrilegio quum discederet,
Repente vocem sancta misit religio:
Malorum quamvis ista fuerint munera,
Mihique invisa, ut non offendar subripi;
Tamen, scelestè, spiritu culpam lues,
Olim quum adscriptus venerit pœnæ dies.
Sed ne ignis noster facinori præluceat,
Per quem verendos excolit pietas Deos,
Veto esse tale luminis commercium.
Ita hodie nec lucernam de flamma Deûm,
Nec de lucerna fas est accendi sacrum.

Quot res contineat hoc argumentum utiles,
Non explicabit alius, quàm qui reperit.
Significat primò, sæpe, quos ipse alueris,

Tibi inveniri maxime contrarios.
Secundò ostendit, scelera non irâ Deûm,
Fatorum dicto sed puniri tempore.
Novissime interdicit, ne cum malefico
Usum bonus consociet ullius rei.

FABULA XI.

HERCULES, ET PLUTUS.

OPes invisæ meritò sunt forti viro,
Quia dives arca veram laudem intercipit.

Cœlo receptus propter virtutem Hercules
Quum gratulantes persalutasset Deos,
Veniente Pluto, qui Fortunæ est filius,
Avertit oculos. Causam quæsivit Pater.
Odi, inquit, illum, quia malis amicus est,
Simulque objecto cuncta corrumpit lucro.

FABULA XII.

LEO REGNANS.

UTILIUS homini nihil est, quàm recte loqui;
Probanda cunctis est quidem sententia,
Sed ad perniciem solet agi sinceritas.

Quum se ferarum regem fecisset Leo,
Et æquitatis vellet famam consequi,
A pristina deflexit consuetudine,
Atque inter illas tenui contentus cibo,
Sancta incorruptâ jura reddebat fide:
Postquam labare cœpit pœnitentia

* * * * * * * *

FABULA XIII.

* * * * * * * * *

* * * * * *

Affrictione veretri linguam mulieris;
Adfinitatem traxit inde obscœnitas.

FABULA XIV.

PROMETHEUS.

ROGAVIT alter, tribadas & molles mares
Quæ ratio procreasset: Exposuit senex.

Idem Prometheus, auctor vulgi fictilis,
Qui, simul offendit ad fortunam, frangitur,
Naturæ partes, veste quas celat pudor,
Quum separatim toto finxisset die,
Aptare mox ut posset corporibus suis,
Ad cœnam est invitatus subitò a Libero;
Ubi irrigatus multo venas nectare,
Sero domum est reversus titubanti pede:
Tum semisomno corde, & errore ebrio,
Adplicuit virginale generi masculo,
Et masculina membra adplicuit fœminis.
Ita nunc libido pravo fruitur gaudio.

FABULA XV.

Capellæ, et Hirci.

Barbam Capellæ quum impetrassent ab Jove,
Hirci mœrentes indignari cœperunt,
Quod dignitatem fœminæ æquassent suam.
Sinite, inquit, illas gloria vana frui;
Et usurpare vestri ornatum muneris,
Pares dum non sint vestræ fortitudini.

Hoc argumentum monet, ut sustineas tibi
Habitu esse similes, qui sunt virtute impares.

FABULA XVI.

Gubernator, et Nautæ.

Quum de fortunis quidam quereretur suis,
Æsopus finxit consolandi gratiâ.

Vexata sævis navis tempestatibus,
Inter vectorum lacrymas & mortis metum,

Faciem ad serenam subitò mutato die,
Ferri secundis tuta cœpit flatibus,
Nimiaque nautas hilaritate extollere.
Factus periclo tum Gubernator sophus;
Parcè gaudere oportet, & sensim queri,
Totam quia vitam miscet dolor & gaudium.

FABULA XVII.

Canes Legati ad Jovem.

Canes legatos olim misere ad Jovem,
Meliora vitæ tempora oratum suæ,
Ut sese eriperet hominum contumeliis,
Furfuribus sibi conspersum quod panem darent,
Fimoque turpi maximam explerent famem.
Profecti sunt legati non celeri pede,
Dum naribus scrutantur escam in stercore.
Citati non respondent: vix tandem invenit
Eos Mercurius, & turbatos adtrahit.
Tum verò vultum magni ut viderunt Jovis,
Totam timentes concacarunt regiam.
Propulsi verò fustibus, vadunt foras:
Vetat dimitti magnus illos Jupiter.
Mirati sibi legatos non revertier,
Turpe æstimantes aliquid commissum a suis,

Post aliquod tempus alios adscribi jubent.
Rumor legatos superiores prodidit :
Timentes rursus aliquid ne simile accidat,
Odore canibus anum, sed multo replent.
Abeunt. Rogantes aditum, continuo impetrant.
Consedit genitor tum Deorum maximus,
Quassatque fulmen : tremere cœpere omnia.
Canes confusi, subitus quod fuerat fragor,
Repente odorem mixtum cum merdis cacant.
Reclamant omnes vindicandam injuriam.
Sic est locutus ante pœnam Jupiter :
Legatos non est regis non dimittere,
Nec est difficile pœnas culpæ imponere :
Non veto dimitti, verùm cruciari fame,
Ne ventrem continere non possint suum.
Id vos feretis pro judicio præmium.
Illi autem, qui miserunt vos tam futiles,
Nunquam carebunt hominum contumelia.
Mandantur antro, nec dimittuntur statim.
Ita nunc legatos expectant & posteri :
Novumque venire qui videt, culum olfacit.

FABULA.

FABULA XVIII.

HOMO, ET COLUBRA.

QUI fert malis auxilium, post tempus dolet.

Gelu rigentem quidam Colubram sustulit,
Sinuque fovit contra se ipse misericors:
Namque ut refecta est, necuit hominem protinus.
Hanc alia quum rogaret causam facinoris,
Respondit: Ne quis discat prodesse improbis.

FABULA XIX.

VULPES, ET DRACO.

VULPES cubile fodiens, dum terram eruit,
Agitque plures altius cuniculos,
Pervenit ad Draconis speluncam intimam,
Custodiebat qui thesauros abditos.
Hunc simul aspexit: *V.* Oro ut imprudentiæ
Des primum veniam: deinde si pulchre vides,
Quàm non conveniens aurum sit vitæ meæ,

Respondeas clementer. Quem fructum capis
Hoc ex labore, quodve tantum est præmium,
Ut careas somno, & ævum in tenebris exigas?
D. Nullum, inquit ille: verùm hoc ab summo mihi
Jove adtributum est *V*. Ergo nec sumis tibi,
Nec ulli donas quicquam? *D*. Sic fatis placet.
V. Nolo irascaris, libere si dixero:
Diis est iratis natus, qui est similis tibi.

Abiturus illuc quò priores abierunt,
Quid mente cœca miserum torques spiritum?
Tibi dico, avare, gaudium hæredis tui,
Qui thure superos, ipse te fraudas cibo,
Qui tristis audis musicum citharæ sonum,
Quem tibiarum macerat jucunditas,
Opsoniorum pretia cui gemitum exprimunt:
Qui dum quadrantes aggeras patrimonio,
Cœlum fatigas sordido perjurio;
Qui circumcidis omnem impensam funeris,
Libitina ne quid de tuo faciat lucri.

FABULA XX.

PHÆDRUS DE FABULIS.

QUID judicare cogitet Livor modò,
Licet dissimulet, pulchre tamen intelligo.

Quicquid putabit esse dignum memoriæ,
Æsopi dicet; si quid minùs adriserit,
A me contendet fictum quovis pignore.
Quem volo refelli jam nunc responso meo:
Sive hoc ineptum, sive laudandum est opus,
Invenit ille, nostra perfecit manus.
Sed exequamur cœptum propositi ordinem.

FABULA XXI.

NAUFRAGIUM SIMONIDIS.

HOMO doctus in se semper divitias habet.

Simonides, qui scripsit egregium melos,
Quo paupertatem sustineret facilius,
Circumire cœpit urbes Asiæ nobiles,
Mercede pacta laudem victorum canens.
Hoc genere quæstûs postquam locuples factus est,
Redire in patriam voluit cursu pelagio.
(Erat autem, ut aiunt, natus in Cea insula.)
Ascendit navem, quam tempestas horrida,
Simul & vetustas medio dissolvit mari.
Hi zonas, illi res pretiosas colligunt,
Subsidium vitæ. Quidam curiosior:
Simonide, tu ex opibus nil sumis tuis?

Mecum, inquit, mea sunt cuncta. Tunc pauci enatant,
Quia plures onere degravati perierant.
Prædones adsunt, rapiunt quod quisque extulit,
Nudos relinquunt. Forte Clazomene prope
Antiqua fuit urbs, quam petierunt naufragi.
Hìc literarum quidam studio deditus,
Simonidis qui sæpe versus legerat,
Eratque absentis admirator maximus,
Sermone ab ipso cognitum, cupidissime
Ad se recepit; veste, nummis, familia
Hominem exornavit: ceteri tabulam suam
Portant, rogantes victum; quos casu obvios
Simonides ut vidit: Dixi, inquit, mea
Mecum esse cuncta. Vos quod rapuistis, perît.

FABULA XXII,

MONS PARTURIENS.

MONS parturibat, gemitus immanes ciens;
Eratque in terris maxima expectatio.
At ille murem peperit. Hoc scriptum est tibi
Qui, magna quum minaris, extricas nihil.

FABULA XXIII.

Formica, et Musca.

Formica & Muśca contendebant acriter,
Quæ pluris esset. Musca sic cœpit prior:
Conferre nostris tu potes te laudibus?
Ubi immolatur, exta prægusto Deûm,
Moror inter aras, templa perlustro omnia;
In capite regis sedeo, quum visum est mihi,
Et matronarum casta delibo oscula;
Laboro nihil, atque optimis rebus fruor.
Quid horum simile tibi contingit, rustica?
Est gloriosus plane convictus Deûm,
Sed illi qui invitatur, non qui invisus est.
Aras frequentas, nempe abigeris quò venis:
Reges commemoras & matronarum oscula:
Superba jactas tegere quod debet pudor.
Nihil laboras, ideo quum opus est, nil habes.
Ego granum in hiemem quum studiose congero,
Te circa murum video pasci stercore.
Æstate me lacessis; at brumâ siles.
Mori contractam quum te cogunt frigora,
Me copiosa recipit incolumem domus.
Satis profecto retudi superbiam.

Fabella talis hominum discernit notas
Eorum qui se falsis ornant laudibus,
Et quorum virtus exhibet solidum decus.

FABULA XXIV.

SIMONIDES A DIIS SERVATUS.

QUANTUM valerent inter homines literæ,
Dixi superius: quantus nunc illis honos
A superis sit tributus, tradam memoriæ.

Simonides ille, supra de quo retuli,
Victori laudes cuidam pyctæ ut scriberet,
Certo condixit pretio: secretum petit.
Exigua quum frenaret materia impetum,
Usus poëtæ more est & licentia,
Atque interposuit gemina Ledæ sidera,
Auctores apte similis referens gloriæ.
Opus adprobavit: sed mercedis tertiam
Accepit partem. Quum reliquum posceret:
Illi, inquit, reddent quorum sunt partes duæ.
Verùm ne irate dimissum te sentiam,
Ad cœnam mihi promitte; cognatos volo
Hodie invitare, quorum es in numero mihi.

Fraudatus quamvis, & dolens injuria,
Ne male dimissus gratiam corrumperet,
Promisit. Rediit horâ dictâ, recubuit.
Splendebat hilare poculis convivium;
Magno apparatu læta resonabat domus:
Repente duo quum juvenes, sparsi pulvere,
Sudore multo diffluentes corpora,
Humanam supra formam, cuidam servulo
Mandant ut ad se provocet Simonidem;
Illius interesse ne faciat moram.
Homo perturbatus excitat Simonidem.
Unum promorat vix pedem triclinio,
Ruina camaræ subito oppressit ceteros;
Nec ulli juvenes sunt reperti ad januam.
Ut est vulgatus ordo patratæ rei,
Omnes dixerunt numinum præsentiam
Vati dedisse vitam, mercedis loco.

FABULA XXV.

Poeta.

SUPERSUNT mihi quæ scribam, sed parco sciens;
Primùm, tibi esse ne videar molestior,
Destringit quem multarum rerum varietas.

Dein, si quis eadem forte conari velit,
Habere ut possit aliquid operis residui:
Quamvis materia tantâ abundet copiâ,
Labori faber ut desit, non fabro labor.
Brevitati nostræ præmium ut reddas peto,
Quod es pollicitus. Exhibe vocis fidem;
Nam vita morti propior est quotidie:
Et hôc minùs perveniet ad me muneris,
Quò plus consumet temporis dilatio.
Si cito rem perages, usus fiet longior:
(*Fruar diutius, si celerius cepero.*)
Languentis ævi dum sunt aliquæ reliquiæ,
Auxilio locus est. Olim senio debilem
Frustra adjuvare bonitas nitetur tua,
Quum jam desierit esse beneficio utilis,
Et mors vicina flagitabit debitum.
Stultum admovere tibi preces existimo,
Proclivis ultro quum sit misericordia.
Sæpe impetravit veniam confessus reus,
Quantò innocenti justius debet dari?
Tuæ priùs sunt partes, aliorum dein.
Decerne quod religio, quod patitur fides,
Et gratulari me fac judicio tuo.
Excedit animus, quem proposuit terminum,
Sed difficulter continetur spiritus,
Integritatis qui sinceræ conscius,
A noxiorum premitur insolentiis.
Qui sint, requires: apparebunt tempore.

Ego quondam legi quam puer sententiam,
Palam mutire plebeio piaculum est;
Dum sanitas constabit, pulchre meminero.

EXPLICIT LIBER IV.

L.4^e F.25.

L. 5.e Poeta.

PHÆDRI

AUGUSTI LIBERTI

FABULARUM

ÆSOPIARUM

LIBER QUINTUS.

Poeta ad Particulonem.

Quum destinassem operis habere terminum,
In hoc, ut aliis esset materiæ satis,
Consilium tacito corde damnavi meum.
Nam si quis etiam talis est tituli artifex,

Quo pacto divinabit quidnam omiserim,
Ut illud ipsum cupiat famæ tradere;
Sua cuique quum sit animi cogitatio
Colorque proprius? Ergo non levitas mihi,
Sed certa ratio causam scribendi dedit.
Quare, Particulo, quoniam caperis fabulis,
(Quas Æsopeas, non Æsopi nomino,
Usus vetusto genere, sed rebus novis)
Harum libellum tu vacivè perlege.
Hunc obtrectare si volet malignitas,
Imitari dum non possit, obtrectet licet.
Mihi parta laus est, quòd tu, quòd similes tui,
Vestras in chartas verba transfertis mea,
Dignumque longâ judicatis memoriâ.
Illiteratum plausum non desidero.

Idem Poeta.

Æsopi nomen sicubi interposuero,
Cui reddidi jam pridem quidquid debui,
Auctoritatis esse scito gratiâ;
Ut quidam artifices nostro faciunt sæculo,
Qui pretium operibus majus inveniunt suis,
Si marmori adscripserunt Praxitelem novo,
Myronem argento. Plus vetustis nam favet

Invidia mordax, quàm bonis præsentibus.
Sed jam ad fabellam talis exempli feror.

FABULA I.

Demetrius, et Menander.

DEMETRIUS, qui dictus est Phalereus,
Athenas occupavit imperio improbo.
Ut mos est vulgi, passim & certatim ruunt;
FELICITER, subclamant. Ipsi principes
Illam osculantur, qua sunt oppressi, manum,
Tacite gementes tristem fortunæ vicem.
Quin etiam resides & sequentes otium,
Ne defuisse noceat, repunt ultimi.
In queis Menander, nobilis comœdiis,
Quas, ipsum ignorans, legerat Demetrius,
Et admiratus fuerat ingenium viri,
Unguento delibutus, vestitu fluens,
Veniebat gressu delicato & languido.
Hunc ubi Tyrannus vidit extremo agmine:
Quinam cinædus ille in conspectum meum
Audet venire? Responderunt proximi:
Hic est Menander scriptor. Mutatus statim
Compellat hominem blande, dextramque arripit.

FABULA II.

VIATORES, ET LATRO.

DUo *quum incidissent in latronem milites,*
Unus profugit; alter autem restitit,
Et vindicavit sese forti dextera.
Latrone occiso, timidus accurrit comes,
Stringitque gladium, dein rejecta penula:
Cedo, inquit, illum; jam curabo sentiat,
Quos adtentarit. Tunc qui depugnaverat:
Vellem istis verbis saltem adjuvisses modò;
Constantior fuissem, vera existimans:
Nunc conde ferrum, & linguam pariter futilem,
Ut possis alios ignorantes fallere.
Ego qui sum expertus, quantis fugias viribus,
Scio quàm virtuti non sit credendum tuæ.

Illi adsignari debet hæc narratio,
Qui re secunda fortis est, dubia fugax.

FABULA III.

CALVUS, ET MUSCA.

CALVI momordit Musca nudatum caput;
Quam opprimere captans, alapam sibi duxit gravem.
Hunc illa irridens: Punctum volucris parvulæ
Voluisti morte ulcisci: quid facies tibi,
Injuriæ qui addideris contumeliam?
Respondit: Mecum facile redeo in gratiam,
Quia non fuisse mentem lædendi scio.
Sed te, contempti generis animal improbum,
Quæ delectaris bibere humanum sanguinem,
Optem necare vel majore incommodo.

Hoc argumentum veniam ei dari docet,
Qui casu peccat; nam qui consilio est nocens,
Illum esse quavis pœna dignum judico.

FABULA IV.

Homo, et Asinus.

Quidam immolasset verrem quum sancto Herculi,
Cui pro salute votum debebat sua,
Asello jussit reliquias poni hordei.
Quas aspernatus ille, sic locutus est:
Libenter istum prorsus adpeterem cibum,
Nisi qui nutritus illo est, jugulatus foret.

Hujus respectu fabulæ deterritus,
Periculosum semper vitavi lucrum.
Sed dices: Qui rapuere divitias, habent.
Numeremus agedum, qui deprensi perierint:
Majorem turbam punitorum reperies.
Paucis aviditas est bono, multis malo.

FABULA V.

Scurra, et Rusticus.

Pravo favore labi mortales solent,
Et pro judicio dum stant erroris sui,
Ad pœnitendum rebus manifestis agi.

Facturus ludos dives quidam & nobilis,
Proposito cunctos invitavit præmio,
Quam quisque posset, ut novitatem ostenderet.
Venere artifices laudis ad certamina.
Quos inter Scurra notus urbano sale,
Habere dixit se genus spectaculi,
Quod in theatro nunquam prolatum foret.
Dispersus rumor civitatem concitat:
Paulo ante vacua turbam deficiunt loca.
In scena verò postquam solus constitit
Sine apparatu, nullis adjutoribus,
Silentium ipsa fecit exspectatio.
Ille in sinum repente demisit caput,
Et sic porcellum voce imitatus est sua,
Verum ut subesse pallio contenderent,
Et excuti juberent. Quo facto, simul
Nihil est repertum, multis onerant laudibus,
Hominemque

Hominemque plausu persequuntur maximo.
Hoc vidit fieri Rusticus : Non mehercule
Me vincet, inquit : Et statim professus est
Idem facturum meliùs se postridie.
Fit turba major ; jam favor mentes tenet,
Et derisuri, non spectaturi, sedent.
Uterque prodit : Scurra degrunnit prior,
Movetque plausus, & clamores suscitat.
Tum simulans sese vestimentis Rusticus
Porcellum obtegere (quod faciebat scilicet)
Pervellit aurem vero quem celaverat,
Et cum dolore vocem naturæ exprimit.
Adclamat populus : Scurram multo similiùs
Imitatum, & cogit Rusticum trudi foras.
At ille profert ipsum porcellum e sinu,
Turpemque aperto pignore errorem exprobrans,
En hic declarat quales sitis judices.

FABULA VI.

Duo Calvi.

INVENIT Calvus forte in trivio pectinem.
Accessit alter æque defectus pilis :
Heia, inquit, in commune quodcunque est lucri.

Ostendit ille prædam, & adjecit simul:
Superûm voluntas favit, sed fato invido
Carbonem, ut aiunt, pro thesauro invenimus.

Quem spes delusit, huic querela convenit.

FABULA VII.

Princeps Tibicen.

UBi vanus animus, aura captus frivola,
Arripuit insolentem sibi fiduciam,
Facile ad derisum stulta levitas ducitur.

Princeps tibicen notior paulo fuit,
Operam Bathyllo solitus in scena dare.
Is forte ludis (non satis memini quibus)
Dum pegma rapitur, concidit casu gravi
Nec opinans, & sinistram fregit tibiam,
Duas quum dextras maluisset perdere.
Inter manus sublatus, & multum gemens,
Domum refertur. Aliquot menses transeunt,
Ad sanitatem dum venit curatio.
Ut spectatorum mos est, & lepidum genus,
Desiderari cœpit, cujus flatibus

Solebat excitari saltantis vigor.
Erat facturus ludos quidam nobilis,
Et incipiebat Princeps ingredier. Eum
Adducit pretio, precibus, ut tantummodo
Ipso ludorum ostenderet sese die.
Qui simul advenit, rumor de tibicine
Fremit in theatro: quidam affirmant mortuum,
Quidam in conspectum proditurum sine mora.
Demisso aulæo, devolutis tonitrubus,
Dii sunt locuti more translatitio.
Chorus reducto tunc & notum canticum
Imposuit, cujus hæc fuit sententia:
Lætare incolumis Roma salvo Principe.
In plausus consurrectum est; jactat basia
Tibicen; gratulari fautores putat.
Equester ordo stultum errorem intelligit,
Magnoque risu canticum repeti jubet.
Iteratur illud: Homo meus se in pulpito
Totum prosternit; plaudit inludens eques:
Rogare populus hunc coronam existimat.
Ut verò cuneis notuit res omnibus,
Princeps ligato crure nivea fascia,
Niveisque tunicis, niveis etiam calceis,
Superbiens honore divinæ domûs,
Ab universis capite est protrusus foras.

FABULA VIII.

OCCASIO DEPICTA.

CURSU volucri pendens in novacula,
Calvus, comosa fronte, nudo corpore,
Quem si occuparis, teneas; elapsum semel
Non ipse possit Jupiter reprehendere:
Occasionem rerum significat brevem.

Effectus impediret ne segnis mora,
Finxere antiqui talem effigiem temporis.

FABULA IX.

TAURUS, ET VITULUS.

ANGUSTO in aditu Taurus luctans cornibus,
Quum vix intrare posset ad præsepia,
Monstrabat Vitulus quo se pacto plecteret:
Tace, inquit: ante hoc novi quam tu natus es.

Qui doctiorem emendat, sibi dici putet.

FABULA X.

VENATOR, ET CANIS.

ADVERSUS omnes fortis veloces feras
Canis quum domino semper fecisset satis,
Languere cœpit annis ingravantibus.
Aliquando objectus hispidi pugnæ Suis,
Adripuit aurem: sed cariosis dentibus
Prædam dimisit. Hìc tum Venator dolens,
Canem objurgabat. Cui Latrans contra senex:
Non me destituit animus, sed vires meæ.
Quod fuimus laudas, dum damnas quod non sumùs.

Hoc cur, Philete, scripserim, pulchre vides.

POETA AD PARTICULONEM.

ADHUC supersunt multa quæ possim loqui,
Et copiosa abundat rerum varietas;
Sed temperatæ suaves sunt argutiæ:
Immodicæ offendunt. Quare, vir sanctissime,
Particulo, chartis nomen victurum meis,

Latinis dum manebit pretium literis,
Si non ingenium, certe brevitatem adproba.
Quæ commendari tanto debet justius,
Quanto Poëtæ sunt molesti validius.

FINIS.

L.5.F.le 10.

APPENDIX FABULARUM A MARQUARDO GUDIO

E Manuscripto veteri descriptarum.

FABULA I.

Milvus Ægrotans.

MULTOS quum menses ægrotasset Miluus,
Nec jam videret esse vitæ spem suæ;
Matrem rogabat, sancta circumiret loca,
Et pro salute vota faceret maxima.
Faciam, inquit, fili, sed opem ne non impetrem,
Vehementer vereor; nam qui delubra omnia
Vastando, cuncta polluisti altaria,
Sacrificiis nullis parcens, nunc quid vis rogem?

FABULA II.

LEPORES VITÆ PERTÆSI.

QUI sustinere non potest suum malum,
Alios inspiciat, & discat tolerantiam.

Aliquando in sylvis strepitu magno conciti
Lepores clamant, se propter assiduos metus
Finire velle vitam. Sic quemdam ad lacum
Venerunt, miseri quò se præcipites darent.
Adventu quorum postquam ranæ territæ
Virides in algas misere fugientes ruunt:
Heu, inquit unus, sunt & alii quos timor
Vexat malorum. Ferte vitam ut ceteri.

FABULA III.

VULPES, ET JUPITER.

NATURAM turpem nulla fortuna obtegit.

Humanam in speciem quum vertisset Jupiter
Vulpem, regali pellex ut sedit throno,

Scarabeum

Scarabeum vidit prorepentem ex angulo,
Notamque ad prædam celeri prosiluit gradu.
Superi risere, magnus erubuit Pater,
Repudiatam turpemque pellicem expulit,
His prosequutus: Vive quo digna es modò,
Quæ nostris uti meritis digne non potes.

FABULA IV.

LEO, ET MUS.

NE quis minores lædat, fabula hæc monet.

Leone in sylva dormiente, rustici
Luxuriabant mures, & unus ex iis
Super cubantem casu quodam transiit.
Expergefactus miserum Leo celeri impetu
Arripuit: ille veniam sibi dari rogat,
Supplex fatetur peccatum imprudentiæ.
Hoc Rex ulcisci gloriosum non putans,
Ignovit & dimisit. Post paucos dies
Leo dum vagatur noctu, in foveam decidit.
Captum ut se agnovit laqueis, voce maxima
Rugire cœpit; cujus immanem ad sonum
Mus subito accurrens: Non est quod timeas, ait,
Beneficio magno gratiam reddam parem.

Mox omnes artus, artuum & ligamina
Lustrare cœpit, cognitosque dentibus
Nervos rodendo laxat ingenia artuum.
Sic captum Mus Leonem sylvis reddidit.

FABULA V.

HOMO, ET ARBORES.

PEREUNT suis auxilium qui dant hostibus.

Facta bipenni quidam ab arboribus petit,
Manubrium ut darent e ligno; quod foret
Firmum: jusserunt omnes Oleastrum dari.
Accepit munus, aptans & manubrium
Cœpit securi magna excidere robora.
Dumque eligebat quæ vellet, sic Fraxino
Dixisse fertur Quercus: Meritò cædimur.

EXPLICIT FELICITER.

APPENDIX.

FABULÆ LATINÆ,

pleræque ejusdem cum Phædri Fabulis argumenti, partim soluta, partim stricta oratione excerpta.

PHÆDRUS, *Lib. IV. Fab.* 24. *Ex* *CICERONE, Lib. II. de Invent. Rhet.*

DICUNT, quum cœnaret Crannone in Thessalia Simonides apud Scopam, fortunatum hominem, & nobilem, cecinissetque id carmen, quod in eum scripsisset, in quo multa, ornandi causâ, poëtarum more, in Castorem scripta & Pollucem fuissent, nimis illum sordide Simonidi dixisse, se dimidium ejus rei, quod pactus esset pro illo carmine, daturum: reliquum a suis Tyndaridis, quos æque laudasset, peteret, si ei videretur. Paulo post esse fo-

runt nunciatum Simonidi, ut prodiret: juvenes stare ad januam duos quosdam, qui eum magnopere evocarent. Surrexisse illum ipsum, prodîsse, vidisse neminem: hoc interim spatio conclave illud, ubi epularetur Scopas, concidisse: ea ruina ipsum oppressum cum suis interiisse: quos quum humare vellent sui, neque possent obtritos internoscere ullo modo, Simonides dicitur, ex eo quod meminisset quo eorum loco quisque cubuisset, demonstrator uniuscujusque sepeliendi fuisse.

Ex QUINTILIANO, *Inst. Orator. Lib. XI. Cap.* 2.

ARTEM memoriæ primus ostendisse dicitur Simonides, cujus vulgata fabula est: Quum pugili coronato carmen, quale componi victoribus solet, mercede pacta scripsisset, abnegata ei pecuniæ pars est, quòd, de more poëtis frequentissimo, digressus, in laudes Castoris & Pollucis exierat: quapropter partem ab iis petere, quorum facta celebrasset, jubebatur: Et persolverunt, ut traditum est. Nam quum esset grande convivium in honorem ejusdem victoriæ, atque adhibitus ei cœnæ Simonides, nuncio est excitus, quòd eum duo juvenes equis advecti

desiderare majorem in modum dicebantur. Et illos quidem non invenit, fuisse tamen gratos erga se exitu comperit. Nam vix eo limen egresso, triclinium illud supra convivas corruit, atque ita contudit, ut non ora modò oppressorum, sed membra etiam omnia requirentes ad sepulturam propinqui, nulla nota possent discernere. Tum Simonides dicitur, memor ordinis quo quisque discubuerat, corpora suis reddidisse.

PHÆDRUS, *Lib. I. Fab.* 24. *Ex HORATIO, Sat.* 3. *Lib. II.*

ABSENTIS Ranæ pullis vituli pede pressis,
Unus ubi effugit, matri denarrat, ut ingens
Bellua cognâtos eliserit. Illa rogare
Quantane? Num tandem, se inflans, sic magna fuisset.
Major dimidio. Num tanto? Quum magis atque
Se magis inflaret: Non, si te ruperis, inquit,
Par eris.

PHÆDRUS, *Lib. IV. Fab. 22. Ex* *HORATIO, Ep. 10. Lib. I.*

CERVUS equum pugna melior communibus herbis
Pellebat, donec minor in certamine longo
Imploravit opes hominis, frænumque recepit:
Sed postquam victor violens discessit ab hoste,
Non equitem dorso, non frænum depulit ore.
Sic qui pauperiem veritus, potiore metallis
Libertate caret, dominum vehet improbus, atque
Serviet æternum, quia parvo nesciet uti.

PHÆDRUS, *Lib. I. Fab. 13. Ex* *APULEIO, Floridorum XXIII.*

CORVUS & Vulpes unam offulam simul viderant, eamque raptum festinabant pari studio, impari celeritate: Vulpes cursu, Corvus volatu. Igitur ales bestiam prævenit, & secundo flatu, propassis utrisque pennis prælabitur & anticipat, atque ita prædâ simul & victoriâ lætus, sublimè evectus, in quadam proxima quercu in summo ejus cacumine

tutus sedit. Eò quoque tamen Vulpes, quia lapidem nequibat, dolum jecit: namque eandem arborem successit: & subsistens, cùm superne raptorem præda ovantem videret, laudare astu adorsa est. Næ ego inscita, quæ cum alite Apollinis frustra certaverim! Quippe cui jampridem corpus tam concinnum est, ut neque oppidò parvum, neque nimis grande sit, sed quantum satis ad usum decoremque: pluma mollis, caput argutum, rostrum validum. Jam ipse ales oculis persequax, unguibus pertinax.

Nam de colore quid dicam? Nam cùm duo colores præstabiles forent, piceus & niveus, quibus inter se nox cum die differunt; utrumque colorem Apollo suis alitibus condonavit: candidum Olori, nigrum Corvo. Quòd utinam sicuti Cycno cantum indulsit, ita huic quoque vocem tribuisset! Ne tam pulchra ales, quæ ex omni avitio longe præcellit, voce viduata, deliciæ facundi Dei, muta viveret & elinguis. Id verò ubi Corvus audit, hoc solum sibi præ ceteris deesse, dum vult clarissimè clangere, ut ne id saltem Olori concederet; oblitus offulæ quam mordicus retinebat, toto rictu hiavit. Atque ita quod volatu pepererat, cantu amisit: enimvero Vulpes quod cursu amiserat, astu recuperavit.

Eandem istam fabulam in pauca cogamus, quantum potest fieri cohibiliter. Corvus ut se vocalem

probaret, quod solum deesse tantæ ejus formæ Vulpes simulaverat, groccire adortus, prædæ, quam ore gestabat, induẞricem compotivit.

MURES. *Ex HORATIO, Sat. 6. Lib. II.*

RUSTICUS urbanum murem mus paupere fertur
Accepisse cavo, veterem vetus hospes amicum;
Asper, & attentus quæsitis; ut tamen arctum
Solveret hospitiis animum: quid multa? Neque illi
Sepositi ciceris, nec longæ invidit avenæ;
Aridum & ore ferens acinum, semesaque lardi
Frusta dedit, cupiens variâ fastidia cœnâ
Vincere tangentis male singula dente superbo:
Cùm pater ipse domûs paleâ porrectus in horna
Esset ador loliumque, dapis meliora relinquens.
Tandem urbanus ad hunc, quid te juvat, inquit, amice,
Prærupti nemoris patientem vivere dorso?
Vin' tu homines urbemque feris præponere Sylvis?
Carpe viam (mihi crede) comes: terrestria quando
Mortales animas vivunt sortita, neque ulla est,
Aut magno aut parvo, lethi fuga. Quo, bone, circa,
Cùm licet, in rebus jucundis vive beatus:
Vive memor, quàm sis ævi brevis. Hæc ubi dicta

Agrestem pepulere; domo levis exsilit: inde
Ambo propositum peragunt iter, urbis aventes
Mœnia nocturni subrepere. Jamque tenebat
Nox medium cœli spatium, cùm ponit uterque
In locuplete domo vestigia: rubro ubi cocco
Tincta super lectos canderet vestis eburnos,
Multaque de magna superessent fercula cœna,
Quæ procul exstructis inerant hesterna canistris.
Ergo ubi purpureâ porrectum in veste locavit
Agrestem; veluti succinctus cursitat hospes,
Continuatque dapes; nec non vernaliter ipsis
Fungitur officiis, prælambens omne quod affert.
Ille cubans gaudet mutata sorte, bonisque
Rebus agit lætum convivam: cùm subitò ingens
Valvarum strepitus lectis excussit utrumque.
Currere per totum pavidi conclave; magisque
Exanimes trepidare, simul domus alta Molossis
Personuit canibus. Tum rusticus, haud mihi vitâ
Est opus hâc, ait; & valeas: me Sylva, cavusque
Tutus ab insidiis tenui solabitur ervo.

VULPECULA, ET MUSTELA. *Ex HORATIO, Epist. 7. Lib. I.*

FORTE per angustam tenuis Vulpecula rimam
Repserat in cumeram frumenti; pastaque rursus

Ire foras pleno tendebat corpore frustra.
Cui Mustela procul, si vis, ait, effugere isthinc,
Macra cavum repetas arctum, quem macra subisti.

Venter, et Artus. *Ex Livio, Lib. II. Cap. 32.*

Menenius *Agrippa ad plebem missus narrâsse fertur.* Tempore quo in homine non, ut nunc, omnia in unum consentiebant, sed singulis membris suum cuique consilium, suus sermo fuerat, indignatas reliquas partes, suâ curâ, suo labore ac ministerio ventri omnia quæri: ventrem in medio quietum, nihil aliud, quàm datis voluptatibus frui. Conspirâsse inde, ne manus ad os cibum ferrent, nec os acciperet datum, nec dentes conficerent. Hac ira dum ventrem fame domare vellent, ipsa unà membra, totumque corpus, ad extremam tabem venisse. Inde apparuisse, ventris quoque haud segne ministerium esse: nec magis ali quam alere eum; reddentem in omnes corporis partes hunc, quo vivimus vigemusque, divisum pariter in venas maturum confecto cibo, sanguinem.

CASSITA. *Ex AULU-GELLIO, Noctium Attic. Lib. II. Cap. 29.*

Eadem Fabula legitur apud Avianum, Fab. XXI.

ÆSOPUS ille e Phrygiâ fabulator, haud immeritò sapiens existimatus est; cùm, quæ utilia monitu suasuque erant, non severè, non imperiosè præcepit & censuit, ut philosophis mos est, sed festivos delectabilesque apologos commentus res salubriter, ac prospicienter animadversas in mentes animosque hominum, cum audiendi quadam illecebrâ inducit. Velut hæc ejus fabula de aviculæ nidulo lepidè, atque jucundè præmonet, spem fiduciamque rerum, quas efficere quis possit, haud unquam in alio, sed in semetipso habendam. Avicula, inquit, est parva, nomen est Cassita, habitat nidulaturque in segetibus, id ferme temporis, ut appetat messis, pullis jam jam plumantibus. Ea Cassita in sementes fortè concesserat tempestiviores: propterea frumentis flavescentibus pulli etiam tunc involucres erant. Cùm igitur ipsa iret cibum pullis quæsitum, monet eos ut, si quid ibi rei novæ fieret diceretur ve, animadverterent: idque uti sibi, ubi redîsset, nuntiarent.

Dominus postea segetum illarum filium adolescentem vocat : & , videsne , inquit , hæc ematuruisse , & manus jam postulare ; iccirco die crastino , ubi primùm diluculabit , fac amicos adeas , & roges veniant , operamque mutuam dent , & messem hanc nobis adjuvent. Hæc ubi ille dixit , discessit ; atque ubi rediit Cassita , pulli trepiduli circumstrepere , orareque matrem ut statim jam properet , atque alium in locum sese adsportet. Nam Dominus , inquiunt , misit qui amicos rogaret , uti luce oriente veniant , & metant. Mater jubet eos a metu otiosos esse. Si enim Dominus , inquit , messem ad amicos rejicit , crastino seges non metetur : neque necesse est , hodie uti vos auferam : die igitur postero mater in pabulum volat. Dominus , qui rogaverat , operitur. Sol fervit : & fit nihil : & amici nulli erant. Tum ille rursum ad filium , Amici isti , inquit , magnam partem cessatores sunt ; quin potiùs imus , & cognatos affinesque & vicinos nostros oramus , ut assint cras tempore ad metendum ? Itidem hoc pulli pavefacti matri nuntiant. Mater hortatur ut tum quoque sine metu ac sine cura sint : cognatos affinesque nullos ferme tam obsequibiles , ut ad laborem capessendum nihil cunctentur , & statim dicto obediant : vos modò , inquit , advertite , si modò quid denuo dicetur. Aliâ luce ortâ avis in pastum profecta est , cognati & affines operam , quam dare rogati sunt , supersedent. Ad

postremum igitur Dominus filio, valeant, inquit, amici cum propinquis; afferes primâ luce falces duas: unam egomet mihi, & tu tibi cape alteram: & frumentum nosmetipsi manibus nostris cras metemus. Id ubi ex pullis dixisse Dominum mater audivit: Tempus, inquit, est cedendi & abeundi. Fiet nunc dubio procul, quod futurum dixit. In ipso enim jam vertitur, cuja est res; non in alio, unde petitur. Atque ita Cassita nidum migravit: Seges a Domino demessa est.

Hæc quidem est Æsopi fabula de amicorum & propinquorum levi & inani fiduciâ. Sed quid aliud sanctiores libri philosophorum monent, quàm ut in nobis tantùm ipsis nitamur; alia autem omnia, quæ extra nos extraque nostrum animum sunt, neque pro nostris, neque pro nobis ducamus. Hunc Æsopi apologum Q. Ennius in Satiris scite admodum, & venuste versibus quadratis composuit: quorum duo postremi isti sunt, quos habere cordi & memoriæ operæ pretium esse hercle puto.

Hoc erit tibi argumentum semper in promptu situm:
Ne quid exspectes amicos, quod tute agere possies.

PHÆDRUS, *Lib. I. Fab.* 19. *Ex JUSTINO, Lib. XLIII. Cap.* 4.

MORTUO rege Nanno... a quo locus acceptus condendæ urbis fuerat, quum regno filius ejus Comanus successisset; affirmat regulus quidam, quandoque Massiliam exitio finitimis populis futuram, opprimendamque in ipso ortu, ne mox validior ipsum obrueret; subnectit & illam fabulam: Canem aliquando partu gravidam locum a pastore precario petisse in quo pareret: quo obtento, iterato petisse ut sibi educare eodem in loco catulos liceret: ad postremum adultis catulis, fultam domestico præsidio, proprietatem loci sibi vindicasse; Non aliter Massilienses, qui nunc inquilini videntur, quandoque dominos regionum futuros.

¶ *Extant in Sacris literis Apologi duo: quorum alter admodum elegans de arboribus ad Regem constituendum convocatis legitur libro Judicum, cap. IX. v. 8. Alter brevior de Carduo & Cedro, II. Paralipomenon, cap. XXV. v. 18.*

Mus, et Rana.

Hæc fabula est apud Rimicium, I. 3. Anonymum Nielantii, IV. Romul. III.

Mus, quò transire posset flumen faciliùs,
Auxilium Ranæ petit: hæc muris adligat
Lino priorem crus ad posterius pedem.
Amnem natantes vix medium devenerant,
Quum Rana, subito fundum fluminis petens,
Se mergit, muri ut vitam eriperet perfide.
Qui dum, ne mergeretur, tendit validius,
Prædam conspexit Miluus propter volans,
Muremque fluctuantem rapuit unguibus,
Simulque Ranam colligatam sustulit.

Sic sæpe intereunt, aliis meditantes necem.

Galli duo, et Accipiter.

Hanc fabulam solus habet Anonymus Nielantii, n. VI.

Gallus cum Gallo sæpe pugnam conserens,
Accipitrem victus vindicem litis petit.
Hic, ambo si venirent, mente concipit
Spem devorandi, qui exhiberet se prior.
Mox quum venisse, caussam ut orarent suam,
Vidit, prehendit illum qui primus forum
Deduxit ad suum litem. Ille clamitans,
Ne plectar ego, sed ille qui fugam petit.
Cui ales: Hodie ne te credas unguibus
Posse eripi meis! Quos alteri dolos
Tendebas, æquum est te nunc ipsum pati.

Qui sæpe tractat aliorum secum necem,
Ignorat triste quid sibi fatum paret.

Cochlea,

COCHLEA, ET SIMIUS.

Et hanc Anonymus habet, n. VIII.

AMORE tacta speculi inventi Cochlea
Fulgentis orbem scandens, cœpit lingere,
Nil illi melius contulisse se putans,
Quam si splendorem commaculasset sordibus.
Ut inquinatum vidit speculum Simius:
Qui se calcari talibus permiserit,
Meretur, inquit, tale dedecus pati.

Hæc illis est fabula scripta fœminis,
Ineptis quæ se jungunt & stultis viris.

MUS URBANUS, ET RUSTICUS.

Hæc fabula legitur & apud Rimicium, I. 12. & Anonym. XIII. Romul. X. & Horatium, ut supra.

HOSPITIO quondam mus urbanus rustici
Exceptus, vili glande cœnat in cavo,

K

Induxit precibus post, ut urbem rusticus
Cellamque intraret plenam rebus optimis.
In qua dum variis perfruuntur reliquiis,
Impulso venit ostio Cellarius.
Quo mures diffugiunt strepitu perterriti,
Et notis facile urbanus se condit cavis;
At miser, ignota trepidans rusticus domo,
Timensque mortem, per parietes cursitat.
Ut, quæ volebat, sustulit Cellarius,
Clausitque limen; iterum urbanus rusticum
Hortatur; ille perturbatis sensibus:
Vix, inquit, possum capere præ metu cibum.
Putasne, veniet ille? Quid tantum times,
Urbanus inquit? Age, fruamur ferculis,
Quæ frustra rure quæras. Contra rusticus:
Tu qui timere nescis, fruere his omnibus;
At me securum pascat glans & liberum.

In paupertate tutum præstat vivere,
Quam divitiarum carpi solicitudine.

Asinus Domino Blandiens.

Occurrit apud Rimicium, I. 17. Anonym. XVII. Romul. XV.

Blandiri domino Asellus ut vidit suo
Canem, & de mensa saturari quotidie,
Et frusta largiter jactari a familia,
Sic est locutus: Si canem immundissimum
In tantum dominus & familia diligit,
Quid me futurum, si par illi fecero
Officium, multo qui sum melior hoc cane,
Rebusque pluribus utilis & laudabilis?
Alor qui sanctæ fontibus puris aquæ,
Ciboque nunquam soleo pasci sordido.
Sum sane catulo dignior vita frui
Beatiore, honorem & summum consequi.
Asellus hæc dum secum, stabulum conspicit
Intrare dominum: quare accurrens ocius,
Rudensque prosilit, & humeris ambos pedes
Imponit, osque linguâ cœpit lingere,
Vestemque fœdis scindens ungulis, gravi
Herum fatigat, stulte blandus, pondere.
Clamore domini concitatur familia;

Fustesque & saxa passim arripiens obvia,
Rudentem mulcat; & mox membris debilem
Fractisque coxis, domini lapsum a corpore,
Semianimum tandem dejicit ad præsepia.

Fabella, ineptus ne se invitis ingerat,
Melioris aut adfectet officium, docet.

GRUS, CORNIX, ET DOMINUS.

Hæc fabula apud solum Anonymum Nielantii, n. XIX. occurrit.

FŒDUS juratæ Grus & Cornix junxerant,
Cornicem Grus ab avibus ut defenderet;
Cornix futura, ut Grus caveret, diceret.
Hinc quum frequenter ad cujusdam rustici
Agrum volarent, atque evellerent sata
Radicibus; agri dominus ut vidit, & dolens:
Saxum da, clamat, quo feriam Gruem, puer.
Cornix ut audit, illico monet Gruem,
Sibi quæ cavit. Alia dein die audiens
Cornix petentem saxum, rursus commonet
Gruem, ut vitaret sedulo periculum.
Avem divinam suspicatus rusticus

Audire jussa: puero, si, inquit, dixero
Offam da, tu mihi clam lapidem porrige.
Grus venit, ille puerum offam jubet dare;
At ille lapidem, quo ferit Gruem, dedit;
Et crura fregit. Vulneratus Grus ait:
Divina Cornix, ubi nunc auspicia tua?
Cur non monere socium, ut juraveras,
Properasti, tale ne mihi veniret malum?
Respondit illa: Non meretur ars mea
Culpari, sed dolosa sunt bilinguium
Consilia, qui aliud dicunt, atque aliud agunt.

Promissis ducunt qui imperitos subdolis,
Mox fictis caussis haud desistunt ludere.

Aves, et Hirundo.

Hæc fabula occurrit apud Rimicium I. ult. Anonym. XX. Romul. XVII.

Aves in unum quum devenissent locum,
Viderunt hominem seminantem linum agro.
Quod ut pro nihilo Hirundo intelligit,
Sic convocatas adlocuta traditur.
Hinc nobis instat omnibus periculum,
Si semen ad maturitatem venerit.

Aves risere: germinavit ut verò seges,
Hirundo rursus: Instat pernicies, ait;
Adeste, germen eruamus noxium;
Ne, si mox crescat, inde fiant retia,
Et nos possimus artibus humanis capi.
Ridere pergunt verba aves Hirundinis,
Consilium & spernunt stulte prudentissimum.
At illa cauta ad hominem se mox contulit,
Ut tuta tignis nidum suspendat suum:
Sed, quæ salubre monitum aves despexerant,
De lino factis captæ pereunt retibus.

PERDIX, ET VULPIS.

Hæc fabula apud solum Anonymum, n. XXX. legitur: multa vero, cum Phædro, lib. I. fab. 13. habet communia.

RESEDIT alta quondam Perdix arbore:
Advenit Vulpis, deinde sic cœpit loqui.
O quanta vultûs species est, Perdix, tui!
Coralla rostrum, crura vincunt purpuræ
Fulgorem: At si dormires, quanto pulchrior
Esses. Ut stulta clausit oculos, illico
Rapit credentem Vulpis. Illa fletibus

Hæc mixta gravibus verba supplex edidit.
Per o tuarum, Vulpis, artium decus,
Ut ante, quæso, nomen proferas meum,
Sic devorabis. Vulpis, ubi voluit loqui,
Aperuit os; at Perdix evasit necem.
Decepta Vulpis, quid opus erat loqui mihi?
Respondet Perdix: Et dormire quid mihi
Erat necesse, somnus cui non venerat?

Hoc illis, qui loquuntur, ubi nil est opus,
Et qui, vigilare quum necesse, dormiunt.

ASELLUS, BOS, ET VOLUCRES.

Et hanc Anonymus habet solus num. XXXIV.

ASELLUS & Bos, uno sociati jugo,
Plaustrum trahebant: Bos, dum tendit validiùs,
Confregit cornu. Asellus nil levaminis
Sentire jurat a consorte debili.
Laborem intendens, cornu rumpit alterum,
Terræque tandem Bos procumbit mortuus.
Asinum bubulcus carne mox onerat Bovis,
Qui plagas inter mille ruptus concidit,
Et exspiravit, media collapsus via.

Ad prædam Volucres convolantes inquiunt.
Si te precanti mitem exhibuisses Bovi,
Non immaturo pasceres nos funere.

LEO, ET PASTOR.

Hæc fabula narratur a Rimicio, III. 1. Anonym. XXXV. Rom. 25; & ad veram historiam refertur. Vide Senecam II. de Beneficiis 19; & Gell. III. 14.

ERRANS in sylva spinam calcavit Leo,
Mox ad Pastorem caudâ venit blandiens:
Ne perturberis, imploro supplex opem;
Non prædam quæro. Ponit in gremio pedem
Homo sublatum, &, eximens spinam, gravi
Levat dolore. Redit hinc in sylvas Leo.
Falso post tempus accusatus crimine,
Pastor damnatur, atque ludis proximis
Jejunis projici jubetur bestiis.
Emissæ dum discursitant passim feræ,
Agnovit hominem, qui medicinam fecerat,
Leo, & sublatum rursus in gremio pedem
Pastori ponit. Rex ut cognovit, statim
Sylvis Leonem, & Pastorem reddit suis.

CULEX,

CULEX, ET TAURUS.

Hæc fabula est apud Anonymum XXXVI.

CUlex quum Taurum provocasset viribus,
Cuncti venerunt populi, ut pugnam cernerent.
Culex tum: Satis est, quòd venisti cominus:
Nam parvus mihi, judicio sum magnus tuo.
Hinc se per auras penna sustulit levi,
Lusitque turbam, & Tauri destituit minas.
Quòd si fuisset validæ cervicis memor,
Et Taurus hostem contempsisset sordidum,
Fuisset vana inertis gloriatio.

Amittit famam, qui se indignis comparat.

EQUUS, ET ASINUS.

Hæc fabula legitur apud Rimicium, lib. III. 3. Anonym. XXXVII,

ASello sonipes phaleris occurrit tumens,
Et lassus, multo tardius quòd pondere

Viam dedisset transeunti: Vix, ait,
Me teneo, quin te sævis calcibus exteram.
Tacuit Asellus, gemitu testatus Deos:
Equus, currendo ruptus parvo in tempore,
Ad villam mittitur. Hunc onustum stercore
Ut vidit Asinus, tali derisit joco:
Quo, gloriose, phaleras has quondam tibi,
Modo ad despectam qui redisti miseriam.

Felix ne spernat, dubiæ sortis immemor,
Humilem, quum, quid futurus ipse, nesciat.

VOLUCRES, QUADRUPEDES, ET VESPERTILIO.

Hæc fabula est apud Rimic. III. 4. Anon. XXXVIII. Rom. XXVII.

Bellum gerebant Volucres cum Quadrupedibus,
Et vincebantur versa victores vice.
At Vespertilio, dubios eventus timens,
Ad illos semper, quos superasse viderat,
Se conferebat. In pacem quum pristinam
Redissent, fraus utrique generi adparuit.
Damnatus ergo tam pudendo crimine,

Lucem refugiens, atris posthac condidit
Se tenebris, sola noctibus semper volans.

Qui se duabus venditabit partibus,
Utrisque ingratus vitam deget turpiter.

LUSCINIA, ACCIPITER, ET AUCEPS.

Hæc fabula est apud Rimic. III. 5. Anon. XXXIX. & Romul. XXVIII.

ACCIPITER in Luscinii nido dum sedet,
Aurito insidians, illic pullos invenit:
Mater, periclo mota prolis, advolat,
Supplexque, pullis ut parcat suis, rogat.
Accipiter, quod vis, inquit, faciam, si bona
Cantabis voce carmen modulatum mihi.
At illa, quamvis excideret animus, tamen
Metu parebat, & coacta cantitat
Luctuque plena. Prædam qui captaverat
Accipiter, inquit: Non tu cantasti bene,
Et unam ex pullis adprehendit unguibus;
Cœpitque devorare. Ex diverso venit

Auceps, & calamo clam crescente, perfidam
Visco contingit, atque in terram detrahit.

Quicumque fraudes alii tendit subdolas,
Timere debet ne ipse capiatur dolo.

LUPUS, VULPIS, ET PASTOR.

Hac fabula est apud Rimic. III. 6. Anonym. XL.

LUPUS per tempus maximam congesserat
Prædam in cubile, haberet ut cibaria,
Queis plures posset menses otio frui.
Vulpes ut novit, ad cubile abit Lupi,
Et voce tremula, an recte frater omnia?
Quòd te non vidi sylvis venantem tuis,
Tristem per omnes exegi vitam dies.
Lupus, livorem postquam agnovit æmulæ:
Non tu sollicita huc caussa venisti mea,
Sed partem ut captes: fraude quid petas, scio.
Irata Vulpis ad ovium pastorem adit:
Ages-ne, pastor, inquit, gratias mihi,
Inimicum si tradidero hodie gregis tui,
Ut nunquam sis sollicitus. Pastor: Serviam

Tibi, inquit, tribuam &, quidquid volueris, lubens.
Cubile monstrat illa pastori Lupi;
Qui clausum protinus peremit lanceæ,
Et gaudens de alieno saturavit æmulam.
Ut vero Vulpis in venantes incidit
Deprensa, canibus & laniata, sic ait:
Dedi vix alteri malum, & jam punior.

Timere debet, quisquis alii sustinet
Nocere, pejus ipsi ne eveniat malum.

Oves, et Lupi.

Hæc fabula legitur apud Rimic. III. 13. Anonym. XLIII. & Romul. XXXII. & Demosthenes hac, vel simili, narrata fabula obtinuit, ne Oratores dederentur Alexandro. Vide Plutarch. Alexandr. & alios.

Oves Lupique quum certassent prœlio,
Illæ vicerunt, tutæ præsidio Canum.
Lupi legatos mittunt, & justam petunt
Hac lege pacem, ut dederent Oves Canes,
Et obsides Luporum catulos reciperent.

Oves, æternam sic sperantes gratiam
Iniri, faciunt quod poposcerunt Lupi.
Post paulò quum cœpissent ululare catuli,
Lupi, necari caussantes natos suos,
Pacemque ruptam ab Ovibus, undique impetu
Invadunt facto nudas defensoribus:
Fidem quæ stultæ quòd habuerant hostibus,
Consilium sera damnant pœnitentia.

Præsidium, quo quis olim tutus vixerat,
Si prodat aliis, frustra post desiderat.

SIMIUS, ET VULPIS.

Est apud Rimic. III. 17. Anonym. XLVI. & Romul. XXXVI.

ROGABAT Vulpem Simius, caudæ suæ
De magnitudine aliquid ut daret sibi,
Nates velare quo posset turpissimas.
Quid enim, inquit, cauda tantæ longitudinis
Prodest? Quo tantum pondus per terram trahis?
Cui Vulpis: Esset quamvis illa longior,
Majorque multo, mallem per terram & lutum,
Spinasque trahere, quàm partem tibi dare,
Meo ne tegmine videaris pulchrior.

Avare, te fabella hæc, & locuples, monet;
Qui, quamvis superest, nil tamen das pauperi.

LUPUS, PASTOR, ET VENATOR.

Habet hanc Rimic. IV. 3. Anonym. L. Romul. XXXVIII.

QUUM Venatorem fugeret instantem Lupus,
Et a Pastore visus, qua parte fugeret,
Et quo se conderet loco, plenus metu:
Omnes per, oro te, Bubulce, spes tuas,
Ne prodas innocentem, cui nihil mali
Fecisse me, per magnos adjuro Deos.
Noli timere, Pastor inquit, alteram
Monstrabo partem. Mox Venator advolat:
Non huc venire, Pastor, vidisti Lupum?
Qua parte fugit? Cui Pastor: Venit quidem,
Sed læva fugit, voce dixit maxima;
At oculis clam designat partem dexteram.
Non intellexit ille, & festinans abit.
Lupo tunc Pastor: Quas habebis gratias
Quòd te celarim? Maximas linguæ tuæ,
Lupus, ago, dixit; at oculis fallacibus
Æternæ cæcitatem noctis imprecor.

Qui verbis blandus, fraudem celat pectore,
Hoc argumento se describi intelligat.

Homines duo, Fallax, Verax; et Simii.

Hæc fabula occurrit apud Rimicium IV. 8. Anonym. LI. Romul. XLI.

Agentes Mendax, & simul Verax iter,
In Simiorum fortè terram venerant:
E turba ut vidit unus, qui se fecerat
Regem, teneri jussit illos, sciret ut
De se quid homines dicerent: simul jubet
Omnes adstare Simios longo ordine
Dextra lævaque; sed sibi poni thronum,
Ut hominum reges quondam facere viderat.
Mox jussos homines in medium adduci rogat:
Qualisnam vobis esse videor, hospites.
Respondit Mendax: Rex videris maximus.
Quid hi quos adparere nunc vides mihi?
Hi comites, hi legati, & militum duces.
Mendacio laudatus cum turba sua
Adulatori munus imperat dari.
Hìc secum Verax: Tanta si mendacio

Sit merces, quanto non ego, dixit, munere
Donabor, verum si pro more dixero.
Hinc ad Veracem Simius. Et qualis tibi
Videor, & illi quos stare ante me vides?
Respondit ille: Verus es tu Simius,
Et Simii omnes illi, qui similes tui.
Iratus illum dentibus Rex imperat
Lacerari & unguibus, quòd vera dixerat.

Blandum laudatur a malis mendacium:
Bonis honesta fert exitium veritas.

Homo, et Leo.

Habet hanc fabulam Rimicius IV. 15. Anon. LII. & Rom. XLIV.

HOMO certabat cum Leone, fortior
Quis esset, litisque hujus testimonium
Dum quærunt, ad sepulchrum tandem venerunt;
Elisis in quo ab homine pictum faucibus
Leonem ostendit, argumentum virium.
Leo respondit: Humana hoc pictum manu:
Videres hominem dejectum, si pingere
Leones scirent: sed ego testimonium

Dabo virtutis certius. Ad spectaculum
Induxit hominem, monstrans ubi bona fide
Enectos a Leonibus homines, ait:
Non est colorum testimoniis opus,
Hìc exhibetur vera virtus actibus.

Colore frustra mendaces uti docet
Fabella, certa quum datur probatio.

CICONIA, ANSER, ET ACCIPITER.

Apud solum Anonymum LIII. reperitur hæc fabula.

VENISSET notum ad stagnum quum Ciconia,
Mergentem invenit se frequenter Anserem
Sub undis: quærit cur hoc faceret. Ille ait:
Hæc nobis consuetudo est, & in luto
Reperimus escam, & Accipitris simul impetum
Venientis ad nos tuti sic evadimus.
Sum multo Accipitre fortior, Ciconia
Inquit; amicitiam si vis mecum jungere,
Illi insultare victor poteris credulus.
Et protinus auxilium petens Anser, simul
In agrum prodit: ilico supervenit

Accipiter, & comprensum sævis unguibus
Fugiente devorat Anserem Ciconia.
Cui Anser: Qui patrono se tam debili
Credit, pejore finiri debet nece.

OVIS, ET CORNIX.

Hæc fabula legitur apud Rimicium IV. 19. & Anonym. LV.

IN tergo Cornix otiosa considens
Ovis, tundebat illud rostro: Quum diu
Fecisset, inquit patiens Ovis injuriæ:
Hanc si fecisses contumeliam Cani,
Ejus latratum haud ferres. At Cornix Ovi:
Collo tam forti nunquam sedeo; nam scio
Quos debeam lacessere, annis callida,
Acribus amica, at importuna inermibus.
Sic me creatam Dî voluerunt vivere.

His, qui lacessunt innocentes infimi,
Vexare fortes metuunt, scripta est fabula.

FORMICA, ET CICADA.

Hanc fabulam reperies apud Rimic. IV. 17. Anonym. LVI. Romul. XLIV.

HYEMIS Formica grana tempore e cavo
Trahens siccabat, quæ prudens collegerat
Æstate. Esuriens hanc, ut aliquid sibi daret,
Rogat Cicada. Cui Formica: Æstate quid
Agebas, inquit? Illa: Non erat otium
Ut de futuro cogitarem tempore,
Errabam cantans per sepes & pascua.
Ridens formica, & grana referens, sic ait:
Æstate quæ cantasti, age, salta frigore.

Piger laboret certo semper tempore,
Ne, quum nil habeat, poscens accipiat nihil.

Equus, et Asinus.

Solus Anonymus hanc habet fabulam n. LVIII.

Equum rogabat Asinus paululum hordei.
Libenter, ait; &, si superesset, largiter
Pro dignitate nostra tribuerem tibi:
Simul sed nostra vespere ad præsepia
Venero, mox plenum farre sacculum dabo.
Asellus, inquit: Nunc qui rem parvam negas,
Quid in majore te facturum existimem?

Qui, magna quum promittunt, parva denegant,
In dando se tenaciores indicant.

Leo senex, et Vulpis.

Legitur apud Rimic. IV. 12. Anonym. LIX. Romul. XLIII.

Defectus annis, languorem finxit Leo.
Ægrotum ad Regem visitandum bestiæ
Plures venerunt, devorat quas protinus.
Sed cauta Vulpis ante speluncam procul
Stabat salutans Regem. Quam rogat Leo,
Cur non intraret: Video quòd vestigia
Intrantium multa, & nulla exeuntium.

Prodesse cautis pericula aliorum solent.

Pulex, et Camelus.

Legitur fabella apud Rimicium IV. 16. & Anonym. LX. qui pro Pulice Culicem *legit, in memoria habens alteram de Culice & Tauro supra descriptam.*

Pulex Cameli dorso forte considens,
Gravatus multis qui incedebat sarcinis,

Sibi placebat, longe visus altior.
Iter quum longum facerent, vespera simul
Ad stabulum venerunt, Pulex leviter statim
Ad terram saliens, ecce, dixit, ocyus
Descendo, attritum ne gravem diutius.
At ille: Gratum est, inquit; sed nec pondere,
Te imposito, me gravari sentire potui,
Nec, te dejecto, habere quid levaminis.

Qui se sublimi, nullo quum sit ordine,
Jactat, notatus in despectum devenit.

Hœdus, et Lupus.

Est fabula hæc apud Rimic. II. 9. & Anonym. LXI.

Capella, fœtum ut custodiret, exiens
Pastum, imprudentem monuit hœdum, ne ostium
Aperiret, multas quòd sciret stabula feras
Circuire pecorum. Ut abiit, advenit Lupus,
Adsimulans vocem matris, & jubet fores
Sibi reserari: ut Hœdus audivit, Lupo
Per rimam spectans, inquit, audio sonum
Matris, sed fallax atque inimicus es mihi;

Sub voce matris nostrum quæris sanguinem
Potare, & nostra carne satiari. Vale.

Laus magna natis, obsequi parentibus.

PAUPER, ET SERPENS.

Habet fabulam Rimicius III. 10. & *Anonym.* LXV.

SERPENS in ædibus cujusdam Pauperis
Venire semper ad mensam consueverat,
Et inde micis pascebatur largiter.
Dives post paulò factus, irasci incipit
Serpenti, & vulnerat secure: tempore
Ad pristinam interposito egestatem redit.
Pro sorte varia Serpentis postquam videt
Fortunam mutari suam, blande petit
Ignoscat ut peccanti. Cui Serpens ait:
Te pœnitebit sceleris, usque dum mea
Cicatrix clausa fuerit: at tamen optima
Fide me posthac noli amicum credere.
Redire tamen hac lege in gratiam volo,
Securis nunquam perfidæ si meminerim.

Suspectus

Suspectus esse debet, qui læsit semel,
Et caute semper integranda gratia.

AQUILA, ET MILVUS.

Solus Anonym. n. LXVII. habet hanc fabulam.

IN ramo tristis sederat cum Miluo
Aquila. Quid vultu te tam mœsto Miluus
Conspicio? Quæro, dixit illa, conjugem
Parem, nec invenire possum. Me accipe,
Te multo qui sum fortior. Quid? An potes
Ex rapto victum quærere? Unguibus meis
Struthiocamelum rapui prensum sæpius.
Inducta verbis Aquila conjugem capit.
Parvo post nuptias transacto tempore
Aquila, abi, & prædam promissam mihi rape.
Volans in altum soricem immundissimum,
Et longo Miluus adfert putridum situ.
Hæc ne est polliciti, Aquila dixit, fides tui?
Cui Miluus: Ego, ut pervenirem nuptias
Ad regias, nihil non posse me fidem
Dedissem, quamvis me nequire noverim.

Qui se majores cupidi quærunt conjuges,
Dolent decepti se post junctos vilibus.

FINIS APPENDICIS.

ELENCHUS FABULARUM,

Secundùm litterarum seriem digestus.

Numerus Romanus librum, prior Arabicus fabulam, posterior paginam indicat.

A.

C.

D.

E.

F.

G.

H.

J.

L.

M.

N.

O.

P.

R.

S.

T.

V.

APPENDIX.

APPENDIX

APPENDIX ALTERA.

EDITOR
LECTORI S. D.

QUIS & qualis fuerit, aut quando vixerit Avianus quem una cum Phædro adtexendum duximus, haud liquet, si quidem vel in ipso auctoris nomine discrepant Eruditi, *Avienum* alii, alii *Anianum* appellantes. At utrique perperam; quippe nihil omnino certi ab illis affertur quo sequentes Apologos suo adscribant *Avieno*; hi contra satis refelluntur tum MSS. codicibus, tum libris editis, qui

Avianum omnes indigitant harumce fabularum scriptorem. Neque desunt qui nihilo feliciores in judicando, ex ejusdem scilicet præfatione ad Theodosium, eum aut Theodosio Magno imperante, aut sub Theodosio juniore, imo & forsan Macrobio Theodosio coævum vixisse existiment. Tantum verò abest ut hæc præfatio Imperatorem fuisse probet Theodosium illum cui inscriptus est hic fabularum libellus, ut ne virum quidem denotet præstantiore aliquo honoris titulo insignitum.

Illud porro ex eadem ad Theodosium epistola facilè intelligitur Avianum de quo agimus, Phædro minorem fuisse ætate, majorem

autem prioremque illo Titiano cujus Æsopios Apologos laudat Ausonius, quique, Caracalla, Macrino & Heliogabalo imperantibus, floruisse demonstratur. Unde cùm a Phædro, id est a Tiberii, aut, si mavis, a Claudii imperio non parvum ad hæc usque tempora intercesserit annorum spatium, id totum Aviano ita vacuum relinquitur, ut Imperatorem illius ævo æqualem designari difficile sit. Non incommode tamen peritiores bene multi rerum æstimatores hunc sub Antonino Pio vel Hadriano reponendum esse suspicantur ex quodam ipsius stili colore, qui tersus est, blandus ac simplex, detracto omni ornatu alieno, propria nitens

pulchritudine; quod quidem optimis linguæ latinæ temporibus hoc certiùs eum asserit, quò diligentiùs Virgilium imitatur & Horatium, excellentissimos & sapiendi & scribendi magistros. Quanquam inficias ire nolumus Avianum nonnunquam videri non verbis modò, sed versiculis etiam ac sententiis uti minùs aptis. At emunctioris naris criticis si quid credimus, is non tam culpandus, quàm corruptus ibi & interpolatus censendus est.

Quin & Christiano gregi hunc ideo quidam adscribunt, quòd fabulâ 23ª. fictiles deos obscure & quasi aliud agendo explodere; ultimâ verò, obitam pro sacris arisque mortem probare videatur. Cete-

rum hic Aviani libellus nihil non probum, nihil non modestum redolet, atque ad formandos mores accommodatissimum.

Diximus de ætate & ingenio Poëtæ: reliquum esset ut de ejus vita fortunaque pauca saltem attingeremus. Sed quoniam neque de se quidquam Auctor ipse profert, unde sententia constitui queat, neque idoneorum testium fides suppetit, ex qua veritas eruatur, satius est hærere hìc in ancipiti, quàm nimia ulterius progrediendi, aut potiùs evagandi libidine titubare.

VITA AVIANI

Ex Lilio Gregorio Gyraldo.

RUFUS FESTUS AVIANUS, & in antiquis codicibus ABIENUS dicitur, & in Servii etiam commentariis. Hic ab aliquibus Hispanus est existimatus: ego certè nihil habeo quo vobis id affirmare possim. Hic Dionysii Punici de situ Orbis versus ex Græcis Latinos fecit; item Aratea Phænomena: quod utrumque opus exstat carmine hexametro expressum. Et præter hæc de oris maritimis librum edidit, carmine trimetro Jambico, ad Probum virum Consularem; ad quem

etiam Cl. Claudianus scripsit: quo argumento ducor ut Avianum Claudiani, hoc est, Theodosii Imp. & filiorum temporibus floruisse credam: id quod & facile Hieronymi verbis adstruere possumus; qui, quodam suarum epistolarum loco, nuper illum scripsisse dicit: alii Diocletiani Cæsaris, non satis firmo, ut mihi quidem videtur, argumento: alii utrumque inconfessum, parumve compertum esse volunt. Servius Grammaticus Avianum ait Virgilianas fabulas, & Livium Jambicis versibus descripsisse. Sunt qui hunc ipsum Avianum esse putent, quem Aurelius Macrobius in Saturnalibus cœnis loquentem induxit. Utcumque tolerabilis

est poëta, & dignus, saltem ob rerum cognitionem, ut aliquando legatur. Sed ne quid a me desideretis, exstat & libellus ad Theodosium Imperatorem, hujus, ut putatur Aviani, nisi nos fallat inscriptio, in quo plerosque Æsopi apologos elego carmine complexus est: qui an legitimus sit, non multum esse pretium operæ, ut disquiramus, existimo.

FLAVII AVIANI
PRÆFATIO.

AVIANUS THEODOSIO.

DUBITANTI mihi, Theodosi optime, quonam litterarum titulo nostri nominis memoriam mandaremus, fabularum textus occurrit: quòd in his urbanè concepta falsitas deceat, & non incumbat necessitas veritatis. Nam quis tecum de oratione, quis de poëmate loqueretur, quum in utroque litterarum genere & Atticos Græcâ eruditione superes, & Latinitate Romanos? Hujus ergo materiæ ducem nobis Æsopum noveris, qui responso Delphici Apollinis monitus ridicula orsus est, ut legenda firmaret. Verùm has pro exemplo fabulas & Socrates divinis operibus indidit, & poëmati suo Flaccus aptavit,

quòd in se, sub jocorum communium specie, vitæ argumenta contineant: quas Græcis Iambis Gabrias repetens, in duo volumina coarctavit. Phædrus etiam partem aliquam quinque in libellos resolvit. De his ergo usque ad quadraginta & duas in unum redactas fabulas edidi: quas rudi Latinitate compositas elegis sum explicare conatus. Habes ergo opus, quo animum oblectes, ingenium exerceas, sollicitudinem leves, totumque vivendi ordinem cautus agnoscas. Loqui verò arbores, feras cum hominibus gemere, verbis certare volucres, animalia ridere fecimus, ut pro singulorum necessitatibus vel ab ipsis inanimis sententia proferatur. Vale.

FLAVII AVIANI

FABULÆ.

FABULA I.

Rustica, et Lupus.

RUSTICA deflenti parvo juraverat olim,
Ni taceat, rabido quòd foret esca Lupo.
Credulus hanc vocem Lupus audiit, & manet ipsas
Pervigil ante fores, irrita vota gerens.

Nam lassata puer nimiæ dat membra quieti,
Spem quoque raptori sustulit inde fames.
Hunc ubi sylvarum repetentem lustra suarum
Jejunum conjux sensit adesse Lupa:
Cur, inquit, nullam refers de more rapinam,
Languida consumptis sed trahis ora genis?
Ne mireris, ait, deceptum fraude maligna
Vix miserum vacua delituisse fuga.
Nam quæ præda, rogo, quæ spes contingere posset,
Jurgia nutricis quum mihi verba darent.

Hæc sibi dicta putet, seque hac sciat arte notari,
Fœmineam quisquis credidit esse fidem.

FABULA II.

AQUILA, ET TESTUDO.

PENNATIS avibus quondam Testudo locuta est;
Si quis eam volucrem contripuisset humo,
Protinùs e rubris conchas proferret arenis,
Quîs pretium nitido cortice bacca daret.
Indignans sibimet, tardo quòd sedula gressu
Nil ageret, toto perficeretque die.
Ast ubi promissis Aquilam fallacibus implet,
Experta est similem perfida lingua fidem:

Et

Et malè mercatis dum quærit sidera pennis,
Occidit infelix alitis ungue fero.
Tum quoque sublimis, quum jam moreretur, in auras
Ingemuit, votis hæc licuisse suis.
Atque, ait exosæ post hæc documenta quietis
Non sine supremo magna labore peti.

Sic, quicumque nova sublatus laude tumescit,
Dat meritò pœnas, dum meliora cupit.

FABULA III.

CANCER, ET MATER.

CURVA retrocedens quum fert vestigia Cancer,
Hispida saxosis terga relisit aquis.
Hunc genitrix facili cupiens procedere gressu,
Talibus alloquiis præmonuisse datur.
Ne tibi transverso placeant hæc devia, nate,
Rursus in obliquos neu velis ire pedes.
Sed nisu contenta ferens vestigia recto,
Innocuos prono tramite siste gradus.
Cui natus: Faciam, si me præcesseris, inquit,
Rectaque monstrantem certior ipse sequar.

Nam stultum nimis est, quum tu pravissima tentes,
Alterius censor ut vitiosa notes.

FABULA IV.

BOREAS, ET SOL.

IMMITIS Boreas placidusque ad sidera Phœbus,
Jurgia cum magno conseruere Jove,
Quis prior incœptum peragat; mediumque per orbem
Carpebat solitum fortè viator iter.
Convenit hanc potiùs liti præfigere caussam,
Pallia nudato decutienda viro.
Protinùs impulsus ventis circumtonat æther,
Et gelidus nimias depluit imber aquas.
Ille magis duplicem lateri circumdat amictum,
Turbida summotos quà trahit aura sinus.
Sed tenues radios paulatim increscere Phœbus
Jusserat, ut nimio surgeret igne jubar.
Donec lassa volens requiescere membra viator,
Deposita fessus veste resedit humi.
Tunc victor docuit præsentia Numina Titan,
Nullum præmissis vincere posse minis.

FABULA V.

Rusticus, et Asinus.

Metiri se quemque decet, propriisque juvari
Laudibus, alterius nec bona ferre sibi.
Ne detracta gravem faciant miracula risum,
Cœperit in solitis quum remeare malis.

Exuvias Asinus Gætuli fortè leonis
Reperit, & spoliis induit ora novis.
Aptavitque suis incongrua tegmina membris,
Et miserum tanto pressit honore caput.
Ast ubi terribilis animo circumstitit horror,
Pigraque præsumptus venit in ossa vigor;
Mitibus ille feris communia pabula calcans,
Turbabat pavidas per sua rura boves.
Rusticus hunc magna postquam deprendit ab aure,
Correptum vinclis verberibusque domat;
Et simul abstracto denudans corpora tergo,
Increpat his miserum vocibus ille pecus.
Forsitan ignotos mutato tegmine fallas,
At mihi, qui quondam, semper asellus eris.

FABULA VI.

RANA, ET VULPES.

EDITA gurgitibus, olimque immersa profundo,
Et luteis tantùm semper amica vadis,
Ad superos colles, herbosaque prata recurrens,
Mulcebat miseras turgida Rana feras,
Callida quòd posset gravibus succurrere morbis,
Et vitam ingenio continuare suo.
Nec se Pæonio jactat cessisse magistro,
Quamvis perpetuos curet in orbe Deos.
Tunc Vulpes pecudum ridens astuta quietem,
Verborum vacuam prodidit esse fidem.
Hæc dabit ægrotis, inquit, medicamina membris,
Pallida cæruleus cui notat ora color!

Ne sibimet quisquam de rebus inaniter ullis,
Quas nequit, imponat, fabula nostra docet.

FABULA VII.

CANIS.

HAUD facile est pravis innatum mentibus, ut se
Muneribus dignas suppliciove putent.

Fortè Canis quondam nullis latratibus horrens,
Nec patulis primùm rictibus ora trahens,
Mollia sed pavidæ submittens verbera caudæ,
Concitus audaci vulnera dente dabat.
Hunc dominus, ne quem probitas simulata lateret,
Jusserat in rabido gutture ferre nolam.
Faucibus innexis crepitantia subligat æra,
Quæ facili motu signa cavenda darent.
Hæc tamen ille sibi credebat præmia ferri,
Et similem turbam despiciebat ovans.
Tunc insultantem senior de plebe superbum
Adgreditur, tali singula voce monens.
Infelix! quæ tanta rapit dementia sensum,
Munera pro meritis si cupis ista dari?
Non hoc virtutis decus ostentatur in ære,
Nequitiæ testem sed geris inde sonum.

FABULA VIII.

Camelus.

Contentum propriis sapientem vivere rebus,
Nec cupere alterius, fabula nostra monet.
Indignata cito ne stet Fortuna recursu,
Atque eadem minuat, quæ dedit ante, rota.

Corporis immensi fertur pecus isse per auras,
Et magnum precibus sollicitasse Jovem.
Turpe nimis cunctis irridendumque videri:
Insignes geminis cornibus ire boves;
Et solum nulla munitum parte Camelum,
Objectum cunctis, expositumque feris.
Jupiter adridens, postquam sperata negavit,
Insuper & magnæ sustulit auris onus.
Vive minor meritò, cui sors non sufficit, inquit,
Et tua perpetuum, livide, damna geme.

FABULA IX.

VIATORES.

MONTIBUS ignotis, curvisque in vallibus arctum
Cum socio quidam suscipiebat iter.
Securus quodcumque malum fortuna tulisset,
Robore collato posset uterque pati.
Dumque per inceptum vario sermone feruntur,
In mediam præceps convenit Ursa viam.
Horum alter facili comprendens robora cursu,
In viridi trepidum fronde pependit onus.
Ille trahens nullo jacuit vestigia gressu,
Exanimem fingens, sponte relisus humi.
Continuò prædam cupiens fera sæva cucurrit,
Et miserum curvis unguibus ante levat.
Verùm ubi concreto riguerunt membra timore,
(Nam solitus mentis liquerat ossa calor.)
Tunc olidum credens, quamvis jejuna, cadaver
Deserit, & lustris conditur Ursa suis.
Sed quum securi paulatim in verba redissent,
Liberior justo, qui fuit ante fugax :
Dic, sodes, quidnam trepido tibi retulit Ursa?
Nam secreta diu, multaque verba dedit.

Multa quidem monuit, tamen hæc quoque maxima jussit,
Quæ misero semper sunt facienda mihi:
Ne facilè alterius repetas consortia, dixit,
Rursus ab insana ne capiare fera.

FABULA X.

EQUES.

CALVUS eques capiti solitus religare capillos,
Atque alias nudo vertice ferre comas,
Ad Campum nitidis venit conspectus in armis;
Et facilem frænis flectere cœpit equum.
Hujus ab adverso Boreæ spiramina perflant,
Ridiculum populo conspiciente caput.
Nam mox dejecto nituit frons nuda galero,
Discolor apposita quæ fuit ante coma.
Ille sagax, tantis quum risus millibus esset,
Distulit admota calliditate jocum.
Quid mirum positos referens fugisse capillos,
Quem priùs æquævæ deseruere comæ?

Ridiculo cuiquam quum sis, absolvere temet
Opposita veri cum ratione stude.

FABULA

FABULA XI.

OLLA ÆREA, ET LUTEA.

ARRIPIENS geminas ripis cedentibus ollas,
Insanis pariter flumen agebat aquis.
Sed diversa duas Ars & Natura creavit:
Ære prior fusa est, altera ficta luto.
Dispar erat fragili & solidæ concordia motûs,
Incertumque vagus amnis habebat iter.
Ne tamen allisam confringeret ærea testam,
Jurabat solitam longiùs ire viam.
Illa timens ne quid levibus graviora nocerent,
Et quia nulla brevi est cum meliore fides:
Quamvis securam verbis me feceris, inquit,
Non timor ex animo decutiendus erit.
Nam me sive tibi, seu te mihi conferat unda,
Semper ero ambobus subdita sola malis.

Pauperior caveat sese sociare potenti,
Namque fides illi cum parili melior.

FABULA XII.

RUSTICUS QUI THESAURUM INVENERAT.

RUSTICUS impresso molitus vomere terram,
Thesaurum sulcis prosiluisse videt.
Mox indigna animo properante relinquit aratra,
Semina compellens ad meliora boves.
Continuò supplex Telluri construit aras,
Quæ sibi depositas sponte dedisset opes.
Hunc Fortuna novis gaudentem provida rebus
Admonet, indignam se quoque thure dolens.
Nunc inventa meis non prodis munera templis,
Atque alios mavis participare Deos.
Sed quum subrepto fueris tristissimus auro,
Me primam lacrimis sollicitabis inops.
Non me ridenti, sed tristi cernere vultu
Fas erit, & vacua sint tibi vota tua.

Unius accepto peccat grave quisque talento,
Si, quod ab hoc sumpsit, imputat hoc alii.

FABULA XIII.

TAURUS, ET HIRCUS.

IMMENSUM Taurus fugeret quum fortè Leonem,
Tutaque desertis quæreret antra viis,
Speluncam reperit, quam tunc hirsutus habebat,
Cinyphii ductor qui solet esse gregis.
Ast ubi submissa meditantem irrumpere fronte
Obvius obliquo terruit ore Caper;
Tristis abit, longaque fugax de valle locutus:
(Nam timor expulsum jurgia ferre vetat.)
Non te demissis setosum, putide, barbis,
Illum, qui superest, insequiturque, tremo.
Nam si discedat, nosces, stultissime, quantùm
Discrepet a Tauri viribus Hircus olens.

Dum cupis illatum tibimet par solvere damnum,
Absque tuo damno hocce caveto fore.

FABULA XIV.

SIMIA, ET JUPITER.

JUPITER in toto quondam quæsiverat orbe,
Munera natorum quis meliora daret.
Certatim ad Regem currit genus omne ferarum,
Permistumque homini cogitur ire pecus.
Sed nec squamigeri desunt ad jurgia pisces,
Vel quidquid volucrum purior aura vehit.
Inter quos trepidæ ducebant pignora matres,
Judicio tanti discutienda Dei.
Hîc brevis informem traheret quum Simia natum,
Ipsum etiam in risum compulit ire Jovem.
Hanc tamen ante alias rupit turpissima vocem,
Dum generis crimen sic abolere cupit.
Jupiter hoc nôrit, maneat victoria si quem,
Judicio superest omnibus iste meo.

Ergo mos homini est, quidquid sibi fecerit ipse,
Vile licet maneat, comprobat ipse tamen.
Nolo velis rerum quidquam laudare tuarum,
Alterius nisi sint ore probata priùs.

FABULA XV.

GRUS, ET PAVO.

THREÏCIAM volucrem fertur Junonius ales
Communi sociam continuasse cibo.
Namque inter varias fuerat discordia formas,
Magnaque de facili jurgia lite trahunt:
Quòd sibi multimodo fulgerent membra decore,
Cæruleam facerent livida terga Gruem.
Et simul erectæ circumdans tegmina caudæ,
Sparserat arcanum rursus in astra jubar.
Illa licet nullo pennarum certet honore,
His tamen insultans vocibus usa datur:
Quamvis innumerus plumas variaverit ordo,
Mersus humi semper florida terga geris;
Ast ego deformi sublimis in aëra penna,
Proxima sideribus numinibusque feror.

Si quadam virtute nites, ne despice quemquam:
Ex alia quadam forsan & ipse nitet.

FABULA XVI.

Quercus, et Arundo.

Montibus e summis radicitus eruta Quercus
 Decidit, insani turbine victa Noti.
Quam tumidis subter decurrens alveus undis
 Suscipit, & fluvio præcipitante rapit.
Verùm ubi diversis impellitur ardua ripis,
 In fragiles calamos grande resedit onus.
Tunc, sic exiguo connectens cespite ramos,
 Miratur liquidis quòd stet arundo vadis.
Se quoque tam vasto necdum consistere trunco,
 Ast illam tenui cortice ferre minas.
Stridula mox blando respondit canna susurro,
 Seque magis tutam debilitate docet.
Tu rabidos, inquit, ventos, sævasque procellas
 Despicis, & totis viribus acta ruis.
Ast ego surgentes paulatim demoror Austros,
 Et quamvis levibus provida cedo Notis.
In tua præruptus offendit robora nimbus,
 Motibus aura meis ludificata perit.

Hæc nos dicta monent magnis obsistere frustra,
Paulatímque truces exsuperare minas.

FABULA XVII.

VENATOR, ET TIGRIS.

VENATOR jaculis haud irrita vulnera torquens,
Turbabat rapidas per sua lustra feras.
Tum pavidis audax cupiens succurrere Tigris,
Verbere commotas jussit adesse minas.
Ille tamen solito contorquens tela lacerto,
Nunc tibi, qualis eram, nuncius iste refert.
Et simul emisso transegit viscera ferro,
Perstrinxitque citos hasta cruenta pedes.
Molliter adfixum traheret quum saucia telum,
A trepida fertur Vulpe retenta diu.
Dum rogat, unde foret, qui talia vulnera ferret,
Aut ubinam jaculum delituisset agens?
Illa gemens, fractoque loqui vix murmure cœpit;
Nam solitas voces ira dolorque rapit.
Nulla quidem medio convenit in aggere forma,
Quæque oculis olim sit repetenda meis:
Sed cruor, & validis in nos directa lacertis
Ostendunt aliquem tela fuisse virum.

Bruta licet soleant animalia jure timeri,
Omnibus est illis plus metuendus homo.

FABULA XVIII.

JUVENCI, ET LEO.

QUATUOR immensis quondam per prata juvencis
Fertur amicitiæ tanta fuisse fides,
Ut simul emissos nullus divelleret error,
Rursus & e pastu turba rediret amans.
Hos quoque collatis inter se cornibus ingens
Dicitur in sylvis pertimuisse Leo;
Dum metus oblatam prohibet tentare rapinam,
Et conjuratos horret adire boves:
Et quamvis audax, factisque immanior esset,
Tantorum solus viribus impar erat.
Protinus adgreditur pravis insistere verbis,
Collisum cupiens dissociare pecus.
Et, postquam dictis animos disjunxit acerbis,
Invasit, miserum diripuitque gregem.
Tunc quidam ex illis: Vitam servare quietam
Qui cupit, ex nostra discere morte potest:
Neve citò admotas verbis fallacibus aures
Impleat, aut veterem deserat ante fidem.

FABULA XIX.

ABIES, ET DUMUS.

HORRENTES dumos Abies pulcherrima risit,
Quum facerent formæ jurgia magna suæ.
Indignum referens cunctis certamen haberi,
Quos meritis nullus consociaret honos.
Nam mihi deductum surgens in nubila corpus,
Verticis erectas tollit in astra comas;
Puppibus & patulis media quum sede locamur,
In me suspensos explicat aura sinus.
At tibi deformem quòd dant spineta figuram,
Despectum cuncti præteriere viri.
Ille refert: Nunc læta quidem bona sola fateris,
Et nostris frueris imperiosa malis:
Sed quum pulchra minax succidet membra securis,
Quàm velles spinas tunc habuisse meas!

Nemo suæ carnis nimiùm lætetur honore,
Ne vilis factus post sua damna gemat.

FABULA XX.

PISCATOR, ET PISCIS.

PISCATOR solitus prædam deprendere seta,
Exigui piscis vile trahebat onus.
Sed postquam superas captum perduxit ad auras,
Atque avido fixum vulnus ab ore tulit:
Parce, precor, supplex lacrimis ita dixit obortis:
Nam quanta ex nostro corpore lucra feres!
Nunc me saxosis genitrix fœcunda sub antris
Fudit, & in propriis ludere jussit aquis.
Tolle minas, tenerumque tuis sine crescere mensis,
Hæc tibi me rursum littoris ora dabit.
Protinùs immensi depastus cærula ponti,
Pinguior ad calamum sponte recurro tuum.
Ille nefas captum referens absolvere piscem,
Difficiles queritur casibus esse vices.
Nam miserum est, inquit, præsentem amittere prædam,
Stultius & rursum vota futura sequi.

Incerta pro spe non munera certa relinque,
Ne rursus quæras, fortè nec invenias.

FABULA XXI.

Rusticus, et Avis.

PARVULA progeniem terræ mandaverat ales,
Quà stabat viridi cespite flava seges.
Rusticus hanc fragili cupiens decerpere culmo,
Vicinam supplex fortè petebat opem.
Sed vox implumes turbavit credula nidos,
Suaserat & laribus continuare fugam.
Cautior hos remeans prohibet discedere mater:
Nam, quid ab externis perficietur, ait?
Ille iterum caris operam mandavit amicis:
At genitrix rursum tutior inde manet.
Sed postquam curvas dominum comprendere falces,
Frugibus & veram sensit adesse manum.
Nunc, ait, o miseri dilecta relinquite rura,
Quum spem de propriis viribus ille petit.

FABULA XXII.

INVIDUS, ET CUPIDUS.

JUPITER ambiguas hominum prædiscere mentes,
Ad terras Phœbum misit ab arce poli.
Tunc duo diversis poscebant numina votis:
Namque alter cupidus, invidus alter erat.
His sese medium Titan, scrutatus utrumque,
Obtulit, & precibus ut peteretur, ait.
Præstabit facilis: nam quæ speraverit unus,
Protinùs hæc alter congeminata feret.
Sed cui longa jecur nequeat satiare cupido,
Distulit admotas in nova damna preces;
Spem sibi confidens alieno crescere voto,
Seque ratus solum munera ferre duo.
Ille ubi captantem socium sua prœmia vidit,
Supplicium proprii corporis optat ovans.
Nam petit exstinctus ut lumine degeret uno,
Alter ut, hoc duplicans, vivat utroque carens.
Tunc sortem sapiens humanam risit Apollo,
Invidiæque malum retulit inde Jovi;
Quæ dum proventis aliorum gaudet iniquis,
Lætior infelix & sua damna cupit.

FABULA XXIII.

Statuarius.

VENDITOR insignem referens de marmore Bacchum,
Expositum pretio fecerat esse Deum.
Nobilis hunc quidam, funesta in sede sepulchri,
Mercari cupiens, compositurus erat.
Alter adoratis ut ferret munera templis,
Redderet & sacro debita vota loco.
Nunc, ait, ambiguum facies de mercibus omen,
Quum spes in pretium munera dispar agit;
Et me defunctis seu malis tradere Divis,
Sive decus busti, seu velis esse Deum.
Subdita nequitiæ est magni reverentia facti,
Atque eadem retines funera nostra manu.

Convenit hoc illis, quibus est permissa potestas;
An prodesse aliis, vel nocuisse velint.

FABULA XXIV.

Venator, et Leo.

CERTAMEN longa protractum lite gerebant
 Venator quondam nobilis, atque Leo.
Hi quum perpetuum cuperent in jurgia finem,
 Edita continuò fortè sepulchra vident.
Illic docta manus flectentem colla Leonem
 Fecerat in gremio procubuisse Viri.
Scilicet affirmans pictura teste superbum
 Se fieri: exstinctam nam docet esse feram.
Ille graves oculos ad inania signa retorquens
 Infremit, & rabido pectore verba dedit.
Irrita te generis subiit fiducia nostri,
 Artificis testem si cupis esse manum.
Quòd si nostra novum caperet solertia sensum,
 Sculperet ut docili pollice saxa Leo:
Tunc Hominem adspiceres oppressum murmure solo,
 Conderet ut rabidis ultima fata genis.

FABULA XXV.

Puer, et Fur.

Flens Puer extremam putei consedit ad undam,
Vana supervacuis ictibus ora trahens.
Callidus hunc lacrimis postquam Fur vidit obortis,
Quænam tristitiæ sit modò caussa, rogat?
Ille sibi abrupti fingens discrimina funis,
Atque auri queritur desiluisse cadum.
Nec mora, sollicitam traxit manus improba vestem,
Exutus putei protinùs ima petit.
Parvulus exiguo circumdans pallia collo,
Sentibus immersus delituisse datur.
Sed post fallaci suscepta pericula voto
Tristior, amissa veste, resedit humi.
Dicitur his solers vocem rupisse querelis,
Et gemitu summos sollicitasse Deos.
Perdita, quisquis erit, post hac sibi pallia credat,
Qui putat in liquidis quòd natet urna vadis.

Nemo nimis cupidè sic res desideret ullas,
Ne, plus quum cupiat, perdat & id quod habet.

FABULA XXVI.

Leo, et Capella.

Viderat excelsa pascentem rupe Capellam,
Cominùs esuriens quum Leo ferret iter.
Et prior: Heus, inquit, præruptis ardua saxis
Linque, nec hirsutis pascua quære jugis.
Sed cytisi croceum per prata virentia florem,
Et glaucas salices, & thyma grata pete.
Illa gemens: Desiste, precor, fallaciter, inquit,
Securam placidis insimulare dolis.
Vera licet moneas & magna pericula: tollas
Tu tamen; his dictis non facis esse fidem.
Nam quamvis rectis constet sententia verbis,
Suspectam hanc rabidus consiliator habet.

Ne citiùs blandis cujusquam credito dictis,
Sed, si sint fidi, respice quid moneant.

FABULA XXVII.

Cornix, et Urna.

Ingentem sitiens Cornix adspexerat urnam,
Quæ minimam fundo continuisset aquam.
Hanc enisa diu planis effundere campis,
Scilicet ut nimiam pelleret inde sitim:
Postquam nulla viam virtus dedit, admovet omnes
Indignata nova calliditate jocos.
Nam brevis immersis accrescens sponte lapillis,
Potandi facilem præbuit unda viam.

Viribus hæc docuit quàm sit prudentia major,
Qua cœptum volucris explicuisset opus.

FABULA XXVIII.

Rusticus, et Juvencus.

Vincla recusanti, dedignantique Juvenco
Aspera mordaci subdere colla jugo,

Rusticus obliqua succidens cornua falce,
Credidit insanum defremuisse pecus.
Cautus & immenso cervicem innectit aratro:
Namque erat hic cornu promptior atque pede.
Scilicet ut longus prohiberet verbera temo,
Neve ictus faciles ungula sæva daret.
Sed posquam irato detrectans vincula collo,
Immeritam vacua calce fatigat humum;
Continuò eversam pedibus dispergit arenam,
Quam ferus in Domini ora sequentis agit.
Tunc sic informi squalentes pulvere crines
Discutiens, imo pectore victus ait:
Nimirum exemplum naturæ deerat iniquæ,
Quâ fieri posses cum ratione nocens.

FABULA XXIX.

Satyrus, et Viator.

Horrida congestis quum staret bruma pruinis,
Vinctaque durato stringeret arva gelu:
Hæsit in adversa nimborum mole viator,
Perdita nam prohibet semita ferre gradum.
Hunc nemorum custos fertur miseratus in antro
Exceptum Satyrus continuisse suo.

Quem simul adspiciens ruris miratur alumnus,
Vimque homini tantam protinùs esse pavet.
Nam, gelidos artus vitæ ut revocaret in usum,
Afflatas calido solverat ore manus.
Sed quum depulso cœpisset frigore lætus
Hospitis eximia sedulitate frui:
[Namque illi agrestem cupiens ostendere vitam,
Sylvarum referens optima quæque dabat:
Obtulit & calido plenum cratera Lyæo,
Laxet ut infusus frigida membra tepor.]
Ille ubi ferventem labris contingere testam
Horruit, algenti rursus ab ore tulit.
Obstupuit duplici monstro perterritus hospes,
Et pulsum sylvis longiùs ire jubet.
Nolo, ait, ut nostris unquam successerit antris,
Tam diversa duo qui simul ore ferat.

Qui bene colloquitur coram, sed postea pravè,
Hic erit invisus bina quòd ora gerat.

FABULA XXX.

Villicus, et Dominus.

VASTANTEM segetes & pinguia culta ruentem
Liquerat abscissa Rusticus aure Suem;
Ut memor accepti referens monumenta doloris
Ulteriùs teneris parceret ille satis:
Rursus in excepti deprensus crimine campi,
Perdidit indultæ perfidus auris onus.
Nec mora, prædictæ segeti caput intulit horrens,
Pœna sed indignum congeminata facit.
Tunc Domini captum mensis dedit ille superbis,
In varias epulas plurima frusta secans.
Sed quum consumpti Dominus cor quæreret Apri,
Impatiens fertur quod rapuisse coquus:
Rusticus hoc justam verbo compescuit iram,
Affirmans stultum non habuisse Suem.
Nam cur membrorum toties in damna redîsset,
Atque uno demens posset ab hoste capi.

Hæc illos præcepta monent, qui sæpiùs ausi
Nunquam peccatis abstinuere manus.

FABULA XXXI.

MUS, ET BOS.

INGENTEM fertur Mus quondam parvus oberrans,
Ausus ab exiguo lædere dente Bovem.
Verùm ubi mordaci confecit vulnera rostro,
Tutus in amfractus conditur inde suos.
Ille licet vasta torvum cervice minetur,
Non tamen iratus, quem petat, esse videt.
Tunc indignantem justo sermone fatigans,
Distulit hostiles callliditate minas:
Non quia magna tibi tribuerunt membra parentes,
Viribus effectum constituere tuis.

Disce tamen brevibus quæ sit fiducia monstris,
Ut faciat, quidquid parvula turba cupit.

FABULA XXXII.

Rusticus, et Hercules.

Hærentem luteo sub gurgite Rusticus axem
Liquerat, & nexos ad juga curva Boves:
Frustra depositis confidens Numina votis,
Ferre suis rebus, quum resideret, opem.
Cui rector summis Tirynthius infit ab astris:
Nam vocat hunc supplex in sua vota Deum.
Perge laborantes stimulis agitare juvencos,
Et manibus pigras disce juvare rotas.
Tunc quoque congressum, majoraque viribus ausum,
Fas Superos animis conciliare tuis.

Disce tamen pigris non flecti Numina votis,
Præsentesque adhibe, quum facis ipse, Deos.

FABULA XXXIII.

ANSER, ET RUSTICUS.

ANSER erat cuidam pretioso germine fœta,
Ovaque quæ nidis aurea sæpe daret.
Fixerat hanc volucri legem Natura superbæ,
Ne liceat pariter munera ferre duo.
Sed dominus cupidum sperans vanescere votum,
Non tulit exosas in sua lucra moras.
Grande ratus pretium volucris de morte referre,
Quæ tam continuo munere dives erat.
Postquam nuda minax egit per viscera ferrum,
Et vacuam solitis fœtibus esse videt:
Ingemuit tantæ deceptus crimine fraudis;
Nam pœnam meritis retulit inde suis.

Sic, qui cuncta Deos uno malè tempore poscunt,
Justiùs his etiam vota diurna negant.

FABULA XXXIV.

FORMICA, ET CICADA.

QUISQUIS torpentem passus transire juventam,
Nec timuit vitæ providus ante suæ;
Confectus senio, postquam gravis adfuit ætas,
Heu, frustra alterius sæpe rogabit opem.

Solibus obreptos hyemi Formica labores
Distulit, & brevibus condidit ante cavis.
Verùm ubi candentes suscepit terra pruinas,
Arvaque sub rigido delituere gelu,
Pigra nimis tantos non æquans corpore nimbos,
In propriis laribus humida grana legit.
Decolor hanc precibus supplex alimenta rogabat,
Quæ quondam querulo ruperat arva sono:
Se quoque maturas quum tunderet area messes,
Cantibus æstivos explicuisse dies.
Parvula tunc ridens sic est affata Cicadam;
(Nam vitam pariter continuare solent.)
En quoniam summo substantia parta labore est,
Frigoribus mediis otia longa traho.
At tibi saltandi nunc ultima tempora restant,
Cantibus est quoniam vita peracta prior.

FABULA

FABULA XXXV.

SIMIA, ET NATI.

FAMA est, quòd geminum profundens Simia natum
Dividit in varias pignora bina vices.
Namque unum caro genitrix educit amore,
Alteriusque odiis exsaturata tumet.
Cœperit ut fœtam gravior terrere tumultus,
Dissimili gnatos conditione rapit.
Dilectum manibus vel pectore gestat amico,
Contemptum dorso suscipiente levat.
Sed quum lassatis nequeat consistere plantis,
Oppositum fugiens sponte remittit onus.
Alter at hirsuto circumdans brachia collo
Hæret, & invita cum genitrice fugit.
Mox quoque dilecti succedit in oscula fratris
Servatus, vetulis unicus hæres avis.

Sic multos neglecta juvant, atque ordine verso,
Spes humilis rursus in meliora refert.

FABULA XXXVI.

Vitulus, et Bos.

Pulcher & intacta Vitulus cervice resultans
Scindentem assiduè viderat arva Bovem.
Non pudet, heus, inquit, longævo vincula collo
Ferre, nec expositis otia nosse jugis!
Quum mihi subjectas pateat discursus in herbas,
Et nemorum liceat rursus opaca sequi.
At senior, nullam verbis compulsus in iram,
Vertebat solitam vomere fessus humum,
Donec deposito per prata liceret aratro,
Molliter herboso procubuisse toro.
Mox vitulum sacris innexum respicit aris
Admotum cultro cominùs ire prope.
Hanc tibi tristis, ait, dedit indulgentia mortem,
Expertem nostri quæ facit esse jugi.
Proderit ergo graves quamvis perferre labores,
Otia quàm tenerum mox peritura pati.

Est hominum sors ista, magis felicibus ut sit
Mors cita, quum miseros vita diurna regat.

FABULA XXXVII.

Canis, et Leo.

Pinguior exhausto Canis occurrisse Leoni
Fertur, & insertis verba dedisse jocis.
Nonne vides duplici tendantur ut ilia tergo,
Luxurietque toris nobile pectus, ait?
Proximus humanis ducor post otia mensis,
Communem capiens largiùs ore cibum:
Sed quòd crassa malum circumdat guttura ferrum,
Nec custodita fas sit abire domo.
At tu magna diu moribundus lustra pererras,
Donec se sylvis obvia præda ferat.
Perge igitur nostris tua subdere colla catenis,
Sic liceat faciles promeruisse dapes.
Protinùs ille gravem gemitu collectus in iram,
Atque ferox animi nobile murmur agit.
Vade, ait, & meritis nodum cervicibus infer,
Compescantque tuam vincula dira famem.
At mea quum vacuis libertas redditur antris,
Quamvis jejunus, quæ libet, arva peto.
Has illis epulas potiùs laudare memento,
Qui libertatem postposuere gulæ.

FABULA XXXVIII.

PISCIS FLUVIATILIS, ET MARINUS.

DULCIBUS e stagnis fluvio torrente coactus,
Æquoreas præceps piscis obibat aquas.
Illic squamigerum despectans improbus agmen,
Eximium sese nobilitate refert.
Non tulit expulsum patrio sub gurgite Phoca;
Verbaque cum salibus asperiora dedit.
Vana laboratis aufer mendacia dictis,
Quæque refutari te quoque teste queant.
Nam quis erit potior, populo spectante, probabo,
Si pariter captos humida lina trahant.
Tunc me nobilior magno mercabitur auro,
Te simul ære brevi debile vulgus emet.

Quisquis ab externis nuper devenerit oris,
Non decet indigenis ut velit esse prior.

FABULA XXXIX.

MILES, ET LITUUS.

VOVERAT attritus quondàm per prælia Miles
 Omnia suppositis ignibus arma dare;
Vel quæ victori moriens sibi turba dedisset,
 Vel quidquid profugo posset ab hoste capi.
Interea votis sors adfuit, & memor arma
 Cœperat accenso singula ferre rogo.
Tunc Lituus rauco defendens murmure culpam,
 Immeritum flammis se docet esse priùs.
Nulla tuos, inquit, petierunt tela lacertos,
 Viribus adfirmes quæ tamen acta meis.
Sed tantùm ventis & cantibus arma coëgi,
 Hæc quoque submisso testor & astra sono.
Ille resultantem flammis crepitantibus addens,
 Nec te major, ait, pœna dolorque rapit.
Nam licet ipse nihil possis tentare, nec ausus,
 Sævior hoc, alios quòd facis esse malos.

FABULA XL.

VULPES, ET PARDUS.

DISTINCTUS maculis & pulchro pectore Pardus
Inter consimiles ibat in arva feras.
Sed quia nulla graves variarent terga Leones,
Protinùs his miserum credidit esse genus.
Cetera sordenti damnans animalia vultu,
Solus in exemplum nobilitatis erat.
Hunc arguta novo Vulpes dum gaudet amictu
Corripit, & vanas approbat esse notas.
Vade, ait, & pictæ nimiùm confide juventæ,
Dum mihi consilium pulchrius esse queat.

Miremurque magis, quos munera mentis adornant,
Quàm qui corporeis enituere bonis.

FABULA XLI.

Imber, et Testa.

IMPULSUS ventis, & pressa nube coactus,
Ruperat hybernis se gravis imber aquis.
Quumque per effusas stagnaret turbine terras,
Expositum campis fictile pressit opus.
[Mobile namque lutum tepidus priùs instruit aër,
Discat ut admoto rectiùs igne coqui.]
Tunc Nimbus fragilis perquirit nomina testæ.
Immemor illa sui, Amphora dicor, ait.
Nunc me docta manus rapiente volumina gyro
Molliter obliquum jussit habere latus.
Hactenus hac, inquit, liceat constare figura:
Jam te subjectam diluet Imber aquis:
Et simul accepto violentiùs amne fatiscens,
Pronior in tenues victa cucurrit aquas.
Infelix, quæ magna sibi cognomina sumens,
Ausa pharetratis Imbribus ista loqui.

Hæc poterunt posthac miseros exempla monere,
Subdita nobilibus ut sua fata gemant.

FABULA XLII.

Lupus, et Hœdus.

Forte Lupum melior cursu deluserat Hœdus,
Proxima vicinis dum petit arva casis.
Inde fugam recto tendens in mœnia cursu,
Inter lanigeros constitit ille greges.
Impiger hunc raptor mediamque secutus in urbem,
Tentat compositis sollicitare dolis.
Nonne vides, inquit, cunctis ut victima templis
Immerita pecudum morte cruentet humum?
Quòd nisi securo valeas te reddere campo,
Hei mihi! vittata tu quoque fronte cadis.
Ille refert: Modò, quam metuis, precor, exue curam,
Et tecum viles, improbe, tolle minas.
Nam sat erit sacrum Divis fudisse cruorem,
Quàm rabido fauces exsaturare Lupo.

Sic quoties duplici subduntur tristia casu,
Expedit insignem promeruisse necem.

EXPLICIT FELICITER.

ELENCHUS FABULARUM,

Secundùm litterarum seriem digestus.

Numerus prior fabulam, posterior paginam indicat.

O.

L. ANNÆI SENECÆ, AC P. SYRI MIMI SENTENTIÆ.

TAN. FABRI

PRÆFATIO

IN

PUBLIUM SYRUM.

QUÆ me impulerit ratio ut *Publium Syrum Phædri* Fabellis adjungendum crediderim, si quis erit qui quærat, paucis dabo. Videlicet Scriptor est, si quisquam alius, ad formandos hominum mores apprimè factus: eò autem, ut opinor, studia omnia nostra, cogitationesque omnes conferre debemus ut quotidie major in nobis virtutis fiat accessio. Nam

— *quid Musæ sine moribus*
Vanæ proficiant?

Præterea hoc habet *Publii* libellus vel maximè præcipuum, quod ubicunque incipias, rectè incipias; neque te operæ pœniteat tuæ. Sunt enim illius sententiæ breves, succi plenæ, solidæ, & quæ in omni se argumento ultro offerant meditanti. Itaque adeo non abs re fortasse quis eas cum *Hermis* libellis comparaverit, quos olim *Hipparchus* (rem narrat *Plato*) præceptis quibusdam inscriptos, quæ uno versiculo continebantur, per compita urbis *Atheniensis*, & singulos vicos ideo curavit erigi, ut cives & rusticos homines hac illac prætereuntes ad sapientiæ studium vocaret. His addas licet, floruisse ea tempestate *Romæ Publium*, qua non temerè ullum Scriptorem reperias, nisi perfectissimum, *Lucretios*, *Catullos*, *Cicerones*, *Sallustios*, &c. Tum verò, quod ego palmarium judico, *D. Julio Cæsari*, viro extra omnem ingenii

ingenii aleam posito, admirationi fuisse. Itaque, Lector, *num parva causa aut ratio est?* imò maxima; neque tu, sat scio, ubi legeris, consilium nostrum de edendo *Publio* spernes. At quoniam tua interesse videtur vel maximè, nosse quis fuerit, eam rem paucis absolvemus: idque trium veterum Scriptorum ope. Genus, ætatem, ingenium, dicet *Macrobius Saturnaliorum* lib. II. cap. 2. & 7.

PUBLIUS, inquit, *natione* Syrus *cùm puer ad patronum domini esset adductus, promeruit eum non minùs salibus & ingenio quàm forma. Nam fortè cùm ille servum suum hydropicum jacentem in area vidisset, increpuissetque quid in Sole faceret; respondit*, Aquam calefacio. *Joculari deinde super cœna orta quæstione, Quodnam esset molestum otium? aliud alio opinante, ille*, Podagrici pedes, *dixit. Ob hæc & alia manumissus majore cura eruditus. Cùm Mimos componeret, ingentique assensu in* Italiæ *oppidis agere cœpisset, productus* Romæ *per*

Cæsaris *ludos, omnes qui tunc scripta & opera sua in scena locaverant, provocavit, ut singuli secum posita invicem materia pro tempore contenderent; nec ullo recusante superavit omnes, in queis &* Laberium. *Unde* Cæsar (intellige *D. Julium*) *hoc modo pronunciavit :*

Favente tibi me victus es, *Laberi*, a *Syro.*

Itaque Publio *palmam*, *&* Laberio *annulum aureum cum quingentis sestertiis dedit. Tunc* Publius *ad* Laberium *recedentem ait:*

Qui cum contendisti scriptor, hunc spectator subleva.

Hæc *Macrobius*. Quæ autem sequuntur ex *Agellio* sunt *Noct. Att. lib. XVII. c. 14.* Publius *Mimos scriptitavit; dignusque habitus est, qui super* Laberio *judicaretur.* Caium *autem* Cæsarem *ita* Laberii *maledicentia & arrogantia offendebat, ut acceptiores & probatiores sibi esse* Publii *quàm* Laberii *Mimos prædicaret. Hujus* Publii *sententiæ feruntur pleræque lepidæ, & ad commu-*

nem usum accommodatissimæ. Hæc ille.

Quanto autem in pretio sint habendæ hæ sententiæ, quis meliùs *Seneca* dixerit? Sic igitur in Ep. VIII. *Quàm multa Poëtæ dicunt quæ a Philosophis aut dicta sunt aut dicenda? Non attingam tragicos aut togatas nostras (habent enim hæ quoque aliquid severitatis, & sunt inter tragœdias & comœdias mediæ,) quantum disertissimorum versuum inter Mimos jacet? Quàm multa* Publii *non excalceatis, sed cothurnatis dicenda sunt? Excalceatos* autem in hoc *Senecæ* loco intellige Actores Mimorum; qui nudis pedibus prodibant, ut *cothurnati* Tragœdi, & *in soccis* Comœdi.

Item in libello *de tranquillitate* sic ait: Publius *Tragicis Comicisque vehementior ingeniis, quoties Mimicas ineptias, & verba ad summam caveam spectantia reliquit, inter multa alia cothurno, non tantùm sipario, fortiora, & hoc ait:*

Cuivis potest accidere quod cuiquam potest.

Hoc si quis in medullas demiserit, &c.

Per *verba ad summam caveam spectantia* intellige quæ a Mimographis dicebantur ad oblectandam plebeculam; ea enim in summa cavea spectabat. Per *ineptias mimicas* intellige descriptiones & narrationes liberiores, paulò mordaciores, lasciviores; tales enim fuisse Mimos constat. Hos Mimos hodie non habemus, sed excerptas tantùm ex iis sententias, quas ad emendandos corrupti populi mores interserere solebant Mimographi. Quod autem auctor est *Seneca P. Syrum* multa dixisse *fortiora cothurno, non tantùm sipario*, per *cothurnum* Tragicos intellige, per *siparium* Mimos, idque ex veteribus glossis in *Juvenalem.*

His trium veterum Scriptorum testimoniis addas licet *Julii Cæsaris Scaligeri* locum ex lib. 1. cap. 10. *de Poëtica*, ubi de Mimis agit: *Translata in Italiam argumenta* (Mimorum, scil.) *adeq salibus ac dicacitate aucta sunt, ut unus* Publius *universam* Græciam *ea laude spoliarit.* Et hæc quidem de *Publio*, neque enim memini me de illo plura legere.

TESTIMONIA

Veteris & recentioris ævi de

P. SYRO MIMO.

SENECA, *Epist.* XCIV.

NUMQUID rationem exigis cùm tibi aliquis hos dixerit versus?

Injuriarum remedium est oblivio, &c.

Advocatum ista non quærunt: affectus ipsos tangunt, & natura vim suam exercente proficiunt.

Idem, ibidem.

Quis autem negaverit feriri quibusdam præceptis efficaciter etiam imperitissimos? Velut his brevissimis vocibus, sed multùm habentibus ponderis:

Avarus animus nullo satiatur lucro.
Ab alio exspectes alteri quod feceris.

Hæc cum ictu quodam audimus, nec ulli licet dubitare, aut interrogare: Quare? Adeo etiam sine ratione ipsa veritas ducit.

Idem, Epist. CVIII.

Non vides quemadmodum Theatra consonent, quoties aliqua dicta sunt quæ publicè agnoscimus, & consensu vera esse testamur?

Desunt inopiæ multa, avaritiæ omnia.
In nullum avarus bonus est, in se pessimus.

Et paulò post:

De contemptu pecuniæ multa dicuntur, & longissimis orationibus præcipitur, ut homines in animo, non in patrimonio putent esse divitias: eum esse locupletem, qui paupertati suæ aptus est, & parvo se divitem fecit. Magis tamen feriuntur animi, cùm carmine ejusmodi dicta sunt:

Is minimo eget mortalis qui minimum cupit.
Quod vult habet, qui velle, quod satis est, potest.

Cùm hæc atque ejusmodi audimus, ad confessionem veritatis adducimur. Illi enim, quibus nihil satis est, admirantur, acclamant, odium pecuniæ indicunt.

Idem, in Consol. ad Marciam, *cap. IX.*

Egregium versum & dignum audivi, qui non in populo periret:

Cuivis potest accidere quod cuiquam potest.

Idem, Controv. VII. cap. III.

Usus colore est, & *Publianam* sententiam dixit: *abdicationes suas*, inquit, *veneno diluit*. Et iterum, *mortem*, inquit, *meam effudi*. Memini nos, cùm loqueretur de hoc genere sententiarum, quo jam infecta erant adolescentulorum omnium ingenia, queri de *Publio*, quasi jam ille hanc insaniam introduxisset. *Cassius Severus*, summus *Publii* amator, aiebat, non illius hoc vitium esse, sed illorum, qui illum ex parte, qua transire deberent, imitarentur: transirent quæ apud eum melius essent dicta, quàm apud quemquam Comicum Tragicumque aut *Romanum* aut *Græcum*: ut illum versum, quo aiebat unum versum inveniri non posse meliorem:

Tam deest avaro quod habet, quàm quod non habet.

Et illud de eadem re dictum:

Desunt luxuriæ multa, avaritiæ omnia.

Et illos versus, qui huic quoque ter abdicato possent convenire:

O vita misero longa, felici brevis.

Et plurimos deinceps versus referebat *Publii* disertissimos.

HIERONYMUS, *in Chron.* Euseb. *ad Olymp. CLXXXIV. an.* II.

Laberius Mimorum Scriptor, decimo mense post *C. Julii Cæsaris* interitum, *Puteolis* moritur. *Publius* Mimographus, natione *Syrus*, *Romæ* scenam tenet.

DESIDERIUS ERASMUS, *Chil. IV. Cent. V. n. 6.*

Omnes ferè *Publianas* sententias video Proverbiorum vice fuisse celebratas; nec injuriâ sanè. Nihil enim illis fingi potest nec argutius, nec jucundius. Cujus Mimos ipsi nuper emendatos, non gravati sumus brevissimis scholiis explicare.

JUL. CÆS. SCALIGER, *Poëtices lib. I. cap. X.*

Hos Latini *Mimos* vocant ex *Publio* & *Laberio*, qui eo in genere excelluere.

JOS. SCALIGER sic Notas suas in P. Syri *sententias* Græcè *redditas claudit:*

Hæc autem *Publiana*, quamvis inter nugas theatrales jactata, tamen *quid rectum*, & *utile quid sit*, juxta Horatium, *melius Chrysippo & Crantore dicunt*. Itaque nunquam illos (*versus*) de manibus deponant, non pueri tantùm, sed etiam doctiores.

L. ANNÆI

L. ANNÆI
SENECÆ,
AC
P. SYRI MIMI
SENTENTIÆ.

A Morte semper homines tantumdem absumus.
Ab alio spectes, alteri quod feceris.
Ab amante lacrymis redimes iracundiam.
Absentem lædit, cum ebrio qui litigat.

Ad calamitatem quilibet rumor valet.
Ad pœnitendum properat, citò qui judicat.
Ad tristem partem strenua est suspicio.
Adulter est uxoris amator acrior.
Æs debitorem, leve; grave, inimicum facit.
Ætas cinædum celat, ætas indicat.
Alienum nobis, nostrum plus aliis placet.
Alienum æs, homini ingenuo acerba servitus.
Alienum est omne, quicquid optando evenit.
Alterius damnum, gaudium haud facias tuum.
Amans iratus multa mentitur sibi.
Amans quid cupiat, scit: quid sapiat, non videt.
Amans quod suspicatur, vigilans somniat.
Amans, ita ut fax, agitando ardescit magis.
Amare & sapere, vix Deo conceditur.
Amare juveni fructus est, crimen seni.
Amantis jusjurandum pœnam non habet.
Amantium ira, amoris integratio est.
Ames parentem, si æquus est; si aliter, feras.
Amicis eò magis dees, quò nihil habes.
Amicitia pares aut accipit, aut facit.
Amicitia semper prodest, amor & nocet.
Amicitiæ coagulum unicum est fides.
Amici vitia nisi feras, facis tua.
Amici vitia si feras, facis tua.
Amici vitia noveris, non oderis.
Amicum, an nomen habeas, aperit calamitas.
Amicum lædere, ne joco quidem licet.

Amicum perdere, est damnorum maximum.
Amor extorqueri non pote, elabi pote.
Amori finem tempus, non animus facit.
Amoris vulnus, idem, qui sanat, facit.
Amor misceri cum timore non potest.
Amor otiosæ causa solicitudinis.
Amor, ut lacryma, oculis oritur, in pectus cadit.
Angusta capitur tutior mensa cibus.
Animi arbitrio, amor sumitur, non ponitur.
Animo dolenti nihil oportet credere.
Animo imperabit sapiens, stultus serviet.
Animo virum pudicæ, non oculo eligunt.
Animus æger, turbæ præbet spectaculum.
Animus, vereri qui scit, scit tuta ingredi.
Animus hominis quicquid sibi imperat, obtinet.
Annosus, non diu vixit; diu fuit.
Anus, cùm ludit, morti delitias facit.
Apertè mala cùm est mulièr, tum demum est bona.
Arcum intensio frangit, animum remissio.
Ars non ea, quæ ad effectum casu venit.
Aspicere oportet quidquid nolis perdere.
Avaro quid mali optes, nisi ut vivat diu?
Avarum facilè capias, ubi non sis idem.
Avarum irritat, non satiat pecunia.
Avarus animus nullo satiatur lucro.
Avarus damno potiùs, quàm sapiens dolet.
Avarus ipse miseriæ causa est suæ.
Avarus, nisi cùm moritur, nil rectè facit.

Audendo virtus crescit, tardando timor.
Auferri & illud, quod dari potuit, potest.
Avidum esse oportet neminem, minimè senem.
Aut amat, aut odit mulier: nihil est tertium.
Auxilia humilia, firma consensus facit.

BENE vulgo audire, est alterum patrimonium.
Bene cogitata si excidunt, non occidunt.
Bene dormit, qui non sentit quàm malè dormiat.
Beneficia donari, aut mali, aut stulti putant.
Beneficia plura recipit, qui scit reddere.
Beneficii nunquam, cito dati obliviscere.
Beneficium accipere, libertatem vendere est.
Beneficium dando accepit, qui digno dedit.
Beneficium dignis ubi des, omnes obliges.
Beneficium qui dare nescit, injustè petit.
Beneficium qui dedisse se dicit, petit.
Beneficium sæpe dare, docere est reddere.
Bene perdis gaudium, ubi dolor pariter perit.
Bene perdit nummos, judici cùm dat nocens.
Bene vixit is, qui potuit, cùm voluit, mori.
Benevolus animus, maxima est cognatio.
Benignus etiam dandi causam cogitat.
Bis emori est, alterius arbitrio emori.
Bis est gratum, quod opus est, ultrò si offeras.

Bis interimitur, qui suis armis perit.
Bis peccas cùm peccanti obsequium accommodas.
Bis vincit qui se vincit in victoria.
Blanditia, non imperio, fit dulcis Venus.
Bona comparat præsidia misericordia.
Bona fama in tenebris proprium splendorem obtinet.
Bona, imperante animo, fiet pecunia.
Bona homini mors est, vitæ quæ extinguit mala.
Bona homini mors est, animi quæ extinguit mala.
Bona nemini hora est, ut non alicui sit mala.
Bona opinio hominum tutior pecunia est.
Bona quæ veniunt, nisi sustineantur, opprimunt.
Bonarum rerum consuetudo pessima est.
Bona turpitudo est, quæ periculum vindicat.
Boni est viri, etiam in morte nullum fallere.
Bonis nocet, quisquis pepercerit malis.
Bonitatis verba imitari, malitia major est.
Bono justitiæ proxima est severitas.
Bonorum crimen est officiosus miser.
Bonum ad virum citò moritur iracundia.
Bonum est fugienda aspicere in alieno malo.
Bonum est etiam bona verba inimicis reddere.
Bonum quidem supprimitur, nequam extinguitur.
Bonus animus læsus, gravius multò irascitur.
Bonus animus nunquam erranti obsequium accommodat.
Brevis mens ipsa est memoria iracundiæ.
Brevis ipsa vita est, sed malis fit longior.

CÆci sunt oculi, cùm animus alias res agit.
Caret periculo, qui etiam, cùm est tutus, cavet.
Casta ad virum matrona parendo imperat.
Casus quem sæpe transit, aliquando invenit.
Cave amicum credas, nisi quem probaveris.
Cavendi nulla est dimittenda occasio.
Cave ne quicquam incipias, quod post pœniteat.
Cicatrix conscientiæ, pro vulnere est.
Citiùs venit periculum, cùm contemnitur.
Citò ignominia fit superbi gloria.
Citò improborum læta ad perniciem cadunt.
Civilis belli oblivio, defensio est.
Cogas amantem irasci, amare si velis.
Comes facundus in via pro vehiculo est.
Conjunctio animi maxima est cognatio.
Conscientiæ potiùs quàm famæ attenderis.
Considera quid dicas, non quid cogites.
Consilium inveniunt multi, sed docti explicant.
Consilio meliùs vincas, quàm iracundia.
Consueta vitia ferimus, non reprehendimus.
Contemni gravius sapientiæ est, quàm percuti.
Contemni levius stultitiæ est, quàm percuti.
Contra felicem, vix Deus vires habet.
Contra impudentem, stulta est nimia ingenuitas.

Crimen relinquit vitæ, qui mortem appetit.
Crudelem medicum intemperans æger facit.
Crudelis est, non fortis, qui infantem necat.
Crudelis est in re adversa objurgatio.
Crudelis lacrymis pascitur, non frangitur.
Cui nolis sæpe irasci, irascaris semel.
Cui omnes bene dicunt, possidet populi bona.
Cui plus licet quàm par est, plus vult quàm licet.
Cui semper dederis, ubi negas, rapere imperas.
Cuivis potest accidere, quod cuiquam potest.
Cuivis dolori remedium est patientia.
Cujus mortem expetunt cives, vitam oderunt.
Cùm ames, non sapias; aut cùm sapias, non ames.
Cùm das avaro præmium, ut noceat rogas.
Cum inimico nemo in gratiam tutò redit.
Cùm vitia prosunt, peccat qui rectè facit.

DAMNARI est objurgare, cùm auxilio est opus.
Damnati lingua vocem habet, vim non habet.
Damnum appellandum est cum mala fama lucrum.
Damnum, nisi ex abundantia, rarò venit.
Dari bonum, quod potuit, auferri potest.
De inimico ne loquaris malè, sed cogites.
Deliberando discitur sapientia.
Deliberando sæpe perit occasio.

Deliberandum est diu, quod statuendum est semel.
Deliberare utilia, mora tutissima est.
Demens est, quisquis præstat errori fidem.
Deos ridere credo, cùm felix vocat.
Despicere oportet, quod possis deperdere.
Desunt inopiæ multa, avaritiæ omnia.
Didicere flere fœminæ in mendacium.
Dies quod donat, timeas; citò raptum venit.
Dives quod donat, timeas; citò raptum venit.
Difficilem habere oportet aurem ad crimina.
Dimissum quod nescitur, non amittitur.
Discipulus est prioris posterior dies.
Discordia fit carior concordia.
Discute quod audias omne, quod credas proba.
Diu apparandum est bellum, ut vincas celeriùs.
Dolor animi gravior est quàm corporis dolor.
Dolor decrescit, ubi, quo crescat, non habet.
Ducis in consilio posita est virtus militum.
Dulce etiam fugias, quod fieri amarum potest.
Dum vita grata est, mortis conditio optima est.

EFFUGERE cupiditatem, regnum est vincere.
Eget minus mortalis, quò minus cupit.
Eheu quàm miserum est, fieri metuendo senem!
Eodem animo beneficium debetur, quo datur.

Eripere telum, non dare irato, decet.
Est cupiditati & ipsa tarda celeritas.
Est socia mortis homini vita ingloria.
Est turba semper argumentum pessimi.
Est vita misero longa, felici brevis.
Et calamitas virtutis est occasio.
Et deest & superat miseris cogitatio.
Et miseriarum portus est patientia.
Etiam bonum sæpius obest adsuescere.
Etiam capillus unus habet umbram suam.
Etiam celeritas in desiderio mora est.
Etiam hosti est æquus, qui habet in consilio fidem.
Etiam innocentes cogit mentiri dolor.
Etiam in peccato rectè præstatur fides.
Etiam oblivisci quid sis, interdum expedit.
Etiam oblivisci quod scis, interdum expedit.
Etiam qui faciunt, oderunt injuriam.
Etiam sanato vulnere cicatrix manet.
Etiam tyrannus vix precariò imperat.
Excelsis multò faciliùs casus nocet.
Exeritur opere nequitia, non incipit.
Ex hominum quæstu facta Fortuna est Dea.
Exigua pars est vitæ quam nos vivimus.
Exilium patitur, patriæ qui se denegat.
Ex lite multa gratia fit formosior.
Ex præmii spe laboris fit solatium.
Extrema semper de antefactis judicant.
Ex vitio alterius sapiens emendat suum.

FACILITAS animi ad partem stultitiæ rapit.
Faciliùs crescit, quàm inchoatur dignitas.
Facit gratum Fortuna, quem nemo videt.
Factum tacendo, crimen facias acrius.
Falsum maledictum, malevolum mendacium est.
Famam curant multi, pauci conscientiam.
Fatetur facinus is qui judicium fugit.
Felicitas nutrix est iracundiæ.
Felicitas infelici innocentia est.
Felix improbitas optimorum est calamitas.
Fer difficilia, facilia leviùs perferes.
Feras, non culpes, quod mutari non potest.
Feras quod lædit, ut & id quod prodest feras.
Ficta citò ad naturam reciderint suam.
Fidem nemo unquam perdit, nisi qui non habet.
Fidem qui perdit, perdere ultra nil potest.
Fidem qui perdit, quo se servat reliquo?
Fides, ut anima, unde abiit, eò nunquam redit.
Formosa facies, muta commendatio est.
Fortuna cùm blanditur, captatum venit.
Fortuna plus homini quàm consilium valet.
Fortuna jus in hominis mores non habet.
Fortuna magna, magna Domino est servitus.
Fortuna nulli plus quàm consilium valet.

Fortuna nimiùm quem fovet, stultum facit.
Fortuna nos vincit, nisi tota vincitur.
Fortuna obesse nulli contenta est semel.
Fortuna quò se, eodem & inclinat favor.
Fortuna vitrea est, tum, cùm splendet, frangitur.
Fortuna unde aliquid fregit, cassum penitus est.
Fortuna usu dat multa, mancipio nihil.
Fortunam citiùs reperias, quàm retineas.
Fortunam citiùs vel rapias, quàm retineas.
Fraus est accipere quod non possis reddere.
Frequens vindicta, paucorum odium reprimit.
Frugalitas inserta est rumoris boni.
Frustra rogatur, qui misereri non potest.
Furor fit læsa sæpius patientia.
Futura pugnant, ne se superari sinant.

GEMINAT peccatum, quem delicti non pudet.
Gemitus, dolores indicat, non vindicat.
Grave crimen, etiam cùm leviter dictum est, nocet.
Grave judicium est, quod præjudicium non habet.
Grave præjudicium est, quod judicium non habet.
Gravis animi pœna est, quem post facti pœnitet.
Gravis animus dubiam non habet sententiam.
Gravior est inimicus qui latet in pectore.
Graviora quædam sunt remedia periculis.

Gravissima est probi hominis iracundia.
Gravissimum est imperium consuetudinis.
Gravius malum omne est quod sub aspectu latet.
Gravius nocet, quodcunque inexpertum accidit.

HABENT locum maledicti crebræ nuptiæ.
Habet suum venenum blanda oratio.
Heredem ferre honestius est, quàm quærere.
Heredis fletus sub persona risus est.
Heu quàm conscientia, animi gravis est servitus!
Heu quàm miser est, qui in tormento vocem haud habet!
Heu quàm difficilis gloriæ custodia est!
Heu quàm est timendus, qui mori tutum putat!
Hominem etiam frugi flectit sæpe occasio.
Hominem experiri multa, paupertas jubet.
Homini consilium tunc deest, cùm multa invenit.
Homo extra corpus est suum, cùm irascitur.
Homo ne sit sine dolore, fortunam invenit.
Homo semper in os fert aliud, aliud cogitat.
Homo toties moritur, quoties amittit suos.
Homo vitæ commodatus, non donatus est.
Honesta lex est temporis, necessitas.
Honestè parcas improbo, ut parcas probo.
Honestè servit, qui succumbit tempori.

Honestus rumor alterum est patrimonium.
Honos honestum decorat, inhonestum notat.
Humanitatis optima est certatio.

JACET omnis virtus, fama nisi latè patet.
Ibi semper est victoria, ubi concordia est.
Ibi pote valere populus, ubi leges valent.
Id agas, tuo te merito ne quis oderit.
Ignis suum calorem etiam in ferro tenet.
Ignis probat aurum, miseriæ fortem probant.
Ignoscere hominum est, ubi pudet cui ignoscitur.
Ignoscere hominum est, nisi pudet cui ignoscitur.
Ignoscito sæpe alteri, nunquam tibi.
Illo nocens se damnat, quo peccat, die.
Imperium habere vis magnum? Impera tibi.
Imprudens peccat, quem post facti pœnitet.
Impune in eum pecces, qui peccat rarior.
In amore, semper mendax iracundia est.
In amore, forma plus valet quàm auctoritas.
In amore, semper causa damni quæritur.
In calamitoso risus, etiam injuria est.
Incertus animus remedium est sapientiæ.
Inertia judicatur, cùm fugitur labor.
Inertia est laboris excusatio.
Infelici, innocentia est felicitas.

Inferior rescit, quicquid peccat superior.
Infirmi animi est, non posse divitias pati.
Ingenuitas non recipit contumeliam.
Ingenuitatem lædis, cùm indignum rogas.
Ingenuus animus non fert vocis verbera.
Ingrata sunt beneficia queîs comes metus.
Ingratus unus omnibus miseris nocet.
Inimici ad animum nullæ conveniunt preces.
Inimico extincto, exitium lacrymæ non habent.
Inimicum, quamvis humilem, docti metuere est.
Inimicum ulcisci, vitam accipere est alteram.
In judicando criminosa est celeritas.
Injuriam aures quàm oculi faciliùs ferunt.
Injuriam faciliùs facias, quàm feras.
Injuriam ipse facias, ubi non vindices.
Injuriarum remedium est oblivio.
In miseri vitia nulla contumelia est.
In misero facilè fit potens injuria.
In nullum avarus bonus est; in se pessimus.
Inopiæ desunt pauca, avaritiæ omnia.
Inopi beneficium bis dat, qui dat celeriter.
In rebus dubiis plurima est audacia.
Insanus omnis furere credit ceteros.
Inopia instructa est, in divitiis cupiditas.
Intellige ecquæ sint, ut & bene agas, bona.
In turpi re peccare, bis delinquere est.
In Venere semper certat dolor & gaudium.
In Venere semper dulcis est dementia.

Invidia loquitur id, quod obest, non quod subest.
Invidiam ferre aut fortis aut felix potest.
Invidia tacitè, sed inimicè, irascitur.
Invitat culpam, qui delictum præterit.
Invitum cùm retineas, exire incitas.
Iratum breviter vites, inimicum diu.
Iratus cùm ad se redit, sibi tum irascitur.
Iratus, etiam facinus consilium putat.
Iratus nil non criminis loquitur loco.
Is minimo eget mortalis, qui minimum cupit.
Ita agas ne quis tuo ipse te merito oderit.
Ita crede amico, ne sit inimico locus.
Ita amicum habeas, posse inimicum fieri ut putes.
Iter est quacunque dat prior vestigium.
Jucunda macula est ex inimici sanguine.
Jucundum nihil est, nisi quod reficit varietas.
Judex damnatur, cùm nocens absolvitur.
Jus omne supra omnem positum est injuriam.

LÆso doloris remedium, inimici dolor.
Lapsus semel, fit culpa, si iterum cecideris.
Lascivia & laus nunquam habent concordiam.
Latè lucere ignis, ut nihil urat, potest.
Laus nova nisi oritur, etiam vetus amittitur.

Legem nocens veretur, Fortunam innocens.
Legem solet obliviscier iracundia.
Levis est Fortuna; citò reposcit, quod dedit.
Lex videt iratum, iratus legem non videt.
Lex universi est, quæ jubet nasci & mori.
Libido cunctos etiam sub vultu domat.
Libido, non judicium est, quod levitas sapit.
Licentiam des linguæ, cùm verum petas.
Lingua est maliloquax mentis indicium malæ.
Locis remotis qui latet, lex est sibi.
Loco ignominiæ est apud indignum dignitas.
Longinquum est omne quod cupiditas flagitat.
Lucrum sine damno alterius fieri non potest.
Luxuriæ desunt multa, avaritiæ omnia.

MAGE fidus heres nascitur, quàm scribitur.
Mage valet qui nescit, calamitas quid valet.
Magnam fortunam magnus etiam animus decet.
Magnanimo injuriæ remedium oblivio est.
Magnum crimen secum adfert indignatio.
Mala causa est quæ requirit misericordiam.
Malæ naturæ nunquam doctore indigent.
Mala est medicina, ubi aliquid naturæ perit.
Mala est voluptas ad alienum consuescere.
Mala mors necessitatis contumelia est.

Malam

Malam rem cùm velis, honestatem improbes.
Maledictum, interpretando facias acrius.
Malè facere qui vult, nunquam non causam invenit.
Malè facere qui vult, nusquam non causam invenit.
Malè geritur, quicquid geritur Fortunæ fide.
Malè imperando summum imperium amittitur.
Malè secum agit æger, medicum qui heredem facit.
Malè vincit is quem pœnitet victoriæ.
Malè vivet, quisquis nesciet mori bene.
Malè vivunt, qui se semper victuros putant.
Malevolus animus abditos dentes habet.
Malevolus semper suâ naturâ vescitur.
Malignos fieri maximè ingrati docent.
Malitia unius citò fit maledictum omnium.
Malitia, ut pejor veniat, se simulat bonam.
Malo in consilio fœminæ vincunt viros.
Malo etiam parcas, si unà est periturus bonus.
Malum alienum ne feceris tuum gaudium.
Malum consilium consultori pessimum est.
Malum est consilium, quod mutari non potest.
Malus animus in secreto pejus cogitat.
Malus bonum ad se nunquam consilium refert.
Malus bonum ubi se simulat, tunc est pessimus.
Malus est vocandus, qui suâ causâ est bonus.
Malus etsi obesse non pote, tamen cogitat.
Malus quicunque in pœna est, præsidium est bonis.
Manifesta causa secum habet sententiam.
Mansueta tutiora sunt; sed serviunt.

V

Medicina calamitatis est æquanimitas.
Medicina sola miseriarum, oblivio.
Meretrix est instrumentum contumeliæ.
Metuendum semper est ei, quod tutum velis.
Metum respicere non solet, quicquid juvat.
Metus improbos compescit, non clementia.
Metus cùm venit, rarum habet somnus locum.
Minimum eripit Fortuna cùm minimum dedit.
Minùs decipitur, cui negatur celeriter.
Minus est quàm servus, Dominus, qui servos timet.
Minùs sæpe pecces, si scias, quid nescias.
Misera est voluptas, ubi pericli memoria est.
Miser dici bonus vir, esse non potest.
Miseri est nescire, sine periculo vivere.
Miseriam nescire, sine periclo est vivere.
Misericors civis, patriæ est consolatio.
Miserrima est fortuna, quæ inimicos latet.
Miserrima est fortuna, quæ inimico caret.
Miserrimum est arbitrio alterius vivere.
Miserum est, tacere cogi, quod cupias loqui.
Miserum te judico, quod nunquam fueris miser.
Mora cogitationis diligentia est.
Mora omnis odio est, sed facit sapientiam.
Mori est felicis antequam mortem invocet.
Mori necesse est, sed non quoties volueris.
Mortem timere, crudelius est quàm mori.
Mortem ubi contemnas, omnes viceris metus.
Muliebris lacryma, condimentum malitiæ est.

Mulier cùm sola cogitat, malè cogitat.
Mulier quæ multis nubit, multis non placet.
Multa ignoscendo fit potens potentior.
Multis minatur, qui uni facit, injuriam.
Multis placere quæ cupit, culpam capit.
Multorum calamitate vir moritur bonus.
Multa ante tempus, quàm virum invenias bonum.
Multos timere debet, quem multi timent.
Muneribus, non lacrymis, meretrix est misericors.
Mutat se bonitas, irritata injuriâ.

NATURAM abscondit cùm rectè improbus facit.
Necesse est multos timeat, quem multi timent.
Necessitas ab homine, quæ vult, impetrat.
Necessitas dat legem, non ipsa accipit.
Necessitas egentem, mendacem facit.
Necessitas quàm pertinax regnum tenet!
Necessitas quod celat, frustra quæritur.
Necessitas quod poscit, nisi das, eripit.
Necessitatem ferre, non flere addecet.
Necessitati quodlibet telum utile est.
Necessitati sapiens nihil unquam negat.
Necessitatis est remedium parcitas.
Nec mortem effugere quisquam, nec amorem potest.
Nec vita nec fortuna hominibus perpes est.

Negandi causa avaro nunquam deficit.
Negata est magnis sceleribus semper fides.
Negat sibi ipse, qui, quod difficile est petit.
Nemo qui cœpit ex se, risum præbuit.
Nemo immaturè moritur, qui moritur miser.
Nemo ita pauper vivit, quàm pauper natus est.
Nemo timendo ad summum pervenit locum.
Nequitia, pœna maxima ipsamet sui est.
Nescio quid cogitat, cùm bonum imitatur malus.
Nil agere semper infelici est optimum.
Nil aliud scit necessitas, quàm vincere.
Nil eripit Fortuna, nisi quod & dedit.
Nil est miserius, quàm ubi pudet quod feceris.
Nil magis amat cupiditas, quàm quod non licet.
Nil non acerbum priùs quàm maturum fuit.
Nil non aut lenit, aut domat diuturnitas.
Nil peccant oculi, si oculis animus imperet.
Nil posse quenquam, mortuum hoc est vivere.
Nil proprium ducas, quod mutari potest.
Nil turpe ducas pro salutis remedio.
Nil turpius, quàm vivere incipiens senex.
Nimium altercando veritas amittitur.
Nimium est in morte boni, si nil inest mali.
Nisi per te sapias, frustra sapientem audias.
Nisi qui scit facere, insidias nescit metuere.
Nisi vindices delicta, improbitatem adjuves.
Nocens precatur, innocens irascitur.
Nocentem qui defendit, sibi crimen parit.

Nocere casus non solet constantiæ.
Nocere posse & nolle, laus amplissima est.
Noli contemnere ea, quæ summos sublevant.
Non citò ruinâ perit is qui rimam timet.
Non corrigit, sed lædit, qui invitum regit.
Non est beatus, esse qui se non putat.
Non est bonitas, esse meliorem pessimo.
Non est pusillum, si quid maximo est minus.
Non est cicatrix turpis, quam virtus parit.
Non est tuum, Fortuna quod fecit tuum.
Non facilè de innocente crimen fingitur.
Non facilè solus serves, quod multis placet.
Non novit virtus calamitati cedere.
Non pote non sapere, qui se stultum intelligit.
Non quàm multis placeas, sed qualibus, stude.
Non semper aurem facilem habet felicitas.
Non vincitur, sed vincit qui cedit suis.
Nulla hominum major pœna est, quàm infelicitas.
Nulli faciliùs, quàm malo invenies parem.
Nulli impones, quod ipse ferre non queas.
Nullo in loco malè audit misericordia.
Nullum sine teste putaveris suo locum.
Nullum sine auctoramento est magnum malum.
Nullus sapientum proditori credidit.
Nullus tantus quæstus, quàm quod habes parcere.
Nunquam faciliùs culpa, quàm in turba latet.
Nunquam non miser est, qui quod timeat, cogitat.
Nunquam periclum sine periclo vincitur.

Nunquam satis est, quod improbæ spei datur.
Nunquam secura est prava conscientia.
Nunquam ubi diu fuit ignis, deficit vapor.

OBSEQUIUM nuptæ, citò fit odium pellicis.
Occasio ægrè offertur, facilè amittitur.
Occasio receptus difficiles habet.
Occidi pulchrum, ubi cum ignominia servias.
Odia, alia sub vultu, alia sub osculo latent.
Officium benevoli animi, finem non habet.
Omnes æquo animo parent, digni ubi imperant.
Omne vitium semper habet patrocinium suum.
Omnis dies velut ultimus ordinandus est.
Omnis voluptas, quemcunque arrisit, nocet.
O pessimum periculum quod opertum latet!
O tacitum tormentum animi conscientia!
O vita misero longa, felici brevis!

PARATÆ lacrymæ insidias, non fletum indicant.
Parens iratus, in se est crudelissimus.
Parere scire, par imperio gloria est.
Pars beneficii est, quod petitur, si bellè neges.

Pars beneficii est, quod petitur, si citò neges.
Parvo fames constat, magno fastidium.
Patiendo multa veniunt, quæ nequeas pati.
Patiens & fortis seipsum felicem facit.
Patiens in adversis nunquam est felicitas.
Patientia, animi divitias occultas habet.
Patria tua est, ubicunque vixeris bene.
Paucorum est intelligere quid cui det Deus.
Paucorum improbitas, universis calamitas.
Peccare pauci nolunt, nulli nesciunt.
Peccatum amici, velut tuum, rectè putes.
Peccatum extenuat, qui celeriter corrigit.
Pecuniæ oportet imperes, non servias.
Pecunia una regimen rerum est omnium.
Pejora multa cogitat mutus dolor.
Perdendi finem nemo, nisi egestas, facit.
Perdit non donat, qui donat, nisi est memor.
Perenne conjugium, animus, non corpus, facit.
Pereundi scire tempus, assiduè est mori.
Perfacilè felix, quod vota impetrant facit.
Perfugere ad inferiorem, seipsum est tradere.
Pericula qui audet, ante vincit, quàm accipit.
Pericula timidus, etiam quæ non sunt, videt.
Perpetuò vincit, qui utitur clementia.
Per quæ sis tutus, illa semper cogites.
Plerique metu boni, non innocentiâ.
Plures tegit Fortuna, quàm tutos facit.
Plus est quàm pœna, injuriæ succumbere.

Plus est quàm pœna, sine re miserum vivere.
Pœna ad malum serpens, ut proterat, venit.
Pœna allevatur tunc, ubi laxatur dolor.
Pœnam moratur improbus, non præterit.
Populi est mancipium, quisquis patriæ est utilis.
Post calamitatem memoria, alia est calamitas.
Potens misericors, publica est felicitas.
Potenti irasci, sibi periculum est quærere.
Potest non esse honestum, quod non liberum est.
Præsens est semper, qui absens etiam ulciscitur.
Prius negare, post fecisse, fallere est.
Probo bona fama, maxima est hereditas.
Probi delicta judex legens deterit.
Probo beneficium qui dat, ex parte accipit.
Probus libertus, sine natura est filius.
Prodesse qui vult, nec potest, æquè est miser.
Prodest, quicunque obesse non vult, cùm potest.
Pro dominis peccare, etiam virtutis loco est.
Pro medicina dolor est, dolorem qui necat.
Prope est, libens ut damnet, qui damnat citò.
Prope est, non æquè ut damnet, qui damnat nimis.
Properare in judicando, est crimen quærere.
Prospicere in pace oportet, quid bellum juvet.
Prudenti stultus etiam sermonis jocus est.
Pudor dimissus nunquam redit in gratiam.
Pudor doceri non potest, nasci potest.
Pudorem alienum qui eripit, perdit suum.
Pudorem habere, servitus quodammodo est.

Pudor quemcunque non flectit, frangat timor.
Pulchrum est præstare cuncta, nihil exigere.
Pupillus est avarus ætatis brevis.
Puras Deus, non plenas, aspicit manus.

QUÆ vult videri bella nimis, nulli negat.
Quàm felix vita quæ sine negotiis transiit!
Quàm magnum est non laudari, & esse laudabilem!
Quàm malus est culpam qui suam alterius facit!
Quàm miser est, cui ingrata misericordia est!
Quàm miser est, qui excusare sibi se non potest!
Quàm miserum auxilium est, ubi nocet, quod sustinet!
Quàm miserum est, bene quod feceris, factum queri
Quàm miserum est cogi opprimere quem salvum velis!
Quàm miserum est, cùm se renovat consumptum malum!
Quàm miserum est id, quod pauci habent, amittere!
Quàm miserum est mortem cupere, nec posse emori!
Quàm miserum officium est, quod successum non habet!
Quàm miserum est, ubi consilium casu vincitur!
Quàm miserum est ubi te captant, qui defenderint!

Quàm pœnitenda incurrunt viventi diu!
Quàm sæpe veniam, qui negaverat, petit!
Quàm timidus is est paupertatem qui timet!
Quamvis acerbus, qui monet, nulli nocet.
Quamvis non rectum, quod juvat, rectum putes.
Quemcunque quærit calamitas, facilè invenit.
Quem diligas, etiam queri de ipso malum est.
Quem fama semel oppressit, vix restituitur.
Qui æquo malis animo miscetur, est malus.
Qui bene dissimulat, citiùs inimico nocet.
Quicquid bono concedis, das partem tibi.
Quicquid conaris, quò pervenias, cogites.
Quicquid fit cum virtute, fit cum gloria.
Quicquid Fortuna exornat, citò contemnitur.
Quicquid futurum est summum, ab imo nascitur.
Quicquid nocere didicit, meminit, cùm potest.
Qui, cùm dolet, blanditur, post tempus sapit.
Quidam inimici graves, amici sunt leves.
Qui debet, limen creditoris non amat.
Quid est beneficium dare? imitari Deum.
Qui doctè servit, partem dominatûs tenet.
Quid quisque possit, nisi tentato nesciit.
Quid ipse sis, non quid habearis, interest.
Quid tibi pecuniâ opus est, si eâ uti non potes?
Quieta vita iis qui tollunt Meum, Tuum.
Qui spectat, ut rogetur, officium levat.
Qui in vero dubitat, malè agit, cùm deliberat.
Qui invitus servit, fit miser, servit tamen.

Qui jusjurandum servat, quò vis pervenit.
Qui metuit calamitatem, rariùs accipit.
Qui timet insidias omnes, nullas incidit.
Qui pote celare vitium, vitium non facit.
Qui pote consilium fugere, sapere idem potest.
Qui pote nocere, timetur cùm etiam non adest.
Qui pote nocere, timetur cùm etiam non nocet.
Qui pote transferre amorem, pote deponere.
Qui pro innocente dicit, satis est eloquens.
Qui se ipsum laudat, citò derisorem invenit.
Quis pauper est? qui dives videtur sibi.
Qui sibi non vivit, meritò aliis est mortuus.
Quis miserum sciret, verba nisi haberet dolor?
Quis plurimum habet? is qui omnium minimum cupit.
Qui timet amicum, amicus ut timeat, docet.
Qui timet amicum, vim non novit nominis.
Qui venit, ut noceat, semper meditatus venit.
Qui dubitat ulcisci, improbos plures facit.
Qui culpæ ignoscit uni, suadet pluribus.
Quo cavet is, cùm animus aliud, verba aliud petunt?
Quod ætas vitium posuit, ætas auferet.
Quodcunque animus sibi imperavit, obtinet.
Quod est timendum, decipit, si negligas.
Quod facere turpe est, dicere honestum ne puta.
Quod fugere credas, sæpe solet occurrere.
Quod nescias, cui serves, stultum est parcere.
Quod nescias, damnare, summa est temeritas

Quod periit, quæri pote, reprendi non pote.
Quod quisque amat, laudando commendat sibi.
Quod semper est paratum, non semper juvat.
Quod senior loquitur, omnes consilium putant.
Quod timeas, citiùs, quàm quod speres, evenit.
Quod vitiosum est, quo animo facias, nihil interest.
Quod vix contingit, vix voluptatem parit.
Quod vult cupiditas cogitat, non quod decet.
Quod vult habet, qui velle quod satis est, potest.
Quotidie damnatur, qui semper timet.
Quotidie est deterior posterior dies.

RAPERE est accipere quod non possis reddere.
Rapere est, non petere, quicquid invito auferas.
Rarum esse oportet, quod diu carum velis.
Ratione, non vi, vincenda adolescentia est.
Refert quàm quis bene vivat; quàm diu, non refert.
Regnat, non loquitur, qui nil nisi quod vult facit.
Rei nulli prodest mora, nisi iracundiæ.
Remedium, fraus est, contra flumen quærere.
Repelli se homo faciliùs fert, quàm decipi.
Repentè dives, nemo factus est bonus.
Res inquieta est in seipsam, felicitas.
Respicere nil consuevit iracundia.
Rex quantò est major, tantò est insidiosior.

Revertere, unde veneris, nihil grave est.
Reus innocens Fortunam, non testem timet.
Rex esse nolim, ut esse crudelis velim.
Rivalitatem non amat victoria.
Rogare ingenuo servitus quodammodo est.
Roganti meliùs, quàm imperanti, pareas.
Ruborem amico excutere, amicum est perdere.

SÆPE oculi & aures vulgi, sunt testes mali.
Sæpe ignoscendo das injuriæ locum.
Salutis causâ bene fit homini injuria.
Sanctissimum est meminisse cui te debeas.
Sapiens contra omnes arma fert, cùm cogitat.
Sapiens quod petitur, ubi tacet, breviter negat.
Satis est beatus qui potest, cùm vult, mori.
Sat magna usura est pro beneficio memoria.
Secretè amicos admone, lauda palam.
Secunda in paupertate fortuna est fides.
Secundus est a matre, nutricis dolor.
Se damnat judex, innocentem qui opprimit.
Seditio civium, hostium est occasio.
Semper beatam se putat benignitas.
Semper consilium tunc deest, cùm opus maximè est.
Semper metuendo sapiens evitat malum.
Semper metuendum, quicquid irasci potest.

Semper plus metuit animus ignotum malum.
Semper redundat ipse in auctores timor.
Sensus, non ætas, invenit sententiam.
Se posse plus iratus quàm possit putat.
Serò est in periculis consilium quærere.
Sibi ipsi improbitas cogit fieri injuriam.
Sibi ipsi dat supplicium, quem admissi pudet.
Sibi primùm auxilium eripere, est leges tollere.
Si nil velis timere, metuas omnia.
Socius fit culpæ, qui nocentem sublevat.
Solatium grande est cum universo unà rapi.
Solet esse in dubiis, pro consilio, temeritas.
Solet hora, quod multi anni abstulerint, reddere.
Solet sequi laus, cùm viam fecit labor.
Sordidiùs multò vivimus quàm nascimur.
Spes est salutis, ubi hominem objurgat pudor.
Spes inopem, res avarum, mors miserum levat.
Spes præmii laboris est solatium.
Spina etiam grata est, ex qua spectatur rosa.
Stultitia est insectari quem omnes diligunt.
Stultitiæ partem interdum habet felicitas.
Stulti timent fortunam, sapientes ferunt.
Stultum est alium velle ulcisci pœnâ suâ.
Stultum est queri de adversis, ubi culpa est tua.
Stultum est timere quod vitari non potest.
Stultum est vicinum velle ulcisci incendio.
Stultum facit fortuna quem vult perdere.
Stultum imperare reliquis, qui nescit sibi.

Suadere benevoli est primùm, dein corrigere.
Submittit se, quæ se erigit, felicitas.
Suis qui nescit parcere, inimicis favet.
Submissum imperium non tenet vires suas.
Suspecta semper ornamenta ementibus.
Suspicio sibi ipsa rivales parit.
Suum sequitur lumen semper innocentia.

TACERE nescit idem, qui nescit loqui.
Taciturnitas stulto homini pro sapientia est.
Tam deest avaro quod habet, quàm quod non habet.
Tam diu discendum est homini, quàm diu nesciat.
Timidus vocat se cautum, parcum sordidus.
Tormentum ô dulce, æquo ubi reprimitur gaudium!
Turpis inopia est, quæ nascitur de gloria.
Tuta est jactura quæ fit negligentia.
Tutissima res timere nihil præter Deum.

UBI cœpit pauper divitem imitari, perit.
Ubicunque pudor est, semper ibi sancta est fides.
Ubi fata peccant, hominum consilia excidunt.
Ubi innocens formidat, damnat judicem.

Ubi maximè gaudebis, metues maximè.
Ubi omnis vita metus est, mors est optima.
Ubi peccat ætas major, malè discit minor.
Ubi timetur, nil quod timetur nascitur.
Velox consilium sequitur pœnitentia.
Verbum omne, refert in quam partem intelligas.
Verum est, quod pro salute fit mendacium.
Verum cur non audimus? quia non dicimus.
Veterem ferendo injuriam, invites novam.
Veterem ferendo injuriam, vites novam.
Viri boni est, nescire facere injuriam.
Virum bonum natura, non ordo facit.
Virtute quod non possis, blanditiâ auferas.
Virtuti amorem nemo honestè denegat.
Virtuti meliùs quàm Fortunæ creditur.
Virtutis spolia cùm videt, gaudet labor.
Virtutis vultus partem habet victoriæ.
Vis omnibus esse notus? nôris neminem.
Vitium fuit, nunc mos est assentatio.
Vix quisquam transit in bonum, nisi ex malo.
Ulcera animi sananda magis quàm corporis.
Unus dies pœnam affert; multi cogitant.
Voluptas e difficili data dulcissima est.
Voluntas quem pudicum, non corpus facit.
Voluptas tacita, mage metus quàm gaudium est.
Utrumque casum aspicere debet, qui imperat.
Vultu an naturâ sis sapiens, multùm interest.

TROCHAICI, vel quasi.

ALEATOR, quantò in arte est melior, tantò est nequior.

Cui quid vindicandum est, omnis optima illi occasio est.

Conscientia amici, nullius linguæ invenit preces.

Contumeliam nec ingenuus fert, nec fortis facit.

Cujus mortem amici exspectant, vitam cives oderunt.

Difficile est dolori convenire cum sapientia.

Dixeris maledicta cuncta, cùm hominem ingratum dixeris.

Duplex fit bonitas, si simul accesserit celeritas.

Esse necesse est vitia minima maximorum maxima.

Est beneficium eo carere, quod invitus possides.

Est honesta turpitudo pro bona caussa mori.

Expetit pœnas iratus ab alio; a seipso exigit.

Exul is, cui nusquam domus est, sine sepulchro est mortuus.

Felix est, non qui videtur esse aliis, sed qui sibi.

Fœminarum curam gerere desperare est otium.

Fortior est qui cupiditates suas, quàm qui hostes subjicit.

Frustra cùm est ventum ad senectam, repetas adolescentiam.

Fulmen est, ubi cum potestate habitat iracundia.
Habet in adversis auxilia, qui in secundis commodat.
Heu dolor quàm miser est qui in tormentis vocem non habet!
Heu quàm miserum est discere servire, ubi dominari doctus es!
Heu quàm miserum est ab eo lædi, de quo non ausis queri!
Heu quàm multa pœnitenda incurrunt viventes diu!
Homo, qui in homine calamitoso est misericors, meminit sui.
Homo semper aliud fert in se, in alterum aliud cogitat.
Improbè Neptunum accusat, qui iterum naufragium facit.
In malis sperare bonum, nisi innocens, nemo solet.
Inter amicos judicatur, quàm inimicos molestiùs.
Ipsæ amicos res opimæ pariunt, adversæ probant.
Iracundiam qui vincit, superat hostem maximum.
Irritare est calamitatem cùm te felicem vocas.
Ita habeas amicum, posse ut fieri inimicum putes.
Mage cavenda est amicorum invidia, quàm insidiæ hostium.
Maximo periclo custoditur, quod multis placet.
Minimè amicus sum, fortunæ particeps nisi sim tuæ.
Mors infanti felix, juveni acerba, sera nimis seni.
Mortuo munus qui mittit, nil dat illi, adimit sibi.
Næ virtutibus multis abundat, qui alienas amat.

Neminem nec accusaveris, nec laudaveris citò.
Nescias quid optes, aut quid fugias; ita ludit dies.
Nescit is nocere, qui nocere velle perdidit.
Nî gradus servetur, nulli tutus est summus locus.
Nil prodest bene didicisse, facere si cesses bene.
Nil rationis est, ubi res semel in affectum venit.
Nondum felix es, si nondum turba te deriserit.
Non aliter vives in solitudine, aliter in foro.
Nulla, quæ multos amicos recipit, angusta est domus.
Nulla tam bona est fortuna, de qua nil possis queri.
Nusquam meliùs morimur homines, quàm ubi libenter viximus.
Objurgare in calamitate, gravius est quàm calamitas.
Odio oportet ut peccandi facias, non metu, bonum.
Omne dixeris maledictum, cùm ingratum hominem dixeris.
Omnes vitam differentes mors incerta prævenit.
Optimè positum est beneficium, ubi ejus meminit qui accipit.
Optimum est sequi majores, rectè si præcesserint.
Pecunia est ancilla, si scis uti; si nescis, domina est.
Plerique ubi aliis maledicunt, faciunt convitium sibi.
Principium est discordiæ, ex communi facere proprium.
Proximum tenet locum confessio innocentiæ.
Quantò seriùs peccatur, tantò incipitur turpiùs.

Quem bono tenere non potueris, hunc teneas malo.
Quicquid est plus quàm necesse possidentes deprimit.
Quid refert quantum habeas? Multò illud plus est, quod non habes.
Regibus pejus est multò, quàm ipsis servientibus.
Res bona est non extirpare sceleratos, sed scelera.
Ridiculum est, odio nocentis, perdere innocentiam.
Sæpe dissimulare, quàm vel ulcisci, satius fuit.
Sæpius locutum, nunquam me tacuisse pœnitet.
Semper vocis & silentii temperamentum tene.
Sermo animi est imago: qualis vir, talis & oratio est.
Si multis tua vita placuerit, tibi placere non potest.
Sine dolore est vulnus, quod ferendum cum victoria.
Si pares invitus, servus es: minister, si volens.
Solitudinem quærat, qui vult cum innocentibus vivere.
Tam crudelitas est omnibus, atque nulli ignoscere.
Tam deest, quod habet, avaro, quàm misero quod non habet.
Thesaurum in sepulchro ponit, qui senem heredem facit.
Tolerabilior, qui mori jubet, quàm qui malè vivere.
Tolerabilior pœna, haud posse, quàm nescire vivere.
Tuta sæpe, nunquam secura, mala conscientia est.
Ubi sis cum tuis, & absis patriâ, eam desideres.
Vita hominis brevis: ideò honesta mors, est immortalitas.

NOTÆ JANI GRUTERI.

SENTENTIARUM harum geminum, aut potiùs gemmeum partum, debemus *Cantabrigiæ* ac *Frisingæ*; quarum e Bibliothecis produxere obstetricatu minimè infausto, bina illa Orbis *Europæi* sidera, *Desiderius Erasmus*, *Marcus Velserus*: hic quidem intra biennium; ille ante annos penè centum, ut latiùs doceberis & ex *Seneca* ipsius, & ex Adagiis. Quod ad primam prolem attinet, eam nuper ad invidiam usque expoliit lima divina *Josephi Scaligeri*. Posteriorem ferè adhuc sanguinolentam, ego his ipsis manibus, sustuli, lavi, fovi, finxi; adhibitâ aleipticâ minimè pœnitendâ, e myrotheciis Librariæ Serenissimi mei Principis, Electoris *Palatini*. Id ita esse, ipsæmet puellæ, eâ quâ sunt ingenuitate, profitentur, quarum vocem tamen auribus publicis arcuissem, nisi esset e re literaria Criticos bene audire: hoc utique tempore, quo multi sunt qui opus ultrò quæ-rant, neque tam augeant irritentque morbos, quàm manu faciant.

A.

A morte semper homines tantumdem absumus.] Transsumptum e *Senecæ* Epistola xxx, ipso fine.

Ab alio spectes.] Ita aliquot membranæ, reliquæ *expectes*, quod eodem redit, sed exprimenda videbatur prisci ævi indoles. Sanè in *Orosio* lib. II. c. 10. circa finem erat quoque *spectare.* Mss. *Pall. expectare.*

Æs debitorem leve; grave, inimicum facit.] Ita malui, quàm quod erat in aliis: *Æs debitorem leve gravem inimicum facit*, asserente priorem lectionem ipsomet *Seneca* Epistola XIX. Item LXXXI. sub finem.

Ætas cinædum.] Vitam huic versui affudit Illustris *Scaliger*, & hac ferè facie conspicitur in codice *Gallico*, qui aliquando fuit *Hier. Commelini*, nisi quod turbet vox prima.

Amans, ita ut fax, agitando ardescit magis.] Sic *Palatinæ* membranæ, longè melius quàm *Frisingenses.*

* *Amicis eò magis dees, quò nihil habes.*] Legendum, *Amicis eò magis dees, quò* minus *habes.* Et sensus & oppositorum ratio (*magis* & *minus*) id facilè persuaserint. (TAN. FAB.)

Amici vitia, nisi feras, facis tua.] Contrariæ sententiæ versum isti subjeci, nempe: *Amici vitia si feras, facis tua:* quod viderem homines ingeniosos id sæpius fecisse in his Gnomis, & tam ancipiti vultu, hæc atque illa se commendare, ut jure hæreas a quibus potissimum standum sit. Certè in utramque partem disputari posse, nemo negabit, qui a limine Philosophiæ umbram salutaverit.

Angusta capitur tutior mensa cibus.] Hinc aufe-

rendum erat: ut pote quod compareat *Senecæ Thyeste* vers. 451. Sed cùm hactenus locum suum obtinuerit, malim ab alio potiùs in exilium ejici, quàm a me; cui votum, ut *Annæi* nostri & dogmata non hoc tantùm aspicerentur loco sed omnibus; ne pectorum quidem penetralibus exceptis.

Animus vereri qui scit, scit tuta ingredi.] Legitur etiam in scriptis libris: *scit tuto aggredi*, item *tuta aggredi.*

Aspicere oportet, quidquid nolis perdere.] Sumptum e *Senecæ* libris, sed excidit locus. Adumbratur tamen iterum libro III de Beneficiis, cap. 2. Respicitque ad alterum illud quod habemus infra: *Dimissum quod nescitur, non amittitur.*

Avaro quid mali optes, nisi ut vivat diu.] In vett. libris aliquot, *Avaro quid mali optes? ut vivat diu.* Versu vividiore, addo & puriore.

Avidum esse oportet neminem, minimè senem.] Sic restitui, sed e vestigiis exemplaris *Palatini*, in quo, *oportet ne minime senem. Frisingensis*, qui nobis communicabat: *neminem nisi senem*; monstra loquebatur.

* *Auxilia humilia, firma consensus facit.*] Lego, *Auxilia* infirma, *&c.* Quæ per se *infirma* erant, eadem *firma* fiunt, si partium consensus accedat, & fides. (TAN. FAB.)

B.

Bona homini mors est, animi quæ extinguit mala.] Socium habet & iste versus paris ferè similitudinis! Sed & hunc agnoscunt Mss. longeque profectò aliud *vita*, aliud *animi mala*; me quidem interprete.

* *Bonarum rerum consuetudo pessima est.*] Per *Bonas res*, voluptatem, oblectamenta, vitæ mollioris suavitatem &c. intellige, ex *Plauto*, *Horatio* (TAN. FAB.)

Bonum quidem supprimitur, nequam extinguitur.] Ita felicissimè divinavit vir maximus. Mss. tamen alio sensu, *Bonum quod est, si premitur, nequaquam extinguitur.* Et ita locuta fuerit vetus ætas, dummodo præ gemma illa vulgari, recipiamus hunc longè majoris pretii Carbunculum.

Brevis mens ipsa est memoria iracundiæ.] Nostri Mss. *Breve amans ipsa memoratio iracundiæ.* Vel, *Breve memorata iracundia.* Vel, *Brevis amans ipsa* &c. Ego, nec hæc nec illa capio satis.

C.

Cave ne quicquam incipias, quod post pœniteat.] Minus rectè, sive ad versum, sive ad sententiam. *Frisingensis: Cave ne quidquid incipias* &c.

Consilium inveniunt multi, sed docti explicant.] Aut

Aut nullo sensu, aut stultè antea *Frisingensis* : *Consiliis juvenum multi se docti explicant.* Imò respicit ad alterum versum, qui infra. *Homini consilium tunc deest cùm multa invenit.*

Contemni levius stultitiæ est, quàm percuti.] Et hîc versum contrarium subjeci, cùm uterque inveniretur in libris. Et procul dubio sic formarunt ingenia doctorum, qui videbant lepidè isthæc opponi, & verè. Ne quid tamen dissimulem, videtur initio fuisse in chirographis libris : *Contemni sapienti gravius est quàm stulto percuti*; vel tale quid simile.

* *Cuivis potest accidere, quod cuiquam potest.*] Versus corruptus, nam metrum laborat. Lege itaque, *Potest accidere cuivis*, &c. Atque adeo ad literam P. referendus erit hic trimeter. (TAN. FAB.)

Cùm das avaro præmium, ut noceat, rogas.] Haud aliter *Palatinus* codex : Nam *Frisingensis*, *noceas*.

D.

Damnati lingua vocem habet, vim non habet.] Nullus suberat sensus scripturæ Ms. *Frisingens. Damnat lingua* &c. Nam quod obtruserat nobis alii, *Damnat quæ lingua* &c. nihili est. Imo lingua damnati vocem quidem habet, non vim. Unde apertè *Quintilianus* Declam. CCCLXXII. *Sera post damnationem innocentiæ defensio est.* Etiam *Senecæ Medea*, *Vox constituto sera decreto venit.* Cur? Dicet nobis apud

Y

Curtium lib. VI. *Philotas: Vincti hominis non supervacua tantùm, sed etiam invisa defensio est, quæ judicem non docere videatur, sed arguere.* Ergo judiciosè *Plinius* lib. I. Ep. V. *At ego ne interrogare quidem fas puto, de quo pronuntiatum est.*

Deos ridere credo, cùm felix vocat.] Ita & locum istum constitui. Nam nihil erat sani in codd. *Frising. Deos reddere credo, cùm felix fovet.* Puto autem velle Poëtam, felices non tam videri precari Deos, cùm ipsos invocant, quàm deridere: utpote, quibus omnia jam adsint quæ vota impetrent. Unde supra habuimus:

Contra felicem vix Deus vires habet.

Habebimusque infra ab eodem Auctore:

Perfacile felix, quod vota impetrant, facit.

Sic enim & ibi legendum duxi, quamvis esset in exempp. *imperant.* Isthæc autem interpretanda ex *Velleianis*, loquentibus de *Pompeio Magno* lib. posteriore: *Penè omnium votorum expers, nisi numeraretur inter maxima, indignari, cùm omnes cives jure haberet pares, quenquam æqualem dignitate conspicere.* Hinc & de se *Cæsar Julius* apud *Lucanum* libro V. *Pharsal.*

> *quem Numina nunquam*
> *Destituunt, de quo male tunc Fortuna meretur,*
> *Cùm post vota venit.*

Seneca in *Herc. Œtæo* v. 1297.

> *Semper hæc nobis manus*
> *Votum spopondit.*

Et mox :

> *Hic aliquid dies*
> *Optare jussit.*

possem plura : sed hæc sive rudi, sive docto, suffecerint.

Dives quod donat, timeas; citò raptum venit.] Ita *Britannicum* exemplar, ita codd. omnes *Palat.* aliis solum placuit : *Dies quod donat ;* non malè quidem ; sed nec malè nos qui & hoc & illud admisimus : cùm videatur & huic nostro plusculum elegantiæ. Cujus confirmandæ causa hem tibi isthæc. *Plinius* Panegyr. ad *Trajanum : Nonne ut Regum, ita Cæsarum munera, illitos cibis hamos, opertos præda laqueos æmulabantur ? Cùm privatis facultatibus velut hausta & implicata, retro secum quicquid attigerant, referrent.* Et verò *quid fures facient ausi cùm talia Domini.*

* *Dimissum quod nescitur, non amittitur.*] Lege, Amissum *quod nescitur*, &c. (TAN. FAB.)

Dolor animi gravior est, quàm corporis dolor.] Fateor in *Pall.* & *Frisingensib.* membranis extitisse nonnunquam versus non magnæ rei, qualis est & iste. Sed omnes duxi repræsentandos, tanquam si-

Quæstor potiùs essem quàm Censor, aut Ædilis fastidiosus. Alioquin exturbassem & hunc:

Avarus damno potiùs quàm sapiens dolet.

Aliosque plures monetæ minùs probatæ: nisi nesciremus quid in Mimis præcesserit, a quo vires sumpsisse poterant.

E.

Etiam bonum sæpius obest adsuescere.] An fuit ? bono. *Palatinus* nil juvat, in quo: *Etiam bonum sæpe est adsuescere.*

Etiam oblivisci quid sis, interdum expedit.] Adjunctum vides & alterum versum, qui nihil variet ab isto, quàm voculis duabus, *quod scis.* Et hoc & illud erat in Mss. nostris, estque utrique sua veritas, sua venustas.

Ex lite multa gratia fit formosior.] Nescio an verum dicat: placeret magis, *Ex lite amantum gratia* &c. Sed ita non est in libris; astringendusque forsan ad hos sensus versus.

F.

Fer difficilia; facilia leviùs perferes.] Ita supplent vett. nostri. Vulgati nuperè: *Fer difficilia, ut & facilia perferas.*

* *Ficta citò ad naturam reciderint suam.*] Hic

versus ad literam C. rejiciendus: legendum enim ob metri vitium, *Citò ad naturam ficta* &c. (TAN. FAB.)

Fidem qui perdit, quo se servat reliquo?] Sic optimus Ms. Vulgg. *servat in reliquum*. Quod mihi concinnum minùs.

Fides, ut anima, unde abiit, eò nunquam redit.] Ita me legere memini in Editione *Erasmi* ex officina *Henr. Stephani*. Illa autem viri illustris lectio, *Fides unanima*, &c. Vitiosa est, atque adeo expolenda. (TAN. FAB.)

Fortuna plus homini, quàm consilium valet.] Hactenus tantùm habuimus: *Fortuna nulli plus quàm consilium valet*. Sed & alterum illlud verum esse, omnia clamant, exstatque disertè in Mss. tum *Pall.* tum *Frising.*

Fortuna unde aliquid fregit, cassum penitus est.] Hæc est scriptura codd. meliorum, hactenus circumlatum est, *quassum*.

Frugalitas inserta est rumoris boni.] Plus quàm stipes est, qui non acquiescit huic emendationi *Scaligeranæ*, quam non ratio solum confirmat, sed & cod. unus *Pal.* in quo, littera tantùm una errante, *incerta*.

G.

Gemitus dolores indicat, non vindicat.] Hanc gnomen reperias in solis *Palatinis*; ut & viginti alias,

quantum nec vola, nec vestigium in vetere *Frisingensi*: ut facilè deprehendet qui conferet. Nam mihi jam otium non est, singula adnumerare: multò minùs proferre centum ampliùs versus, qui per me tales. Quippe antea, omnia alia erant quàm Iambi. Scilicet quod sibi *Erasmus* in schedis *Cantabrig.* idem ego & hîc animo meo permisi. Quid ni enim aliquando modestè utamur ingenio, velificantibus nobis præsertim librorum veterum ventis.

* *Grave judicium est, quod præjudicium non habet.*

Grave præjudicium est, quod judicium non habet.] Alterutrum ex his versibus tollas licet: Ipse quidem priorem expungerem. (TAN. FAB.)

Gravius malum omne est, quod sub aspectu latet.] Ita reformavi fide *Pal.* Cod.

H.

Heredem ferre honestius est, quàm quærere.] Sic unus tantùm e Mss. *Pall.* alii enim subscribebant vulgato, *utilius*, quod minimè accedit ad venerem alterius; quam si omnes non assequentur, haud mitabor; cùm cuilibet datum non fuerit nudas videre Gratias.

Heu quàm miser est, qui in tormento vocem haud habet.] Habemus & hunc versum verbo auctiorem in Trochaicis infra: Sed cùm etiam sine eo, conspiceretur in Mss. nonnullis, locum & hîc dedi, gnarus, *supervacua non nocere.*

Homo semper in os fert aliud, aliud cogitat.] Sic maximus *Scaliger*, & perplacet. Si cui tamen magis sapiet lectio vetusta, eam reperiet inter Trochaica.

Honestè parcas improbo, ut parcas probo.] Sanitas hujus sententiæ debetur conjecturæ meæ: Nam imperitè nimis *Frising.* lib. *Honestè parcas improbo, ut careas probo.* *Palatinus* verò unicus, sine sensu commodo: *Honestè parcas improbo, & parcas probo.* Nimirum habuit in mente alterum versum:

Malo etiam parcas, si unà est periturus bonus.

I.

Jacet omnis virtus, fama nisi latè patet.] Sic apertè noster *Pal.* nam minùs bene correctum ab aliis; *lata pateat.*

Ignoscere hominum est, nisi pudet cui ignoscitur.] Admisi & hunc versum, quod esset in aliquot manu exaratis codd. hac interpretatione, si eum cui ignoscitur pudet veniæ. Et verò ibi locus est *Horatiano* illi:

Invitum qui servat idem facit occidenti.

Inimico extincto, exitium lacrymæ non habent.] Mirum nisi huc respexit *Apuleius* in fabula *Tlepolemi*: Imo cùm vox *exitium* nulli sit familiarior quàm *Madaurensi* illi, suspicer versum istum natum ex *Apuleiana* sententia.

In miseri vitia nulla contumelia est.] Libri partim,

In miseri vita contumelia est: partim, *In miseræ vitæ etiam contumelia est*; quod utrumque sensum suum habet, neque ineptum: haud tamen ut vel adspiret ad argutiam scripturæ publicatæ. Amico tamen meo veniebat aliquando in mentem, fuisse: *In miseri vita, vita contumelia est.*

* *Intellige ecquæ sint, ut bene agas, bona.*] Lege, *Intellige quæ* mala *sint, ut & bene agas bona.* (TAN. FAB.)

In turpi re peccare, bis delinquere est.] *Palatinæ* schedæ Venereum quid produnt, scribendo: *In turpem peccare, bis delinquere est.*

L.

Libido cunctos etiam sub vultu domat.] Non video quomodo hîc subsistat illud aliorum, *sub vultu damnat.* Ei si nihil aliud, at vocaliter adversatur ratio carminis: cujus mens, eam esse vim libidinis, ut homines superet ipso aspectu; nedum ut necesse habeat expedire aut artes, aut arma, aut manus. Metaphora sumpta a re militari. Consulatur *Prudentius*, Duello Luxuriæ ac Castitatis. Ita aliquando sensi de isto loco. Nunc displicet. Video enim illud, *sub adspectu* aliter sumi v. 261. Item: *sub vultu* v. 524. Esset ergo summa libidinem etiam eis dominati, qui alia omnia vultu præ se ferunt, hoc est, *qui Curios simulant*. *Vultus* ergo & *aspectus* usurpat pro persona ac larva ut v. 266.

Libido,

Libido, non judicium est, quod levitas sapit.] Sic ferè libri omnes. Alio sensu, vivido tamen alii: *Libido indicium est ejus quod levitas sapit.*

M.

Malè facere qui vult, nunquam non causam invenit.] Et hîc texui alterum versum litera tantùm differentem a priori; utraque scriptura comparente in Ms. & utraque vera.

Miseri est nescire sine periculo vivere.] Ita disertè *Commelini* Ms. *Gallicus.* Neque dubitavi admittere in contextum, relicto tamen & eo, qui ex isto, ut suspicor, depravatus erat: *Miseriam nescire, sine periclo est vivere.* In hoc quippe nihil mihi acuti comparet. At prior respicit inquietum illud hominum genus, quod fortunæ suæ secùndæ semper instat, negotia quærit e negotiis, bella e bellis. Tales enim, etsi felices, miseros vocat auctor; quia semper circa pericula. Hujus animi hominem unum pro multis graphicè nobis depinxit *Cornelium Fuscum*, libro II. Historiarum, *Tacitus: Non tam præmiis periculorum, quàm ipsis periculis lætus: pro certis & olim partis, nova, ambigua, ancipitia malebat*, &c.

Miser dici.] Est *Senecæ*, de provid. cap. 3.

Miserrima est fortuna, quæ inimicos latet.] Et istum produxi, & reliqui tamen alterum, *Miserrima est fortuna, quæ inimico caret;* quod uterque elegans esset; nosterque adeo nervosior isto.

N.

Nil non acerbum, priùs quàm maturum fuit.] Ita omnino legendum, non *siet*, quod ne rustici quidem, qui circa Autumnitatem tamen assidui, intellexerint.

Nil turpe ducas pro salutis remedio.] Inconsideratè & hîc alii nobis infarcierant, *Nil tempore ducas*; cui sententiæ nullus sensus tolerabilis. Nostræ tam clarus est, quàm si Sol eum radiis suis insigniisset meridie.

Nimium est in morte boni, si nil inest mali.] Sic & hunc versum resarciendum duximus.

Non est bonitas.] Est *Senecæ*, Ep. 79. §. 3.

Non semper aurem facilem habet Felicitas.] Facinus istud nostrum est. Libri enim, *facilitas* præferunt, quod subfrigidum visum est.

Nullum sine auctoramento, &c.] Est *Senecæ*, Epist. 69.

Nunquam ubi diu fuit ignis, deficit vapor.] MS. *cecidit*: quod transformarunt alii in *defuit*: ego in *deficit*. Utri rectiùs, judicet *Palæmon*.

P.

Pars beneficii est, quod petitur, si citò neges.] Et hîc vides subnexum versum paris formæ, nisi quatenus una differat voce. Hoc ideo quod ita compareret in MSS. aliquot.

Parvo fames, &c.] Est *Senecæ*, Ep. 17.

Patiens in adversis nunquam est felicitas.] Prius fuerat : *Potentia in adv.*

Paucorum est intelligere, quid cui det Deus.] Ita libuit edere de conjectura. Nam MS. *quid det Deus*, absque vocula *cui*. Alii formarant, *intelligere quid decet Deos*; quod se meo capiti minimè approbat.

Peccare pauci nolunt, nulli nesciunt.] Est forsan sententia genuina. Quæri libet tamen, an non æquè bene rescriberetur *multi nesciunt*.

Pœna ad malum serpens, ut proterat, venit.] Antea legebatur, *cùm proterat*. Neutrum habuerim pro sano : certè neutrum satisfacit.

Probi delicta judex legens, deterit.] Habitudini versus consultum iveris si transpositu verborum scripseris : *Probi legens delicta judex, deterit.*

Prope est, libens ut damnet, qui damnat citò.] Ita concinnandum putavimus versum istum cum sequenti; qui ambo antea mirè claudicabant. Sumptos autem e *Seneca* lib. 1. clem. cap. 14. notius puto, quàm ut ostendatur.

Prudenti stultus etiam sermonis jocus est.] Forte: *Prudens stultis etiam sermonis est jocus.* Vel : *Prudentis vultus etiam sermonis loco est.*

Pudor quemcunque non flectit, frangat timor.] Longè aliter *Frisingens.* cod. scripturâ, nempe : *Pudor quem non flectit, non frangit timor*; quod pro falso habuerim. Nam & iterum habemus in Trochaïcis :

Quem bono tenere non potueris, hunc teneas malo.

Q.

Quæ vult videri bella nimis, nulli negat.] Tentârunt alii, *bella, nimium sibi negat*, invenustè, & longiùs abeuntes a vestigiis codicis scripti, in quo, *bella, nimium illi negat.* Unde quis minima mutatione fecerit: *Quæ vult videri bella nimium, ulli negat?* Sed rotundior est divinatio nostra prior.

Quàm miser est, cui ingrata misericordia est.] Sic ego quidem refinxi: nam ante me alii: *cujus ingr. cui* suum quidem acumen, sed omni aristâ acutius. Sic *Silius*, lib. VII. vs. 588. de *Minucio* magistro equitum,

> *Atque hic Dardanius pravo certamine ductor*
> *Jam Styga & æternas intrarat mente tenebras;*
> *Nam Fabium, auxiliumque viri sperare pudebat.*

Quàm miserum est ubi te captant, qui defenderint!] Et hoc nostri est facinoris, sed modesti ut autumo. Apicem enim tantùm addimus, cùm antea legeretur, *te capiant.*

Quàm pœnitenda incurrunt viventi diu!] Sic disertè *Palatinus* codex unus, ita tamen ut alii habitu Trochaïci proferant, *Heu quàm multa pœnitenda incurrunt viventes diu!* Quem etiam luce dignum duxi, homo misericors. Qui vitio verterit, deleat licet stilo inverso.

Quidam inimici graves, amici sunt leves.] Exturbavi sedibus suis neotericam inquilinam; *Quidam inimici graves sunt inimici leves*, quoniam minùs caperem subtilitatem istam nimiùm subtilem. Nostrum istud dicit, inveniri homines, qui nobis inimici, graviter noceant, amici verò leviter prosint. Et sic uno ore Mss. *Pali.* sic *Cantabrigg.* sic etiam ipse experiere Lector.

Qui pote nocere, timetur, cùm etiam non adest.] Vides socium isti versui, verbo tantùm differentem. Utrumque probum arbitror; verum certè scio.

Quod vix contingit, vix voluptatem parit.] Ita medendum duxi sententiæ. Nam Mss. *Quod vix contingitur, voluptatem parit.* Quod nimis mihi visum acutum. Nostro illo, si lepidius aliquid excogitari queat ab ipsa Amorum matre, valeat per me altera lectio. Respondet autem isthæc illi quod præcessit: *Quod semper est paratum, non semper juvat.*

R.

Remedium, fraus est, contra flumen quærere.] Ambigo de sinceritate hujus lectionis. Si tamen absque macula est, malim transposito vocabulo, *Fraus est, remedium contra*, &c.

Res inquieta est.] Est *Senecæ*, Ep. 56.

Revertere unde veneris, nil grave est.] Inclinarem magis in, *Reverti eo unde venerit, nulli grave est.*

Z 3

S.

Salutis causâ bene fit homini injuria.] Et hanc sententiam ab Orco revocavi. Nam priùs ejus loco conspiciebatur cadaveroso vultu ista; *Salutis casus bene fit homini injuria.*

Suspecta semper, &c.] Est *Senecæ*, Ep. 89.

T.

Tacere nescit idem, qui nescit loqui.] Istud auribus magis blandiebatur, quàm aliorum, *Tacere quisquis nescit, hic nescit loqui.* Nam Mss. striĉtiùs: *Tacere qui nescit, nescit loqui.*

Tam diu discendum.] Est *Senecæ*, Ep. 76.

V.

Veterem ferendo injuriam, vites novam.] Neque fratrem huic invidi; cùm viderem utrique suam esse & gratiam, & rationem. Noster certè Philosophi ore dignior est: habuimusque supra; *Multa ignoscendo fit potens potentior.*

Virtutis vultus partem habet victoriæ.] Qui hìc substituerunt *vulnus*, vellem etiam addidissent conjecturæ suæ causam. Nam meâ quidem opinione, nihil remotius a mente auctoris

Unus dies pœnam affert, multi cogitant.] Et nasus isti sententiæ a me est. Putidè editio unica; *Unus*

Deus pœnam affert quam multi cogitant. Putidè inquam, quod item de centum aliis versibus sine jactantia dicere possem, nunc verborum, nunc literarum leni transpositu artificiosè a me correctis; nisi puderet pigeretque vanitatis aliorum, ob hæc talia poscentium non tantùm lauros, at currus. Sed valeant ipsi, & accedant Trochaïci; quorum, aut omnia me fallunt, aut plurimi lucem, plures salutem, libenter meritoque mihi debebunt.

Voluntas quem pudicum, non corpus facit.] Nullo lepore, nullo modulo priùs, *Voluntas non pudicum corpus facit.*

NOTÆ IN TROCHAICOS.

ALeator, quantò in arte est melior, tantò est nequior.] Ita Mss. nisi quod ii ferè *doctior* ἀντὶ τοῦ *melior.*

Cui quid vindicandum est, omnis optima illi occasio est.] Ante excudebatur sine omni bona gratia, imò sine sensu: *Quicquid vindicandum est, optima occasio est.*

Cujus mortem amici, &c.] Ita Mss. Non absurdè quidem qui edidere; *Cujus mortem expetunt cives, vitam oderunt.* Sed, nisi prorsus allucinor, nostro isti aliquid adhuc subest vernilius.

Contumeliam nec ingenuus fert, nec fortis facit.] Ita cogendus versus in pedes. Nam qui inde fecerunt: *Contumeliam non fortis pote, nec ingenuus pati*; proximè quidem accesserunt ad libros quosdam scriptos, sed longiùs ab illis membranis, in quibus erat expressè: *Contumeliam nec facere fortis potest, nec ingenuus pati*: & elegans est oppositio *pati* ac *facere*.

Esse necesse est vitia minima maximorum maxima.] Acutè quidem: nescio tamen, an Auctoris velle acu tetigerim. Nam schedæ; *Necesse est minima esse maximorum vitia*: quod tamen ipsum non videbam quomodo necesse foret.

Næ virtutibus multis abundat, qui alienas amat!]. Translatum e fundo *Plinii* Junioris ubi legas: *Scias illum plurimis virtutibus abundare qui alienas sic amat*. Lib. I. Ep. XVII.

Tam deest quod habet, avaro, quàm misero, quod non habet.] Nec istum versum exclusi, quamvis & supra compareat verbo tantùm minutus. Nimirum cùm videam aurifabros etiam minutissima auri ramenta solicitè unà cum pulvisculo convertere; sacrilegium putavi, aliquid ejus prætermittere, quod hactenus sacro ærarii sui sinu complexa fuerat Antiquitas. Quo, tu Lector, utere, fruere. Intercurrent quidem tum versus aliquot parum ex lege Trochaïcorum; tum sententiæ nonnihil frigidiores. Sed quid? Fide membranarum derogari non oportebat: utique cùm non omnibus eadem judicii norma; atque ideo

nonnullis fortè rectum erit quod mihi curvum; electum, quod mihi protritum. Ut ut est, quemadmodum omnium favorem applausumve non capto, imò ne opto quidem; ita, si Duumviris meis, Orchestrâ imâ spectantibus etiam nunc placuero, *Scaligero*, inquam, & *Velsero*; perque eos aliis atque aliis Musarum ac Gratiarum legitimis mystis, nactus sum quod volo, imò amplius.

PUBLII SYRI

Versus aliquot adversùs Luxuriam,

Ex Petronii Satirico.

Luxuriæ rictu Martis marcent mœnia.
Tuo palato clausus pavo pascitur,
Plumato amictus aureo Babylonico:
Gallina tibi Numidica, tibi gallus spado,
Ciconia etiam grata, peregrina, hospita,
Pietati-cultrix, gracilipes, crotalistria,
Avis exsul hiemis, titulus tepidi temporis,
Nequitiæ nidum in cacabo fecit meo.
Quò margarita cara tribacca Indica?
An ut matrona ornata phaleris pelagiis
Tollat pedes indomita in strato extraneo?
Smaragdum ad quam rem viridem, pretiosum vitrum?
Quò Carchedonios optas ignes lapideos,
Nisi ut scintillent? Probitas est carbunculus.
Æquum est induere nuptam ventum textilem,
Palam prostare nudam in nebula linea?

INDIGENT versus isti maximè notis quas hic subjicere visum est.

Mœnia Martis. Nempè Roma quæ Martem ipsum conditorem ob Rheæ Sylviæ furtum nuncupare solita.

Pavo pascitur. Pavonis usus in cœnam, luxûs Romani nota solemnis, & frequens apud Poetas.

Plumato amictus aureo Babylonico. Ex plumis avium vestes confectæ apud Romanos: Inde dicti *Plumarii* vestium id genus artifices. Hoc artificio maximè nobiles Babylonii.

Gallina Numidica. Gallicè *Pintade.*

Peregrina: Quippe quæ peregrinetur prò variis anni tempestatibus.

Hospita. Quia domos incolit, & nidificat in fastigiis.

Pietati cultrix. Ciconia nempè fertur patrem & matrem alere senes; quod sanè *credat Judæus Apella, non ego.*

Gracilipes. Pede gracili.

Crotalistria. A crotalis, seu cimbalo Ægyptiaco cujus strepitum rostro imitatur.

Titulus tepidi temporis. Quod redux post hiemem frigus exactum significet.

Nequitiæ nidum in cacabo fecit meo. Lege *tuo*, ut fert codex *Traguriānus*, utque postulat gravissima omnium auctoritas sensûs ratio. Tùm sic locum interpretare, *fecit nidum nequitiæ in cacabo tuo.* i. e.

præ Luxuriâ (quæ nequitia Poetæ) Patinæ tuæ hos pes quotidiana in eâ quasi nidificare videtur. *Nidum fecit* metaphoricè luxûs constantiam notat.

Margarita Tribacca. Ut Horatio, *Tergeminis honoribus.* i. e. bacca insignis, Terbacca, quæ trium pondus referat.

Phaleris pelagiis. Ornamentis è mari quæsitis.

Indomita. Libine ac superbiâ furens.

In strato extraneo. Apud adulteros.

Ignes lapideos Carchedonios. Carchedonius lapis carbunculi genus, *Calcedoine.*

Æquum est, &c. Indignantis Apostrophe.

Ventum textilem. *Nebula linea.* Prò tenuissimâ veste. Varro dixit *Vitream togam.* Vestis ejusmodi Græcis dicebatur *ἀραχνώδης*, seu quæ telas aranearum imitaretur.

MONITUM

GLOSSOGRAPHI.

QUOS paucis abhinc annis Poetas recudi curavit, *Anton. Urbanus* Coustellier, ut ii Typorum elegantiâ, Lectionis emendatione, omni denique cultu acceptissimi fuere, sic tamen aliquà deficere visi sunt. Vetus sedenim querela est de Libris *Elzevirianis* quod à notis expediti, usûs haud adeò prompti sint plerisque legentium. Desiderantur & in novissimis hisce *Custellerii* notæ: quo fit ut plurimi nitore capti, legendi labore

fastidiant. Nos qui ad veteres Poetas in lucem urbanam revocandos operæ in partem succedimus, ijsdem quibuscumque notas decrevimus attexere. Sed huic commodo dum consulimus, premebat aliàs incommodum in quod incidere gravius erat. Cavendum neplus æquo cresceret libri cujusque moles, cui pretium facit ipsa levitas: nec erat aranda notis plana sanè ac tersa Texti area. Subiit hærentibus hæcce ratio.

Rescisis scilicet ambitiosis (*quamvis invita recedant*) otiosisve Scholiis, visum est apponere perbreves notas, & quæ tantùm ad Auctoris intellectum conducerent, ipsasque ad libri calcem ablegare. Tùm, ut facilius occurrant, easdem ad for-

mam Élenchi, secundùm litterarum seriem digerere statuimus: quod haud novum quidem genus indicis, & mox usu commendabitur. Quid enim ad Lectorem juvandum aptius aut paratius, quam notæ *Glossarii* brevis ad instar ipsius auctoris calci subjectæ?

Monere supervacaneum est hanc opellam non pertinere ad Eruditos, vel ad Studiosos illos lecturientis patientiæ quibus nil fastidiosum in prolixioribus veterum Scholiastis. Habeant versentque manu nocturnâ diurnâque, ut libuerit, verbosa illa commentaria vulgò dicta *Variorum* quibus penè mersus Auctor vix nitidior emergit. Labor hic noster impensus illis qui litterulis imbuti, parciori tamen usu, hærent aliquandò Poetis,

quorum gustus ipsis haud obsoluit, per otium retractandis.

Quod ad notarum tenorem attinet, sat erit id speciminis exhibuisse. Nemini liquidò non patebit ipsas ex probatissimis passim commentationibus excerptas. In Phædro prolusimus. accincti jam ad graviora pergere.

NOTÆ
IN PHÆDRUM,
APPENDICES, & AVIANUM, ad GLOSSARII formam exactæ.

A.

ABjiciet (agros abjiciet Mœcha) i. e. vilissimo pretio vendet.

Adprobavit. (Opus adprobavit *Simonides Pyctæ*) i. e. numeris omnibus absolutum esse ostendit. *Opus adprobare*, Vetus formula quâ conductores operum publicorum utebantur.

Ægea Minos classe perdomuit freta, justoque vindicavit exemplo impetum. i. e. Minos vetustior Jasone Ægeum mare tentavit, venitque Athenas, & Androgei filii ab Atheniensibus perempti necem vindicavit.

Æsopeas. (Quas Æsopeas, non Æsopi nomino) i. e. Fabulas non ab Æsopi fabulis ipsis transcriptas, sed ad earum exemplar conditas.

Alapa (Multo majoris alapæ mecum veneunt) i. e. multo majoris apud me constat libertas. Alapæ quippe signo fiebat à servitute liberatio, undè manumissio dicta —— *Alapam sibi duxit gravem.* i. e. inflixit, ut apud Fabium, *Colaphum tibi ducam.* Hinc autem patet non in faciem solùm alapam dari, nam Calvus percutit sibi caput, non genas, non os : agitur enim de nudato capite Calvi quod musca momordit. *Edit. Lugd.* 1742. *ad usum Colleg. S. J.*

Apothecam. i. e. cellam vinariam.

Ardelionum Natio. Importunissimum hominum genus, qui nugatoriè & ineptè omnibus se immiscent negotiis. *Ardelio* dictus ab *ardendo* quod prò *festinando* Veteres usurparunt. *Nonius.*

Artus (Mox omnes artus, artuum & ligamina lustrare cœpìt) i. e. circum ire nodos & juncturas, Gallicè *Les mailles.* —— *Laxat ingenia artuum.* i. e. artificiosam texturam nodorum concurrentium. *Edit. Lugd.*

Aulæo demisso. Aulæum tapeti genus variè pictum quod initio fabulæ dimittebatur intrà scenam, & tollebatur in fine : undè Flaccus acceptissimam fabulam dicit, *aulæa manentem*, nempè expectantem dum aulæa tollantur.

Auritulus. Ironicè pro *auritus.* Hæc autem vox, quæ significat prolixas aures habentem, Asellum eleganter indicat, ut *barbatus* hircum, Equum *soni-*

pes, *laniger* agnum, *bidens* ovem. Poetæ animalibus ab eâ parte corporis quâ maximè dignoscuntur nomen imponere amant. *Edit. Lugd.*

B.

B Onum (Quia noluistis vestrum ferre, inquit, bonum) Non referendum ad Regem τὸ *bonum*, nimis enim suspensa esset oratio, sed neutraliter sumendum, ut in Virgilio *felices sua si bona norint*. Edit. Lugd.

C.

C Assita. Alauda.

Cato (Lector Cato.) Proverbialiter dictum de eo qui morositate ingenii omnia carpit. Notum illud Juvenalis, *tertius è cœlo cecidit Cato*. Edit. Lugd.

Chorus reducto tunc & notum Canticum Imposuit. i. e. Chorus tunc illi reduci concinnavit notum canticum.

Cinyphii gregis. Grex Cinyphius à fluvio Lybiæ qui dictus *Cynips* & hircos eximios alebat.

Clitellas. Instrumenta lignea in quibus colligatæ sarcinæ imponuntur asinis vel equis. *Festus.*

Cohibiliter. Vox Appuliana i. e. pressè, concisè.

Commodasse (Quem commodasse panem se contem-

deret) Pithæi codex habet *commendasse* : i. e. Servandum apud Ovem deposuisse : Quæ lectio verisimilior. Non enim ovis utitur pane ; potest quidem commendari ovi servandus panis, at non potest commodari. *Commodare* usum indicat, *commendare* fidem. *Edit. Lugd.*

Compotivit. Appul. i e. compotem fecit.

Conspiratis (Hinc conspiratis factionum partibus) i. e. conflatis ac formatis factionibus, non autem activè *conspirantibus*. *Edit. Lugd.*

Convictus (Est gloriosus sanè convictus Deûm) accumbere mensæ Deorum gloriosum est.

Cuneis (Ut verò cuneis notuit res omnibus) Cunei gradus erant Amphiteatri in quibus Plebs assidebat.

D.

Destricta (Cui *tunica* ab humeris linteo Pelusio erat destricta, Cirris dependentibus) i. e. cui tunica erat stricta ad inferiora, seu demissa ab humeris ad ilia, & ibi adstricta linteo Pelusio, nempè Ægyptiaco, ne madefieret inter aquæ Sparsionem. *Scheffer.* —— *Cirris dependentibus.* Cirri, inquit *Salmasius*, fimbrias significant quæ per extremam vestis oram dependent, Gallicè *franges*. An Cirri illi penderent ex linteo Pelusio, vel ex tunicâ incertum. Puto adnexos fuisse linteo ; erat

enim linteum illud pretiosum ac nobile quippe Pelusiacum. *Edit. Lugd.*

Destringunt contumeliâ. i. e. lædunt. *Destringere*, vel *distringere*, verbum a re balneariâ mutuatum, propriè detergere strigili corpus. Hic transfertur ad offensas quæ fiunt acrimoniâ verborum. *Scheffer.*

Devolutis tonitrubus. Devolvendo ingentes lapides imitabantur Antiqui tonitrua. *Edit. Lugd.*

Dolone (Vide ne dolone collum compungam tibi) Aculeum suum Musca dolonem vocat per fastum : *Imo aptissimè pro aculei ipsius ratione recentibus deprehensâ Physicis.* Dolon enim gladius est aut cuspis ferrea in baculo recondita qualem habent Rustici, & Viatores. *Edit. Lugd.*

E.

ELevant (Qui facere quæ non possunt, verbis elevant) i. e. levia & vilia esse contendunt.

Ervo tenui. Ervum leguminis genus, Gallicè *Ers.*

Eutychus. De Eutycho qui apud Caligulam gratiosus fuit, mentio est apud Josephum. Antiq. 19. 3. *Eutychus*, *Particulo*, *Philetus*, quibus fabellæ Phædri inscriptæ, nomina sunt haud Romana, sed Peregrina, & Pileatos homines, seu Libertinos redolentia.

Exemplis continetur Æsopi genus. i. e. Æsopium scribendi genus constat exemplis, seu vitæ morumque exemplaribus.

Exerit (Hæc exerit narratio) in lucem exerit, profert.

F.

FAbellæ, fabulæ. (Si nec fabellæ te juvant, nec fabulæ) *fabellas* vocat narrationes breves quæ prò actoribus Animalia habent, aut quid simile: *fabulas* verò, argumenta Tragœdiarum.

Famæ tradere. Proferre in lucem.

Fidem advocavit, jure neglecto, parens. i. e. Post quam jurisperiti nihil profuissent, fide suâ & integritate prò Advocatis usa est —— *neglecto jure,* summo jure non observato, vel juris peritis non ultrà adhibitis; vel neglectis conditionibus Testamenti quas intelligere nemo poterat, & quæ tamen erant ex jure Testamenti. *Edit. Lugd.*

Fiscos. Corbes vimineos in quibus recondebant Romani pecuniam publicam, & Imperatoriam.

G.

GAlli Cybeles. Sacerdotes Cybeles sic dicti à Gallo fluvio Phrygiæ.

Glabros. (Eunuchos glabros.) Imberbes.

Groccire. (Apul.) Vox quæ corvorum clamorem sonat, Gallicè *coasser.*

H.

HAbitu (suoque potius habitu vitam degere) i. e. suâ conditione.

Hornâ paleâ (Horat.) i. e. paleâ præsentis ipsius anni : Sic *hornum vinum.*

Hostis dolorem damno miscens sanguinis. Lege *Hosti* cum Editore Lugdun. & sic explica : miscens hosti dolorem etiam cum damno sui sanguinis, i. e. catulorum. —— *Miscens*, vox ducta a medicamentorum compositione.

Hydrum. Hydrus Serpens aquatilis. Putant *Rigaltius* & *Gudius* per Hydrum hacce fabulâ notari Caligulam de quo Tiberius apud Sueton. c. 11. prædicavit, *Phaetontem orbi terrarum educare.*

I.

IGnotos fallit, notis est derisui. Rara loquendi forma. *Ignotos*, i. e. eos quibus non est notus, qui eum non norunt : *notis*, qui norunt. *Edit. Lugd.*

Illiteratum plausum non desidero. i. e. non quæritur

mihi plausus hominum imperitorum, sive nullarum litterarum.

Intercipit. (Quia dives arca veram laudem intercipit) i. e. quia divites laudem veræ virtuti debitam sibi arrogant, & quasi in ipso itinere intercipiunt : vel quia divitiæ veram virtutem intercipiunt, nec sinunt ulterius crescere, corrumpendo nimirùm bonorum animos. *Laus* autem prò virtute poni apud optimos auctores non insolens est. *Edit. Lugd.*

Jurisjurandi (A Divo Augusto tunc petiere judices, ut adjuvaret jurisjurandi fidem) i. e. Centum viri petierunt ab Augusto, quoniam error criminis ipsos implicuisset, suâ prudentiâ adjuvaret ipsos ad præstandam jurisjurandi fidem, religionem : quippe jurati judices sententiam ferebant. *Edit. Lugd.*

L.

LÆva Cornici omina. Læva, i. e. felicia. Cicer. de Divinat. L. 2. *à dextrâ corvus, à sinistrâ cornix facit rata.*

Lavationem argenteam. Vas ingens lotioni destinatum, seu balneum.

Laude invitâ. i. e. nullâ laude, inglorius.

Locat nomen. (Fraudator nomen quum locat sponsu improbo)

improbo) i. e. prò mutuo fidem obligat inscripto nomine in libello, seu instrumento. — *sponsu improbo*, sponsore malefido, seu qui solvendo non est.

Lucerna (Nec de lucernâ fas est accendi sacrum.) Scilicet non ex culinâ, non ex lucernâ domesticâ, sed à cœlo aut silice, vel ex arâ alterâ petebant ignem ad sacra, seu ad victimas adolendas. *Edit. Lugd.*

Luxuriabant mures. Luxuriare hoc loco duplici sensu sumi potest, vel prò *affluere*, vel prò *lascivire*, i. e. ludendo discurrere: unde Cicer. *Piscium lasciviam* dixit. Edit. Lugd.

M.

Mehercule (At Mehercule narrabit quod quis voluerit, *loquitur Minerva.*) Displicet quod Minerva coram ipso Jove Diisque omnibus juret per ipsum Herculem. Præterea Aulus Gellius 11. 8. testatur non legi apud quemquam idoneum auctorem feminam jurasse per Herculem, nec virum dixisse *Mecastor*. Edit. Lugd.

Melos. Vox Græca; Carmen, Versus Lyrici.

Meritis. (Quæ nostris uti meritis dignè non potes.) i. e. beneficiis quibus te prosequimur.

Misenensis Villa. i. e. posita in Promontorio Miseni

Cumis vicino quod hodie *Monte Miseno* dictum Italis.

N.

N*Otas* (fabella talis hominum discernit notas) i. e. Hæc fabula dat internoscere hominum signa, indicia, caracteres. Senec. Ep. 96. *Signa cujusque virtutis & vitii, ac* notas *reddentem.*

P.

P*Artes* (Tuæ prius sunt partes, aliorum dein) Locutio petita a Scenicis quorum cuique suæ sunt partes datæ. Sensus est : tuæ sunt jam partes innocentiæ meæ patrocinari (gratiâ scilicet quâ Eutychus pollebat apud Cæsarem) aliorum mox partes erunt calculis eam suis sancire & incolumem præstare.

Pegma. Machina Theatralis advolatum pertinens.

Penula. Pallii genus quo Viatores utebantur.

Pera, *Mantica* sacci genus, Gallicè *Besace* —— *Propriis repletam vitiis post tergum dedit, alienis ante pectus suspendit gravem.* Notatu dignum Phædrum dicere peram propriis quidem vitiis repletam esse, non tamen gravem, peram autem

alteram *alienis gravem*. Hæc ingeniosè Interpres Anglus *Bentley*.

Personam Tragicam. i. e. larvam Theatralem quâ personati Veteres agebant in Tragœdiâ.

Phoca. Vitulus marinus.

Pierio jugo. Thraciæ monte à quo Musæ dictæ Pierides.

Princeps Tibicen. i. e. Tibicen cognomine. *Princeps* —— *Operam Bathyllo solitus in scenâ dare*. i. e. inflare tibias saltante Bathyllo qui Mimorum Actor egregius sub Augusto fuit.

Professa (ad professæ mortis audacem viam) i. e. ad mortis viam seu mortem certam, evidentem, manifestam.

Prospectat Siculum, *&* *prospicit Tuscum mare*. Latet forte hic aliquis error ; nam non solet Phædrus iterare verba sine fructu : nec satis patet quod sit discrimen inter τὸ *prospectat*, & τὸ *prospicit*. Hæc Luculli domus erat posita in extremâ ferè Promontorii parte quæ maximè in mare prominet. A sinistrâ erat mare Siculum, & à dextrâ Etruscum. Ex hâc positione *Gronovius* mutat τὸ *prospicit* in *respicit*, quod respicere sit à tergo aspicere : vult igitur frontem ejus domûs in Siculum, posticum in Etruscum mare versum fuisse. *Edit. Lugd.*

Pulpito. Pulpitum pars Theatri, in quâ fiebat Actio fabulæ.

Pyctæ. Pycta seu Pugil Athletæ genus cui pugnæ res agebatur in arenâ. *Pycta* verò vox Græca est, quæ non tantum Pugilem significat, sed qui pugilatu vicit.

Q.

QUamvis sublimis. Quantumvis in sublimi loco positi.

Quadrantes (qui dum quadrantes aggeras.) Hoc nummi genus pro minimo ponit. Quadrans quippe quarta pars assis Romani.

Quid enim (Accipiens, quid enim? Cuncta in contumeliam.) Ellipsis. *Quid enim?* Supple, *Mulier erat.* Edit. Lugd.

R.

REctè (Utilius homini nihil est quàm rectè loqui) *Rectè* hoc loco non est benè, ornatè loqui; sed sincere, sine fraude, apertè.

Religio (Ne religio peccet imprudens mea) nempè Jurisjurandi fides. Retinuimus hanc vocem in Vernaculâ, cum appellatur *La Religion des Juges.*

Rependet (Sic istam tibi rependet brevitas gratiam) locum expedi cum Anglo Interprete: sic nostra

brevitas tibi rependet istam gratiam, scilicet accepisse in bonas partes dicta quæ interposuero; sive pressius, hujus gratiæ, scilicet accepisse, &c. merces erit nostra brevitas.

Repræsentavit in se pœnam facinoris. i. e. Statim pœnam de se ipso sumpsit: cui sensui confirmando facit optimè locus Valer. Max. *Pœnam tamen repræsentare voluit, nequa fraus justitiæ fieret*. Edit. Lugdun.

Retorridus propriè ex senio rugosus, scaber, macilentus: hîc recoctus, exercitatus, & multarum rerum usu peritus.

Resides & sequentes otium. Philosophos designat ac describit, quippe qui passim appellantur otiosi; opponunturque iis qui in Republicâ munus aliquod gerunt. Cic. Offic. 1. *facilior & tutior vita otiosorum*. Edit. Lugd.

S.

Simonides. Poeta Lyricus qui floruit circà annum 450. ante Christum.

Strigandum (Namque ubi strigandum est, & ubi currendum scio.) *Strigare* est morari, interquiescere. Eà locutione utuntur Rustici in agris, & Milites in castris. In agris significat cum in medio actu boves arando cessant; in castris verò

spatium turmarum in quo Equi interquiescunt; Gallicè *font alte*. Vossius Dict. Ethymol.

Strophis verbosis. Verbis ad irretiendos auditores paratis. *Strophæ* sunt propriè laquei decipiendis & captandis feris. *Scheffer.*

Struthiocamelum. Avem procerissimam, Gallicè *Autruche.*

T.

Tabulam (Cæteri tabulam suam portant *Naufragi*) Soliti quippe Naufragi Stipem ostiatim corrogare, naufragii sui casum depictum in tabulâ exhibentes, commiserationis commovendæ causâ. *Edit. Lugd.*

Tenet (jam favor mentes tenet) i. e. favor ergà Scurram præoccupatas habet mentes multitudinis, ita ut derisura Rusticum, non judicatura sedeat. *Idem.*

Testa nobili, quæ scilicet inscriptum habebat titulum tam celebrati vini. Solebant enim veteres inscribere amphoris nomen vini, ubi & quando esset natum. *Edit. Lugd.*

Threissa cum gens numeret auctores suos. Forte cum *Edit. Lugd.* legendum *Deos* prò *suos*: quod sequens versus ad sensum postulare videtur.

Tibiam (Sinistram fregit tibiam, duas quùm dex-

tras maluisset perdere.) Ludit in voce *Tibia*, quæ & crus & instrumentum musicum significat. Edit. Lugd.

Tonsum (ut sentit tonsum.) Puer ille jam tonsus erat, ut cui erat jam parata toga pura. Solebant enim pueri alere capillos, & cum assumptâ togâ ad virilem venissent ætatem, caput sibi radebant, indeque tonso semper erant capite. *Idem.*

Translatitio (Dii sunt locuti more translatitio) i. e. è machinâ more consueto, pridem usurpato: seu more solemni.

V.

Vascivè. Per otium, animo vacuo. Sic Plaut. *Vacivas aures da mihi.*

Viridia. Viridaria, Gallicè *Vergers.*

Via, semita. (Ego illius post semitâ feci viam.) i. e. ex Æsopi semitâ viam patentiorem feci. Sic Martial. L. 7. Epig. 60. *Et modo quæ fuerat semita, facta via est.*

X.

XYstum. Locum deambulationibus faciendis adornatum, consitis utrinque platanis. *Scheffer.*

NOTÆ

NOTÆ
PECULIARES
IN ALIQUOT PHÆDRI FABULAS.

I.

LIB. I. FAB. II.

RANÆ REGEM PETENTES.

HUic attexere Fabulæ vetus quoddam Apophtegma non abs re visum.

Syracusana quædam sola quotidie tempore matutino, votis expectantibus a Diis salutem gravissimi & importabilis Tyranni devotissimè exorabat. Quod ut cognovit, non debitam sibi admiratus benevolentiam, ad se vocatam cur, aut quo suo merito id faceret interrogavit. Tum illa: certa est ratio, inquit, propositi mei. Puella enim cùm gravem Ty-

rannum haberemus carere eo cupiebam; quo interfecto aliquanto tetrior arcem occupavit; ejus quoque finiri dominationem magni existimabam. Tertium te superioribus importuniorem cœpimus habere Rectorem. Timens itaque ut si & tu absumptus fueris, etiam succedat deterior, caput meum pro salute tuâ devoveo, *Joan. Sarisber. Polycrat. 7. cap 25.*

I I.

LIB. II.

EPILOGUS.

ÆSopo ingentem statuam posuere Attici,

Hoc ex Æsopi vitâ discimus: statuam vero elaboratam ab ipso Lysippo fuisse ex Agathiæ Scholastici Epigrammate, Antholog. l. 4.

I I I.

LIB. III. FAB. III.

ÆSOPUS, ET RUSTICUS.

UXores, inquit, da tuis Pastoribus.

Distringit hâc Fabulâ Phædrus immane quoddam

libidinis monstrum, in quod & Juvenalis invectus, Sat. 2.

O Pater urbis!
Unde nefas tantum Latiis Pastoribus? unde
Hac tetigit, Gradive, tuos urtica nepotes?

IV.

LIB. III. FAB. XI.

APES, ET FUCI.

HÆc Fabula una est ex iis quas Phædrus ait se delegisse in calamitatem suam. Itaque Fuci illi videntur esse vani quidam sæculi sui homines qui versus illius sibi vindicaverant: quod acciderat etiam Virgilio unde natum,

Sic vos non vobis mellificatis Apes. Edit. Lugdun.

V.

LIB. III. FAB. XV.

ARBORES IN DEORUM TUTELA.

TOTA hæc Fabula totidem verbis extat in *Cornucopia Nicolai Perroti Sipontini Archiepiscopi*; quam fabulam *Perrotus* dicit se adolescentem composuisset

Obiit autem *Perrotus* anno 1480, ejusque *Cornucopia* edita fuit circà annum 1496, sæculo integro antequam Pithæus ederet è manuscripto codice Phædri Fabulas. Ex quo argumento quidam eruditi viri volunt Phædrum auctorem esse omninò personatum atque suppositium, easque fabulas quæ ipsi Phædro attribuuntur, adscribendas esse aut Perroto ipsi, aut viro alicui erudito atque ingenioso sæculi decimi quinti. *Edit. Lugdun.*

V I.

LIB. IV. FAB. VI.

Poeta.

Utinam nec unquam Pelii nemoris jugo, &c. Versus illi ex Euripidis Medeâ, ad imitationem Ennii Latinè versi.

V I I.

LIB. IV. FAB. XII.

Leo regnans.

Curtatum hunc Apologum concinnavit *Burmannus* ex fabulâ quæ est apud Camerarium, *de Leone rogante an os fœteret sibi*: sic autem habent *Burmanni* versus.

Post quæ *ut labare cœpit pœnitentia*,
Naturam cum mutare non posset suam,
Deducit aliquas in secretum, ut falleret,
Et an fœteret os sibi, cum quæreret,
Quæ dixerant putere, & quæ negaverant
Laniabat omnes, & satur fit carnibus.
Cum multis faceret hoc, & Simium vocat
Ad se, rogatque an os haberet putidum?
Hic cinnamomo olere dixit suavius,
Et thure flagrant quo Deorum altaria.
Erubuit laudes, nec laudare sustinet
Rex: sed pudore salvo ut læderet, dolos
Quæsivit, & languorem simulans advocat
Medicos, tentatis qui venarum pulsibus,
Negant se morbum posse deprehendere:
Sed suadent natum ex insueto fastidium
Cibo, jam suaviore tolleret dape.
Hic ille, nullam sic carnem desidero
Ac Simii, non ante gustatam mihi:
Datam sed fallere prohibet pudor fidem.
Quodcumque, Medici, facere, Rex, libet tibi,
Licet, respondent, cœteris ut Regibus:
Et pro dolore fas est nos mori tuo:
Non vita tantum. Adducitur mox Simius
Qui, quanta pœna, didicit, ad Regem loqui,
Et quam tacere sit tormentum maximum.

VIII.

LIB. IV. FAB. XIII.

. . . .

ADsimitatem traxit inde obscœnitas.

Hanc & fabulam mirè mutilam ita Rigaltius reficere conatur. Verba ejus sunt: Nefaria hominum libido fœdæ Veneris propudiosa diverticula excogitabat, adeòque virorum & mulierum ori turpiter illudebat. Rogavit aliquis senem Æsopum quæ ratio abominandæ illius lascivię? Respondit Æsopus: *Prometheum quondam pocula in veretrorum pudendam formam è luto finxisse; his poculis bibisse mulieres. . . . Nimirùm inde homines ore morigero corvorum coitum imitati sunt.* Plin. l. 33. *Auxere & artem vitiorum irritamenta: in poculis libidines cœlare juvit, & per obscœnitates bibere.* Hinc Juvenalis Sat. 11. —— *Vitreo bibit ille Priapo.* Cæterùm Phædrus hâc fabulâ Tiberii libidines notat. Hactenus *Rigaltius.*

Conjicit *Cunradus Rittershusius* lacunam hanc indè adeò esse quod spurcities propositi problematis pium aliquem Monachum exscriptorem lectoremve horum offenderit, qui proinde totam hanc pagellam omiserit, vel exciderit, ex quâ tamen cauda quæ

iam remansit. Eadem causa (*addit laudatus Interpres*) Petronii Arbitri elegantissimum Satyricon ita nobis laceravit, ac detruncavit, ut vix Orpheum mulieres Thraciæ, vel Pentheum Bacchæ discerpserint miserabilius.

IX.

LIB. IV. FAB. XIV.

PROMETHEUS.

R*Ogavit alter*, Tribadas & molles mares *quæ ratio procreasset? exposuit senex. Idem Prometheus*, &c.

Hinc manifesto patet, ait *Rigaltius*, præcedentem fabulam de Prometheo quoque fuisse. Hanc ipsam fabulam cum superiori conjunctam fuisse autumat *Schefferus*.

Tribadas mulieres. Dictæ Tribades παρὰ τὸ τρίβειν, i. e. a fricando. Hinc Tertulliano *Frictrices*, Plauto *Subigatrices* dictæ fœminæ quæ in sexum congenerem furentes, nefariâ libidine sese polluunt. *Faber*.

Molles mares. Qui nempè muliebria patiuntur, ut Philoctetes de quo Ovidius,

Mollis erat facilisque viris Pœantius heros.

Primus autem inter homines sceleris hujus inven-

tor Laius pater Œdipi fuisse perhibetur, rapto ad Stuprum Chrisippo Pelopis filio, ut docet Æschili Scholiastes in argumento Tragædiæ quæ inscribitur Thebais. *Rittershusius.*

Aut ista Phædri lasciviora prætermittenda omninò erant, aut aliquid lucis afferendum.

X.

LIB. IV. FAB. XXIV.

SIMONIDES A DIIS SERVATUS.

TESTATUR hæc fabula quantum soliti Poetæ qui victores Olympicos laudabant, evagari extrà argumentum, ob materiæ penuriam. Sed maximè testis Pindarus, & Flaccus ipse nonnunquam.

XI.

LIB. V. FAB. II.

VIATORES ET LATRO.

HÆc quoque fabella sic a *Burmanno* suppleta.

Iter per sylvas fortè facerent cum duo:
Quid? si Latrones, inquit unus, advolent,

Et nos infesto imbelles ferro invaderent?
Ne timeas, inquit alter, hâc ego manu
Latrones toties quâ feroces perdidi
Iter securum solus præstarem tibi,
Et tu virtutis stares spectator meæ.
Dum pergunt, subitus ex insidiis exsilit
Stricto mucrone Latro. Qui jactaverat
Verbis virtutem, socium deserens fugit,
Et pugnæ eventum spectans restitit procul.
Alter ruentis in se sustinet impetum,
Et vindicavit sese forti dexterâ, &c.

Vide in delectu *variarum Lectionum* p. 45. ejusdem initium fabulæ simplicius restitutum. Nobis vero, quam secutus est Editor, MS. Pat. pressior Lectio magis arridet.